

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přirodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Oldřich SKLENÁŘ

**ANALÝZA HOSPODAŘENÍ PRŮMYSLVÝCH PODNIKŮ
SE SÍDLEM V KRAJI VYSOČINA V ROCE 2008**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Václav NOVÁK, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením
RNDr. Václava Nováka, Ph.D., a že jsem uvedl veškerou použitou literaturu.

V Olomouci dne 15. dubna 2011

.....

podpis

Děkuji panu RNDr. Václavu Novákovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a doporučení při psaní této práce. Dále děkuji celé své rodině za podporu a všem, kteří mi odpověděli na moje žádosti o určité chybějící údaje.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Oldřich SKLENÁŘ
Studijní program: N1301 Geografie
Studijní obor: Regionální geografie
Název tématu: Analýza hospodaření průmyslových podniků se sídlem
v kraji Vysočina v roce 2008
Zadávající katedra: Katedra geografie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je analýza základních ekonomických ukazatelů průmyslových podniků nad 20 zaměstnanců v kraji Vysočina jak z pohledu odvětvové struktury, tak s důrazem na regionální disparity. Pro práci zásadní je zpracování databáze průmyslových podniků s ekonomickými ukazateli, přičemž vycházet se bude z účetních závěrek jednotlivých subjektů, které jsou zpracovávány podle zákonem daných účetních standardů. Přínos práce lze spatřovat především v tom, že nabídne poměrně netradiční metodu hodnocení ekonomické úrovně regionů ve sledovaném území krom běžně používaných tradičních přístupů, jakými jsou například analýzy trhu práce aj.

Rozsah grafických prací:	Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy:	20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce:	tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1.] Dvořáček, J.: Audit podniku a jeho operací. C.H. Beck, Praha, 2005. 165 s. ISBN 80-7179-809-6 [2.] Kunc, J.: Bosch Diesel - not only an industrial phenomenon in the Vysočina Region (Czech republic). Moravian Geographical Reports 14, 2006, Nr. 1, p. 29 - 37. [3.] Neumaierová I.: Výkonnost a tržní hodnota firmy. Grada, Praha, 2002. 215 s. ISBN 80-247-0125-1 [4.] Novák, V.: Bosch Diesel - nejvýznamnější zaměstnavatel v kraji Vysočině. In X. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Masarykova univerzita, Brno, 2007. s. 211 - 218. ISBN 978-80-210-4325-1 [5.] Novák, V a kol.: Profil kraje Vysočina - březen 2009. Krajský úřad kraje Vysočina, Jihlava, 2009. 184 s. [6.] Synek, M.: Podniková ekonomika. C.H. Beck, Praha, 2006. 475 s. ISBN 80-7179-892-4 [7.] Toušek, V. - Hubl, R. - Krejčí, T. - Řeřicha, R.: Vysočina v číslech, regionální statistika populárně. Masarykova univerzita v Brně - Centrum pro regionální rozvoj, Brno, 2006. 38 s. [8.] Toušek, V. - Novák, V.: Jihlava - the centre of the Vysočina region and foreign investments. 1st edition. In Acta Universitatis Palckianae Olomucensis Facultas Rerum Naturalium. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2009. s. 45 ? 66. ISSN 0231-9365 [9.] Toušek, V. - Tonev, P. (a): Jihlava: pól hospodářského rozvoje kraje Vysočina? In Regionální politika kandidátských zemí před vstupem do Evropské unie. Sborník referátů z mezinárodní konference. VŠB - TUO, Ostrava, 2002. s. 214 - 220. ISBN 80-248-0186-8. [10.] Viturka, M. a kol.: Průmyslové zóny a průmysl kraje Vysočina (Posouzení stavu, využitelnosti a možného dalšího rozvoje průmyslových zón). CRR MU v Brně, 2002. 139 s.

Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Václav Novák, Ph.D. Katedra geografie
--------------------------	---

Datum zadání diplomové práce:	19. listopadu 2009
Termín odevzdání diplomové práce:	10. dubna 2011

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 19. listopadu 2009

OBSAH:

1. Úvod.....	7
1.1 Cíle práce.....	7
2. Přehled literatury, zdroje dat a metodika jejich zpracování.....	8
2.1 Přehled literatury.....	8
2.2 Zdroje dat a metodika jejich zpracování.....	11
2.3 Parametry analyzovaného vzorku.....	13
3. Stručná socioekonomická charakteristika Kraje Vysočina.....	21
3.1 Poloha a administrativní členění.....	21
3.2 Obyvatelstvo a sídelní struktura.....	23
3.3 Dopravní infrastruktura a průmyslové zóny.....	27
3.4 Vývoj nezaměstnanosti.....	31
3.5 Postavení průmyslu.....	32
3.6 Největší průmysloví zaměstnavatelé.....	36
4. Analýza hospodaření s ohledem na odvětvovou strukturu.....	41
4.1 Odvětvová diverzifikace.....	41
4.2 Obrat.....	44
4.3 Výsledek hospodaření.....	51
4.4 Účetní přidaná hodnota.....	59
4.5 Osobní náklady.....	63
5. Analýza hospodaření s ohledem na regionální disparity.....	68
6. Srovnání výsledků hospodaření s průměrnými hodnotami v ČR.....	80
6.1 Obrat na zaměstnance.....	81
6.2 Výsledek hospodaření na zaměstnance.....	82
6.3 Účetní přidaná hodnota na zaměstnance.....	84
6.4 Osobní náklady na zaměstnance.....	85
6.5 Rentabilita vlastního kapitálu (jmění).....	87
7. Situace ve významných průmyslových podnicích Kraje Vysočina.....	89
8. Závěr.....	102
9. Summary.....	104
Seznam literatury.....	106

1. Úvod

1.1 Cíle práce

Diplomová práce byla napsána jako analýza hospodaření průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina zaměstnávajících za účetní rok 2008 v průměru 20 a více pracovníků. Nejprve byla nashromážděna a zpracována základní ekonomická a finanční data z účetních závěrek a výročních zpráv jednotlivých průmyslových subjektů a vytvořena prvotní databáze, která byla pro další analýzu stěžejní. Z této databáze jsou následně tvořeny tabulky, grafy a mapy zachycující daný ekonomický ukazatel. V první části jde o rozbor s důrazem na odvětvovou strukturu průmyslu, v další o rozbor s důrazem kladeným na regionální disparity v Kraji Vysočina. Nashromážděné údaje jsou následně podrobeny komparaci s průměrnými hodnotami, které vykazují průmyslové subjekty v České republice. Cílem práce je poskytnout poměrně netradiční metodu a jiný pohled na hospodářskou situaci a kondici řešených podniků, ale především poskytnout hodnocení ekonomické úrovně regionů ve sledovaném území vedle již tradičních průzkumů, jakým je například analýza trhu práce a zaměstnanosti. Práce si dále klade za cíl představit Kraj Vysočina formou stručné socioekonomické charakteristiky území.

2. Přehled literatury, zdroje dat a metodika jejich zpracování

2.1 Přehled literatury

Problematikou sledování finanční situace podniku se zabývá celá řada nejen ekonomicky vzdělaných autorů. Stabilní a vyrovnaná finanční situace je předpokladem zdravého hospodářského růstu každé společnosti.

Neumaierová, Neumaier (2002) charakterizují podnik jako relativně samostatný hospodářský organismus, který zajišťuje svůj reprodukční cyklus a transformuje vstupy na výstupy. Vstupem se rozumí vynaložené výrobní faktory v podobě podnikem využívaného dlouhodobého majetku (jako jsou budovy, pozemky, stroje) a spotřebovaného oběžného majetku (suroviny, materiál, polotovary, energie). Hybatelem této transformace je vynaložená práce zaměstnanců společnosti, kteří přeměnu vstupů ve výstupy zabezpečují. Upotřebené výrobní faktory včetně vynaložené práce představují náklady na transformaci. Výstupem transformace jsou výrobky, či služby. Tedy hodnoty tvořené pro finální zákazníky a spotřebitele, jejichž realizace je zdrojem výnosů podniku.

Pro zjištění skutečností, které se v podniku udály během sledovaného období jsou prováděny vnitřní a vnější kontroly. Vnitřní kontrola je synonymum pro kontrolní mechanismy uvnitř společnosti, podniku. Vnější kontrolu naopak realizují subjekty, jež stojí mimo danou společnost, či podnik. Jde například o finanční úřady, zdravotní pojišťovnu, či externí auditorské firmy. (Dvořáček, 2005)

Finanční analýza může být tedy realizována jak vnitřními, tak vnějšími kontrolory. Považujeme ji za jednu z hlavních metod při oceňování podniku a v podstatě jde o analýzu výkonnosti společnosti. Prvním krokem finanční analýzy je výběr, interpretace a hodnocení finančních dat a dalších informací, které slouží k posouzení pozitivních a negativních trendů. Finanční data potřebná pro samotnou analýzu seženeme z mnoha různých zdrojů. Výchozím zdrojem informací jsou finanční výkazy. Speciálně potom rozvaha a výkaz zisků a ztrát. Posláním finančních výkazů je poskytnout ve zjednodušené formě soubor informací o hospodaření firmy, finanční situaci a trendech vývoje. Jsou důležité především pro jednotlivé majitele firmy, její akcionáře, banky, investory a věřitele. (Vosoba, 1998)

Finanční výkazy slouží ke zjištění skutečností, jež nastaly během sledovaného účetního období. Pro tuto práci nejdůležitějším a nejvíce vypovídajícím dokumentem bude účetní závěrka společnosti. Účetní závěrku podle zákona č. 563/1991 sb. (zákon o účetnictví¹) zpracovává podnik ke konci účetního období, tedy rozvahového dni. Účetní období je zákonem stanoveno jako časový úsek dvanácti po sobě následujících měsíců. Rozvahovým dnem může být určen kterýkoli poslední den v měsíci. Některé společnosti proto vydávají své účetní závěrky například k 30. září, 30. červnu, či k 31. březnu. Jiný rozvahový den než 31.12.2008 si zvolilo dohromady 20 podniků podrobených této analýze. Povinnými součástmi účetní závěrky jsou rozvaha (balance), výkaz zisku a ztráty a příloha, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v těchto dvou dokumentech. Pro lepší srovnávací schopnost bývá v rozvaze, výkazu zisku a ztráty i příloze uváděn také údaj daného jevu v minulém účetním období, tedy za loňský rok. Účetní závěrka může zahrnovat i přehled o peněžních tocích (cash flow) nebo přehled o změnách vlastního kapitálu.

Přehled o majetku, tzv. aktivech, nám poskytuje účetní rozvaha, kde je zachycen stav majetku k určitému datu. Většinou tímto datem bývá poslední den účetního období. Majetek je zde uveden v ceně, za niž byl pořízen, tedy brutto hodnotu. Pro přesnější vyjádření je provedena korektura o tzv. trvalé snížení ceny. Výsledná netto hodnota vypovídá o hodnotě majetku k danému dni účetního období. Správně vyhotovená rozvaha musí splňovat pravidlo bilanční rovnice. To znamená, že aktiva podniku se musejí rovnat jeho pasivům. Majetek společnosti je pořízen z určitých zdrojů, tzv. pasiv. Tyto zdroje mají za úkol zabezpečit jeho finanční krytí. Dvě hlavní složky pasiv tvoří vlastní kapitál a cizí zdroje. Především vlastní kapitál je pro podnik důležitý. Skládá se ze základního kapitálu, kapitálových fondů, ale především z výsledku hospodaření minulých let a hospodářského výsledku daného účetního období. Naproti tomu cizí zdroje jsou tvořeny z rezerv, dlouhodobých a krátkodobých závazků, úvěrů a výpomocí. Představují konkrétní závazky vůči odběratelům, zaměstnancům, věřitelům, akcionářům, společníkům, či finančním, zdravotním a sociálním institucím. (Neumaierová, Neumaier, 2002)

Výkaz zisku a ztráty sděluje informace o tom, jak vznikal hospodářský výsledek podniku daného účetního období a vyčísluje jeho dílčí složky. Je zde rozlišen provozní výsledek hospodaření, finanční výsledek hospodaření a mimořádný výsledek

¹ <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/cast3.aspx>

hospodaření. Provozní výsledek tvoří u průmyslových podniků základ a proto by měl být v zásadě kladný. Finanční výsledek zase naopak u průmyslových podniků bývá povětšinou záporný, neboť rozhodující položkou jsou zde nákladové úroky. Součet provozního a finančního výsledku po odečtení daně z příjmů za běžnou činnost se rovná výsledku hospodaření za běžnou činnost. Ten poté při součtu s mimořádným výsledkem utváří výsledek hospodaření za účetní období (celkový hospodářský výsledek) a podléhá zdanění. Tento výsledek je pro tuto analýzu stěžejní. Blaha, Jindřichovská (2006) nepovažují mimořádný výsledek hospodaření za pravidelný zdroj finančních prostředků. Výsledky mimořádné činnosti podle nich zpravidla nejsou analytiky a investory při analýzách považovány za stabilní zdroj peněžních prostředků pro financování podniku.

Se ziskem může společnost naložit vícero způsoby. Jedna z možností je rozdělení zisku vlastníkům. Při nerozdělení majitelům se zisk přesune do vlastního kapitálu společnosti a změní tím strukturu krytí finančních zdrojů do budoucna. (Neumaierová, Neumaier, 2002)

Blaha, Jindřichovská (2006) dále upozorňují i na slabé stránky účetních výkazů. Analýzy z nich vycházející vždy pracují s údaji, které se vztahují k minulosti a současně pracují s rizikem, že stav zachycený ve výkazech nemusí být již aktuální. Základním předpokladem finanční analýzy podniku je její věrohodnost, tedy, že údaje ve výkazech nejsou záměrně zkreslené. Proto se v analýzách větších ekonomických subjektů klade důraz na novelizace a odhady výsledků provedených po datu poslední publikace účetních výkazů. Jedním zdrojem odhadů budoucího vývoje je přímo příslušné oddělení dané společnosti, jiným zdrojem může být odborná organizace – auditorská firma, brokerský dům, investiční banka.

Do analýzy nebyly zařazeny podniky, jež se během sledovaného období dostaly do insolvence, konkurzu, byly zlikvidovány (zanikly), či přesunuly své sídlo do jiného kraje České republiky. Insolvence neboli úpadek firmy může mít dvě podoby. Neschopnost plnit peněžité závazky nebo předlužení. Praxe však ukázala, že při pohledu odhadce, zda je či není podnik předlužen, hraje velkou roli jeho subjektivita. Proto také 90 % případů insolvence je důsledkem platební neschopnosti. Konkurs je likvidační metodou v rámci které jsou pohledávky věřitelů uspokojovány na základě poměrného principu ze zpeněženého majetku dlužníka, podniku. Konkurs tedy v principu vede k likvidaci firmy a k vymazání firmy z obchodního rejstříku. Kontrolu nad subjektem přebírá insolvenční správce a vlastníci ztrácejí možnost jakkoli firmu spravovat.

Alternativou ke konkurzu je reorganizace – postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření podniku. Reorganizace probíhá podle soudem schváleného reorganizačního řádu, který průběžně kontrolují sami věřitelé. (Schönfeld, Kislingerová, 2009)

2.2 Zdroje dat a metodika jejich zpracování

Finanční ukazatele o hospodaření firem získává Český statistický úřad (ČSÚ) pomocí vyplňovaných výběrových statistických výkazů P 4-01 (Roční výkaz pro malé ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví)² a P 5-01 (Roční výkaz ekonomických subjektů vybraných produkčních odvětví)³. ČSÚ z výkazů získává podrobné statistické údaje potřebné k propočtům úplných sestav makroekonomických ukazatelů v rámci ročních národních účtů a pro vyhodnocení celoročního ekonomického vývoje ve vybraných odvětvích včetně jejich strukturálních změn. Ve výkazu P 4-01 jsou dotazovány informace týkající se počtu zaměstnanců a jejich mezd, finančních ukazatelů ve statistickém členění (výnosy, náklady) bez DPH, spotřební daně, majetku a závazků. Rozsáhlejší výkaz P 5-01 šetří charakteristiku ekonomického subjektu a zkoumá doplňující informace. Zajímá se například rovněž o počet zaměstnanců a jejich mzdy, finanční ukazatele (výnosy, náklady) a navíc o souhrnné ukazatele aktiv v netto podobě. Dále také o identifikaci subjektu se zahraniční kapitálovou účastí a identifikaci vrcholového vlastníka. Jak již bylo zmíněno, jde o výběrové šetření, které je strukturováno podle velikostních kategorií zaměstnanců. Podniky se 100 a více zaměstnanci jsou obesílány 100%, ve skupině 10-99 zaměstnanců je výběr zhruba 55%, což je samozřejmě především z kapacitních důvodů. Za podniky neúčastníci se strukturálního šetření provedl ČSÚ dopočet jednotlivých ukazatelů pro všechna odvětví průmyslu. Od novely Obchodního zákoníku z roku 2000 jsou účetní závěrky a data v nich obsažená přístupné na krajských soudech. V současnosti se již můžeme setkat s jejich digitalizovanými formami na stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky v sekci Obchodní rejstřík a Sběrka listin, kde se dá vyhledávat podle názvu společnosti, jejího IČO, či sídla.

Za základní dokument orientující se na hlavní hospodářské výsledky průmyslu a jeho dílčích odvětví prezentovaný v numerické podobě (kumulovaná data) dnes

² http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/p_4_01_%28psz_2008%29

³ http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/p_5_01_psz_2010

považujeme Ekonomické výsledky průmyslu ČR⁴ zpracovávané a publikované Českým statistickým úřadem za každý uplynulý rok. Tento stěžejní projekt poskytuje vybraná data v průmyslových podnicích, která jsou členěna i podle odvětví průmyslu. Údaje se vztahují komplexně k České republice a nejsou dále regionálně členěny. V této práci bylo pracováno s údaji za rok 2008 zveřejněnými na stránkách ČSÚ 31. srpna 2010.

Roční strukturální šetření v ČR bylo zahájeno od počátku roku 1997 a bylo připraveno ve spolupráci s francouzským statistickým úřadem Insée jako tranzitivní projekt produkčních statistik, tedy společného šetření pro všechna odvětví (nejen průmyslová) zahrnující tržní činnosti. Společný projekt znamená, že existuje jednotné výběrové schéma, společný dotazník a jednotný systém dopočtů. Projekt funguje až do současnosti a je koncipován jako hlavní zdroj dat pro sestavení národních účtů, což implikuje i metodu výběru respondentů, a to především odvětvové hledisko. Základní zpravodajskou jednotkou průmyslové statistiky je podnikatelský subjekt. To značí právnickou osobu podnikající na základě Obchodního zákona, nebo fyzickou osobu podnikající na základě Živnostenského zákona. Jelikož pro tyto dvě skupiny platí odlišné předpisy týkající se jejich spravování účetnictví, jsou podle toho přizpůsobeny i dotazníky. Fyzické osoby nezapsané v Obchodním rejstříku jsou obesílány výkazem P 4-01, a to bez ohledu na počet zaměstnanců. Právnickým osobám a fyzickým osobám zapsaným v Obchodním rejstříku jsou zasílány výkazy P 5-01 ve třech možných mutacích. Tyto tři varianty jsou závislé na počtu zaměstnanců daného podniku. Liší se tak společnosti se 0-19, 20-99 a více než 100 zaměstnanci. Je pochopitelné, že největší obsahový rozsah má výkaz pro společnosti s více než stovkou pracovníků. Nejširší verze dotazníkových výkazů může mít až 1 200 polí, i když samozřejmě ne všechna musí být obsažena. Povinnou přílohou dotazníků je například dotaz na strukturu tržeb rozepisující zvlášť tržby za vlastní výrobky a zvlášť tržby za služby, stavy zásob nedokončené výroby a polotovarů. Stejným způsobem je dotazována i struktura spotřeby a nákladů. Obě tyto položky slouží pro konstrukci input-output tabulek v systému národních účtů. Velký rozsah dotazníků však může mít někdy i negativní dopad. Hlavním problémem je nízká vypovídající schopnost údajů kvůli obsáhlosti a náročnosti zkoumaných údajů a dat. Limitujícím faktorem pro třídění dat z Registru ekonomických subjektů s ohledem na regionální a lokální disparity může být správnost zařazení průmyslové činnosti do odvětví podle CZ-NACE, místa výkonu činnosti, či

⁴ <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/8006-10>

zda je zpravodajská jednotka vůbec stále aktivní. Postupem času dochází vlivem úsilí pracovníků k určitému zlepšování vypovídající schopnosti databáze Registru ekonomických subjektů, jako opory výběru. Stejně tak postupné získávání informací o převažující činnosti podniků a následné přesuny mezi odvětvími ovlivňuje výsledky a především jejich meziroční porovnatelnost. Výsledky hospodaření za jednotlivá odvětví jsou tak zveřejňovány pouze za území celé České republiky. (Řeřicha, Řeřicha, Toušek, 2006; Konečný, Osman, 2008)

2.3 Parametry analyzovaného souboru

Tato práce je zpracována jako analýza hospodářských výsledků průmyslových podniků. Data jsou tedy podrobena určitým kritériím, podle kterých byla shromažďována. Konkrétně jde o tato sofistikovaná kritéria:

- průmyslový podnik
- sídlo subjektu (v Kraji Vysočina)
- průměrný přepočtený počet zaměstnanců minimálně 20

Prvním kritériem chápeme nutnost průmyslového zaměření, respektive, že se jedná o průmyslový podnik. To znamená, že hlavním předmětem jeho činnosti je těžba nerostných surovin, průmyslová výroba, či výroba a rozvod energií a vody, tak jak jsou uváděny v registru ekonomických subjektů ARES Ministerstva Financí ČR. Následně byly podniky zařazeny podle klasifikace CZ-NACE. Klasifikace CZ-NACE v sobě zohledňuje technologický vývoj a strukturální změny českého hospodářství za posledních 15 let. Je tudíž relevantnější s ohledem na hospodářskou realitu a lépe srovnatelná s jinými mezinárodními klasifikacemi, než byla klasifikace OKEČ. Ta byla klasifikací CZ-NACE nahrazena od 1. ledna 2008. Jednotlivá průmyslová odvětví byla pro tuto práci agregována následujícím způsobem.

- Těžba nerostných surovin (CZ-NACE 05 až 09)
- Potravinářský průmysl (CZ-NACE 10 až 12)
- Textilní, oděvní a kožedělní průmysl (CZ-NACE 13 až 15)
- Dřevozpracující průmysl (CZ-NACE 16)

- Papírenský a polygrafický průmysl (CZ-NACE 17, 18)
- Chemický průmysl a výroba z plastů (CZ-NACE 19 až 22)
- Průmysl sklářský a stavebních hmot (CZ-NACE 23)
- Hutnický průmysl a zpracování kovů (CZ-NACE 24, 25)
- Elektrotechnický průmysl (CZ-NACE 26, 27)
- Strojírenský průmysl (CZ-NACE 28)
- Výroba dopravních prostředků (CZ-NACE 29, 30)
- Nábytkářský průmysl (CZ-NACE 31)
- Ostatní zpracovatelský průmysl (CZ-NACE 32, 33)
- Výroba a rozvod energií a vody (CZ-NACE 34 až 39)

Druhým kritériem bylo umístění sídla společnosti. To muselo být ve sledovaném roce 2008 lokalizováno na území Kraje Vysočina. Třetí podmínku potom představoval průměrný přepočtený počet zaměstnanců podniku během roku, jež musel dosahovat minimální hodnoty 20 osob.

Dle Registru ekonomických subjektů vedeného Českým statistickým úřadem k 31. prosinci 2008 působilo v Kraji Vysočina dohromady 546 průmyslových podniků vyhovujících výše uvedeným kritériím. Tento počet je ale lehce zavádějící, neboť v sobě zahrnuje několik chyb (např. chybná velikostní kategorie podle počtu zaměstnanců). Vzhledem k nastávající ekonomické recesi, ale i díky dlouhodobým hospodářským problémům, se některé společnosti dostaly během roku do insolvenčního, nebo konkursního řízení. Těchto společností bylo v kraji 14. Stejný počet podniků se během roku ocitl pro změnu v likvidačním řízení. Nebylo tedy možno sehnat jejich účetní závěrku. Dalších 5 subjektů přestěhovalo své sídlo mimo území Vysočiny a 12 subjektů nedosahovalo minimálního počtu zaměstnanců, ač podle velikostní kategorie spadalo do skupiny 20-24 zaměstnanců. Při vyřazení všech těchto případů nám v databázi zbývá 501 průmyslových podniků. Od tohoto počtu je za potřebí odečíst ještě 51 fyzických osob podnikajících podle živnostenského zákona. Těmto osobám neukládá zákon povinnost zasílat účetní závěrky na příslušné krajské soudy a tudíž jsou jejich ekonomické výsledky prakticky nedosažitelné. Souhrnný soubor podniků, jež teoreticky mohly být podrobeny analýze se tak snížil na rovných 450.

Těchto 450 podniků jsem hledal v databázi Justice.cz na stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR, kde v Obchodním rejstříku a Sbírce listin⁵ měly být uloženy digitalizované verze ročních účetních závěrek. V některých případech sbírka listin neobsahovala účetní závěrku z roku 2008, ale z roku 2009 již ano. To ovšem nebyl problém, neboť údaje v účetních závěrkách jsou uváděny ve dvou sloupcích (pro běžné účetní období a minulé účetní období), tudíž potřebné informace zde byly nalezeny. Následně byla vyvinuta snaha o získání účetních závěrek firem, které neměly vyvěšeny své účetní závěrky na stránkách Ministerstva Spravedlnosti ČR. Do 18 největších podniků podle velikostních kategorií (s více než 100 zaměstnanci) byl ve spolupráci s vedoucím Katedry geografie UP v Olomouci, doc. RNDr. Zdeňkem Szczyrbou, Ph.D., zaslán oficiální dopis s hlavičkou Katedry geografie UP, s prosbou o poskytnutí potřebných údajů. Výsledkem byly 3 účetní závěrky nově doručené na krajské soudy a 1 účetní závěrka zaslaná na email uvedený v dopise. To znamená, že se mi ze stránek Ministerstva spravedlnosti ČR podařilo získat 362 kompletních účetních závěrek a 1 podnik poslal svou účetní závěrku na email.

Tabulka č.1: Počet podniků s 20 a více zaměstnanci se sídlem v Kraji Vysočina a získané účetní závěrky v roce 2008.

okres	počet podniků		získané účetní závěrky	reprezentativnost
	celkem	bez fyz. osob		
Havlíčkův Brod	97	87	78	89,7%
Jihlava	115	105	94	89,5%
Pelhřimov	91	84	62	73,8%
Třebíč	93	81	57	70,4%
Žďár n/Sázavou	105	93	72	77,4%
Kraj Vysočina	501	450	363	80,7%

Zdroj: Obchodní rejstřík a Sbírka listin MSp ČR, 2010

Jak znázorňuje tabulka č.1, absolutně nejvyšší počet účetních závěrek se podařilo získat od podniků sídlících v okrese Jihlava. Nicméně nepatrně vyšší reprezentativnosti bylo dosaženo u okresu Havlíčkův Brod, kde se nepodařilo sehnat pouze 9 potenciálně dosažitelných souborů dat. Naopak nejnižší vypovídající schopnost mají data z okresu Třebíč. Zde je šetřeno 57 z celkových 81 průmyslových podniků, což představuje zhruba 70 %. Krajská hodnota činí 80,7 % a pod její úrovní skončily tři z pěti okresů. Samotná reprezentativnost průzkumu není tolik důležitá jako ekonomická

⁵ <http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/index?sysinf.@typ=or&sysinf.@strana=searchSubject>

data získaná od největších zaměstnavatelů. Stabilita a úspěšnost největších podniků se projevuje nejen na regionálním trhu práce, ale i v míře investovaných prostředků do vývoje a výzkumu. Tím jsou hlavními nositeli inovací v regionu Vysočiny.

Některé subjekty ovšem nesplňují jedno z předem stanovených kritérií potřebných pro prováděnou analýzu, a to sídlo podniku lokalizované v Kraji Vysočina. Působí zde totiž také firmy, jež zaměstnávají na Vysočině ve svých výrobních závodech či jiných pobočkách více než 20 osob, přestože jejich vedení sídlí v jiném kraji. Takovýchto případů registrujeme celou řadu. Zmíněny a stručně charakterizovány budou ty z nich, jež markantně ovlivňují situaci na místním trhu práce a mají významný dopad na zaměstnanost v regionu (více než 100 zaměstnanců). V řadě případů nebylo možné dohledat zaměstnanost v jednotlivých výrobních závodech na Vysočině. Proto jsem kontaktoval přímo odpovědné osoby v centrálním sídle dané společnosti s dotazem na počet pracovníků v jejich podniku v Kraji Vysočina. Ve většině případů mi bylo vyhověno a obratem na můj email kladně odpovězeno.

Za největšího zaměstnavatele se sídlem mimo Kraj Vysočina považujeme komplex Jaderné elektrárny Dukovany. Samotný provoz elektrárny a všechny úkony s tím spojené zde zajišťuje český elektrárenský gigant ČEZ, a.s., jehož sídlo je v moderní administrativní budově na Praze 4. V roce 2008 zde pracovalo cca 1 150 zaměstnanců, z toho více než 400 jich přímo obsluhovalo provozní zařízení. Ostatní obstarávali správu těchto zařízení a další související činnosti technického, ekonomického i správního charakteru. Dvě třetiny zaměstnanců má trvalé bydliště v třicet kilometrů vzdálené Třebíči (Odbor sekretariátu hejtmána KrÚ kraje Vysočina, 2008). V současné době je realizována rozsáhlá modernizace, poté by se měla životnost JE prodloužit ze 40 na 60 let, tedy do roku 2045.

Státní podnik DIAMO, sídlící ve Stráži pod Ralskem, vlastní poslední využívaný hlubinný důl na uranovou rudu ve střední Evropě. Tento důl, Rožná I v Dolní Rožínce u Bystřice nad Pernštejnem, provozuje a spravuje odštěpný závod GEAM Dolní Rožínka. Několik posledních let se zaměstnanost v o.z. GEAM drží na stejné úrovni, lehce nad hranicí 1 000 pracovníků. V roce 2008 zde pracovalo 1 058 osob, přičemž se jednalo o zhruba 400 horníků a o 223 technických profesí (Svoboda, 2009). Kvůli vysokým cenám uranu na světových trzích je těžba v dolu Rožná I ekonomicky rentabilní. Rozhodnutí vlády z května 2007 umožňuje s. p. DIAMO zajistit efektivní pokračování

exploatace ložiska Rožná I minimálně do roku 2012 a realizovat geologický průzkum ložiska pod 24. patrem (Fikáček, 2010).

Dalším z průmyslových subjektů majících významné výrobní prostory na Vysočině, ale vedení sídlící v jiném kraji, je královéhradecký Arrow International CR a.s., dnes již ovládaný americkým koncernem Teleflex Medical, celosvětovým producentem a poskytovatelem chirurgických nástrojů a lékařských zařízení. Podnik ve Žďáru nad Sázavou byl otevřen v roce 2006. Jde o výrobní provoz postavený na zelené louce. Pracuje zde téměř 400 z celkových 1 014 zaměstnanců v odborných i výrobních pozicích. Žďárský závod je specializován na výrobu a montáž zdravotnických katetrizačních prostředků.

Vodárenská akciová společnost, a.s. má svou centrálu lokalizovanou v Brně. Společnost v posledních letech postupně lehce propouští. Na Vysočině ve svých třech okresních divizích zaměstnávala v roce 2008 průměrně 616 pracovníků. Nejvíce jich působilo v Jihlavě – 216, 208 v Třebíči a 192 ve Žďáru nad Sázavou.

V roce 2007 došlo k fúzi dvou tradičních českých nábytkářských firem. Jitona a.s. Soběslav koupila většinový podíl akcií společnosti Tusculum a.s. Rousínov. Jeden ze tří jejich výrobních závodů je situován v Třebíči. V roce 2008 byla v tomto závodě dokončena rozsáhlá investice s cílem vybudovat technologicky moderní závod na výrobu masivního a dýhovaného nábytku celkem za 133,5 mil. Kč. Práci zde mělo v průměru 353 zaměstnanců. Tento údaj představoval poměrně důležitý stabilizační prvek na trhu práce v regionu s nejvyšší nezaměstnaností kraje Vysočina. A to i přes to, že v posledních letech závod redukoval počty svých pracovníků. V letech 2004 a 2006 závod zaměstnával přes 500 osob (Řeřicha, Řeřicha, Toušek, 2006; Konečný, Osman, 2008).

Průměrný počet pracovníků 257 vykazoval jeden ze dvou výrobních závodů společnosti Gama Group a.s. sídlící v Českých Budějovicích. Tato společnost se v Jimramově na Novoměstsku specializuje na výrobu a vývoj jednorázových zdravotnických prostředků, jako jsou infuzní, dialyzační a transfuzní soupravy. Dále také produkuje laboratorní a veterinární produkty z plastů.

V květnu zájmového roku 2008 došlo k uzavření výrobního závodu Faurecia Lecotex v Počátkách na Pelhřimovsku. Závod ovládal francouzský vlastník - společnost Faurecia se sídlem v Táboře, jež má v republice dalších sedm výrobních závodů dislokovaných v pěti oblastech. O práci zde přišlo 300 šiček, jež produkovaly hlavové opěrky a potahy na autosedačky. V Pacově taktéž na Pelhřimovsku zaměstnává většinu

ze svých 145 pracovníků pražská společnost UNIKO, spol. s r.o., specializující se na výrobu a prodej kožené galanterie. Také tato firma se potýkala s problémy u odbytu a musela tak propustit téměř polovinu zaměstnanců. V letech 2004 a 2006 jich zde bylo 270 (Řeřicha, Řeřicha, Toušek, 2006; Konečný, Osman, 2008). Železářny Štěpánov spol. s r.o. mají své vedení umístěno v Brně. Železářny vyrábí odlitky a modelová zařízení ze šedé a tvárné hliníkové litiny. Práci zprostředkovávaly průměrně 139 zaměstnancům. Dalších 134 zaměstnanců pracuje ve zpracovatelském závodě opavské společnosti Model Obaly a.s., která je situována do Moravských Budějovic. Zde se produkují obaly z vlnité, hladké a vícevrstvé lepenky a speciální obaly. Další dvě firmy sídlící mimo Kraj Vysočina se zabývají potravinářskou produkcí. Penam a.s. patří do potravinářského konsorcia AGROFERT Holding a.s.. Brněnský producent pečiva působí po celé republice i na Slovensku a v Polsku. V Třebíči vlastní pekárnu, v níž poskytuje pracovní příležitost necelým dvěma stovkám lidí. Dřevěná okna se produkují ve výrobním závodě ve Velkém Meziříčí. Závod patří od poloviny roku 2007 do skupiny Vekra s celorepublikovou působností a obživu zde nacházelo 128 osob. Jednu ze svých moderních mlékáren provozuje v Pelhřimově mlékárenský gigant Madeta, a.s. z Českých Budějovic. Vyrábí se zde trvanlivé a ochucené mléko a trvanlivá smetana. V roce 2008 zaměstnávala 126 pracovníků. Zhruba 100 osob dále pracuje ve výrobně obchodním závodě další brněnské společnosti AG Foods Group a.s. v Košíkově nedaleko Velké Bíteše. Společnost se specializuje na produkci práškových směsí pro horké a multivitaminové nápoje, instantní čaje.

Potřebná data se na Vysočině nepodařilo získat od 87 průmyslových podniků s více než 20 zaměstnanci. Jak již bylo zmíněno výše, z tohoto počtu jich bylo 14 zařazeno do kategorie se 100 a více zaměstnanci.

Největší firmou jež nebyla do analytické práce zahrnuta je již neexistující společnost Sklo Bohemia, a.s.. Od konce září roku 2008 firma nevyrábí. Podnik je od 22. října 2008 v úpadku. Sklárny zaměstnávaly v době úpadku přes 1 200 lidí, mzdy jim však naposledy vyplatily za srpen. V době úpadku dostali všichni zaměstnanci výpověď, což značně ovlivnilo nezaměstnanost na Světelsku. Věřitelé nejdříve poslali firmu do konkurzu, dluhy ale stále narůstaly. Sklo Bohemia patřila do zadlužené holdingové skupiny Bohemia Crystalex Trading. Sklárny už několik měsíců před svým úpadkem

propouštěly zaměstnance a omezovaly výrobu. (iHNed.cz, 2008)⁶ Nakonec firmu získala společnost Crystalite Bohemia patřící pražskému podnikateli Luboru Červovi, který za sklárny zaplatil 160 mil. Kč. Po třinácti měsících se zde v říjnu 2009 znovu rozjela výroba na třech linkách drobné dárkové předměty a nápojové sklo. Do své původní práce se tak vrátilo prvních 190 pracovníků. (Denik.cz, 2009)⁷ V současné době sklárny spouští další tavnou pec spojenou s dvěma výrobními linkami, jelikož by jinak nestíhaly uspokojit nové objednávky, především ze zahraničí. Vyrábět se na nich budou větší dárkové předměty, větší kusy, jako jsou vázy, mísy, svícny. Využívají tak trochu laxního přístupu konkurence z Turecka a Číny. Počet zaměstnanců by se měl ustálit na 500 osobách. Sklárny trochu nestandardně při obsazování nových pracovních pozic nespolupracují s úřadem práce, ale sami oslovují bývalé zaměstnance. Že se Crystalite Bohemia začíná blýskat na lepší časy dokumentuje i fakt její expanze na východ. Společnost koupila menší zavedenou sklárnu v Květné na Uherskobrodsku. Zde se bude sklo zdobit ornamenty, dekorovat zlatem a patinou, což je stále ještě standard pro východoevropské trhy, hlavně tedy Rusko. (iDNES.cz, 2011)⁸

Dalšími absentujícími v této práci z důvodu nedodání své účetní závěrky na krajské soudy do data uzavření mé databáze byly následující podniky. IMI International s.r.o. sídlí v průmyslovém parku u dálnice D1 v Humpolci. Tato firma se zabývá výrobou komponentů pro vzduchotechniku, regulací, vyvažováním soustav vytápění a chlazení a poskytovala v roce 2008 práci cca 550 lidem. Své dvě výrobní divize má ovšem lokalizovány v Brně-Modřicích. Humpolecké strojírny Humpolec a.s. jsou tradičním producentem čelních nakladačů na zemědělské, stavební a komunální stroje. Při vývoji nových postupů a technologií často kooperují s německými firmami z oboru. Pracovalo zde přibližně 330 zaměstnanců a většinovým vlastníkem je Agrostroj Pelhřimov a.s.. Producent uzenin Krahulík-MASOZÁVOD Krahulčí, a.s. působí na českém trhu více než 80 let a patří mezi tradiční zpracovatele masa a uzenin v ČR. Své výrobní kapacity má nedaleko Telče a pracovalo v něm zhruba 320 osob. K 1. lednu 2009 se společnost spojila fúzí s jiným tradičním producentem masných výrobků, Vysočina a.s. Hodice. Výrobce hub pro domácnost, producent metalových a perlonových drátěnek Produktion Sito s.r.o. je výrobní dceřinou složkou německé společnosti Sito International GmbH. Sídlí v Pelhřimově a poskytuje práci přibližně 250

⁶ <http://ekonomika.ihned.cz/c1-30954390-sklarny-sklo-bohemia-jsou-v-konkurzu>

⁷ <http://www.denik.cz/ekonomika/sklarna-ve-svetle-zahajila-vyrobu20091002.html>

⁸ http://zpravy.idnes.cz/svetelsti-sklari-oslnili-na-veletrhu-v-nemecku-cinane-a-turci-pry-zaspali-1rv-/domaci.asp?c=A110223_1537483_jihlava-zpravy_dmk

pracovníkům. Následující podniky již nedosahovaly hranice 200 zaměstnanců a jsou zde zmiňovány chronologicky podle počtu pracovníků v roce 2008. Ve Velkém Meziříčí sídlí výrobce tažných vozíků, přívěsů a nástaveb se 160 zaměstnanci, spol. s r.o. Vezeko, jejíž 80 % produkce putuje na export do zemí EU. Společnost Hranipex Czech Republic, k.s. je významným výrobcem a distributorem široké kolekce nábytkových hran, tavných, disperzních, montážních a konstrukčních lepidel ve střední a východní Evropě. Je lokalizována v Komorovicích u Humpolce a ve svém výrobním závodě poskytovala práci zhruba 150 lidem. Jeden z největších specializovaných podniků na výrobu moderních schodišťových systémů v republice sídlí v Mladoňovicích na Třebíčsku a pracovalo v něm 120 zaměstnanců. Chotěbořská společnost Camona a.s. zaměstnávala přibližně 110 pracovníků a předmětem její činnosti je kompletace elektrických a elektronických komponentů pro automobilový průmysl a elektroprůmysl. Na Pelhřimovsku působí společnost Krásl spol. s r.o. specializující se na výrobu dílců, podkompletů a kompletních sestav pro nákladní automobily a železniční vagony. Zaměstnává přibližně 100 lidí a jejími primárními odběrateli jsou významné průmyslové podniky v kraji – Agrostroj Pelhřimov, Edscha Bohemia a Pampus Automotive. Přestože další subjekty podle databáze ARES byly zahrnuty do kategorie 100-199 zaměstnanců, jejich reálný počet této hranice v roce 2008 nedosahoval. Jedná se o průmyslové subjekty NPK Europe Mfg. spol. s r.o. z Uhřetova u Velkého Meziříčí, Vysočina a.s. Hodice, Dornych a.s. z Třebíče a Lecom Ledec a.s. z Ledče nad Sázavou.

Do zdrojové databáze nebyla zařazena ani společnost Valeo Compressor Europe s.r.o. (VCE) sídlící v průmyslové zóně v Humpolci přesto, že se podařilo sehnat její výroční zprávu. A to z následujících důvodů. Firma zájmový rok 2008, stejně tak jako většinu předešlých let své existence, zakončila v hluboké ztrátě, přesněji -602 mil Kč. Ve své výroční zprávě jej vysvětluje pokračujícím prodejem dlouhodobě nasmlouvaných ztrátových výrobků do Japonska a USA a nárůstem reklamací od automobilky Volkswagen. VCE by tak nepatřičně velkou měrou ovlivňovala agregovaná data za sektor výroby dopravních prostředků a především pak za region pelhřimovského okresu. V roce 2008 v průměru zaměstnávala 684 pracovníků a za poslední čtyři roky přijala firma 285 nových zaměstnanců. Jde o předního výrobce kompresorů pro klimatizační jednotky osobních automobilů.

3. Stručná socioekonomická charakteristika Kraje Vysočina

3.1 Poloha a administrativní členění

Kraj Vysočina je situován ve centru České republiky mezi dvěma největšími městy, Prahou a Brnem. Právě poloha mezi dvěma největšími českými aglomeracemi je pro kraj velice důležitá, protíná ji díky tomu dopravní tepna republiky, dálnice D1. Spolu s Hlavním městem Prahou a Středočeským krajem nehraničí s žádným jiným státním územím, je tedy vnitrostátním krajem. Na východě a na jihu sousedí s krajem Jihomoravským. Právě Brno, jako bývalé krajské město, stále ještě ovlivňuje život a dojížděku za prací a především za službami lidí z okresů Třebíč a Žďár nad Sázavou. Na severu hraničí s krajem Pardubickým, na západě s krajem Jihočeským a Středočeským. Velikostí 6 796 km² se řadí na 4. pozici mezi kraji ČR podle rozlohy. Pouze kraje Středočeský, Jihočeský, Plzeňský a Jihomoravský jsou plošně rozsáhlejší. Nejvyšší body oblasti představují Javořice se 837 m n.m. a Devět skal se 836 m n.m.. Naopak nejnižší je položeno místo 239 m n.m. nedaleko Hrotovic, kde řeka Jihlava vtéká do Jihomoravského kraje. Na území kraje se rozprostírají dvě Chráněné krajinné oblasti, CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory. Pro Vysočinu je charakteristická větší členitost reliéfu, vyšší průměrná nadmořská výška a řídké osídlení.

Kraj je složen z pěti okresů – Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Vznikl 1.1.2003 při reformě veřejné zprávy jako jeden ze 14 samosprávných administrativních celků, které nahrazují působnost okresních úřadů. Společně s krajem Jihomoravským je sloučen do jednotky NUTS II Jihovýchod, důležité pro regionální politiku EU. Díky těsné blízkosti rakouských státních hranic (cca 15 km) se Vysočina zapojuje do řady aktivit v rámci přeshraniční spolupráce s Rakouskem právě společně s krajem Jihomoravským a také krajem Jihočeským. V roce 2004 proběhla reorganizace územního členění podle zákona o změně hranic krajů s platností od 1.ledna 2005. Celkem 25 obcí z JV okraje Vysočiny bylo na vlastní žádost přiřazeno k Jihomoravskému kraji, 24 obcí z ORP Bystřice nad Pernštejnem a ORP Velké Meziříčí k ORP Tišnov a 1 obec z ORP Náměšť nad Oslavou k ORP Ivančice. Tato změna znamenala úbytek počtu obyvatel Vysočiny o cca 7 tisíc a ztrátu území o rozloze 129,7 km².

Obrázek č.1: Administrativní členění Kraje Vysočina (O.Sklenář, 2011)

Dále se kraj člení na 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) a 26 obvodů pověřených obecních úřadů (POÚ). Základní charakteristika ORP je uvedena v tabulce č.2. Celkový počet obcí, které jsou značně rozptýlené, činí 704, což je po Středočeském kraji druhá nejvyšší hodnota a signalizuje notnou míru rozdrobenosti osídlení. Z tohoto čísla je 34 měst a 39 městysů. Průměrná velikost jedné obce představuje 731 obyvatel, nejméně z celé republiky. Nejvyšší koncentraci obyvatel vykazují ORP okresních měst vyjma Pelhřimova. Nejméně osídlenými ORP jsou Pacovsko a Telčsko, kde bydlí pouhých 42,4 respektive 46,3 obyvatel na kilometr čtvereční. Nejvyšší počet obcí v sobě zahrnuje ORP Třebíč, nejméně naopak ORP Pacov a ORP Humpolec.

Tabulka č.2: Základní údaje správních obvodů ORP Kraje Vysočina k 31.12.2009.

správní obvod	rozloha (km ²)	počet obyvatel	počet obyvatel centra	hustota zalidnění (ob./km ²)	počet měst	počet městysů	počet obcí
Bystřice n/Pernštejnem	348,0	20 489	8 699	58,9	1	1	39
Havlíčkův Brod	631,9	52 455	24 413	83,0	4	4	56
Humpolec	227,9	17 174	11 102	75,4	1	0	25
Chotěboř	329,0	22 767	9 819	69,2	2	4	31
Jihlava	921,8	99 421	51 222	107,9	4	6	79
Moravské Budějovice	413,9	24 267	7 816	58,6	2	0	47
Náměšť n/Oslavou	211,3	13 382	5 066	63,3	1	1	27
Nové Město na Mor.	292,9	19 619	10 457	67,0	1	3	30
Pacov	234,6	9 955	5 024	42,4	1	1	24
Pelhřimov	827,4	45 888	16 707	55,5	7	3	71
Světlá n/Sázavou	290,2	20 201	6 888	69,6	2	0	32
Telč	291,4	13 490	5 732	46,3	1	2	45
Třebíč	837,7	76 163	38 156	90,9	3	8	93
Velké Meziříčí	473,3	35 686	11 823	75,4	2	2	57
Žďár n/Sázavou	464,4	44 035	23 259	94,8	2	4	48
Kraj Vysočina	6 795,7	514 992	236 183	75,8	34	39	704

Zdroj: Údaje o ORP 2009, ČSÚ Jihlava 2010; Počet obyvatel v obcích Vysočiny, ČSÚ Jihlava, 2010

3.2 Obyvatelstvo a sídelní struktura

Přes značnou rozlohu není území Vysočiny hustě a rovnoměrně osídleno. Počet obyvatel k 30.září roku 2010 podle ČSÚ v Jihlavě činil 514 756, což představuje hustotu zalidnění 75,7 obyvatel na km². Počet obyvatel řadí kraj až na 12. pozici mezi kraji ČR, před kraj Karlovarský a Liberecký. Hustotu osídlení má potom menší pouze kraj Plzeňský a Jihočeský. Rozdrobená sídelní struktura přispívá v některých případech k vyliďňování menších obcí a odchodu mladých a kvalifikovaných obyvatel za prací do větších center regionu. Největším městem regionu byla vždy Jihlava. Následují okresní města. Nejvýznamnější nárůst počtu obyvatel zaznamenal Žďár nad Sázavou a to v souvislosti s poválečnou výstavbou strojíren a sléváren ŽĎAS (viz tabulka č.3) v padesátých letech. Díky lokaci výstavby ŽĎASu do Žďáru zažilo město boom bytové výstavby a stalo se městem okresním na úkor Nového Města na Moravě. V Novém Městě zůstala okresní nemocnice, všechny ostatní funkce okresního sídla převzal Žďár, dnes 4. největší město kraje po Jihlavě, Třebíči a Havlíčkově Brodě. Naopak na významu ztrácela města, ve kterých v 19. a 20. století skončila tradiční řemesla a nové

podniky nepřicházely. Jmenujme například Počátky, Golčův Jeníkov, Brtnici, Svatku, Červenou Řečici a Habry. V devadesátých letech se utvořila odpovídající sídelní struktura hlavních center kraje a počet obyvatel se ustálil na hodnotách odrážejících reálný potenciál, který se do budoucna nebude nijak markantně měnit.

Tabulka č.3: Počet obyvatel vybraných měst Kraje Vysočina ze SLDB 1869-2001 a v roce 2009 (31.12.).

název sídla	počet obyvatel						
	1869	1900	1930	1961	1991	2001	2009
Bystřice n/Pernštejnem	5 468	5 006	4 170	5 032	9 304	9 068	8 699
Havlíčkův Brod	8 189	10 240	15 232	17 533	24 472	24 375	24 413
Humpolec	8 182	9 135	8 231	8 955	11 122	10 929	11 102
Chotěboř	6 496	6 596	6 825	7 736	9 352	9 870	9 819
Jihlava	23 833	29 858	36 659	36 528	51 831	50 702	51 222
Moravské Budějovice	3 503	4 554	5 130	5 985	7 884	8 004	7 816
Náměšť n/Oslavou	2 351	2 269	2 666	3 939	5 115	5 246	5 066
Nové Město na Mor.	5 871	5 655	5 348	6 194	10 426	10 471	10 457
Pacov	4 229	4 114	3 787	4 026	5 201	5 232	5 024
Pelhřimov	8 387	8 894	10 259	9 754	16 480	16 590	16 707
Světlá n/Sázavou	4 208	3 994	4 379	4 468	7 147	7 188	6 888
Telč	2 486	5 079	4 420	5 146	6 049	6 053	5 732
Třebíč	10 328	15 309	17 555	20 387	38 355	39 021	38 156
Velké Meziříčí	6 792	6 877	7 170	8 424	11 518	11 811	11 823
Žďár n/Sázavou	4 338	4 124	4 674	10 305	23 191	24 289	23 259

Zdroj: Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, ČSÚ Praha, 2006; Počet obyvatel v obcích Vysočiny, ČSÚ Jihlava, 2010

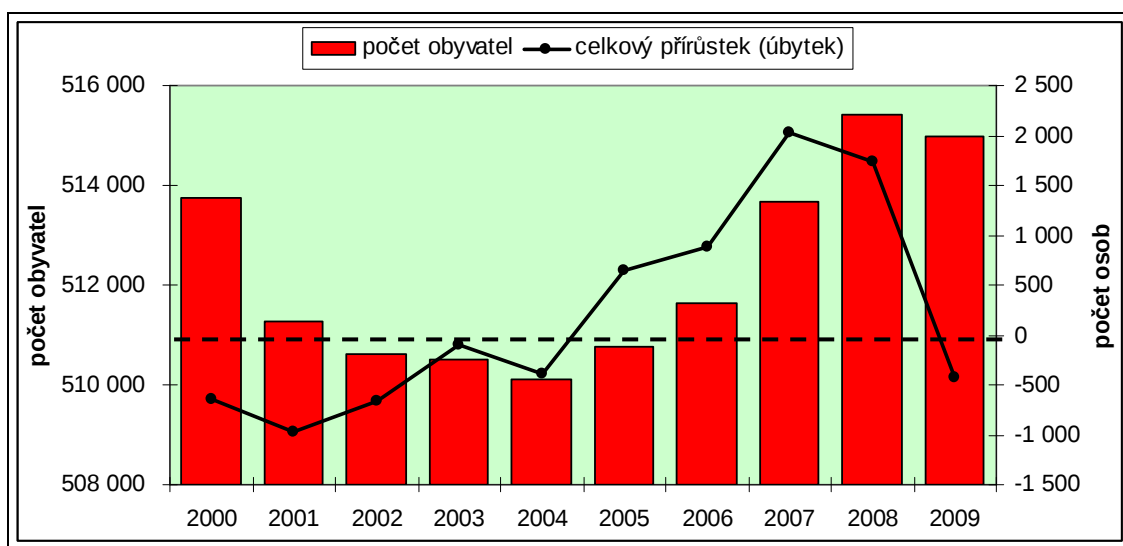
Stejně jako na úrovni celé České republiky docházelo i na Vysočině od roku 1990 k pozvolnému klesání počtu živě narozených dětí. Mezi léty 1996 a 2004 se počet živě narozených v Kraji Vysočina každoročně pohyboval v hodnotách 4,5-5 tis. dětí. V následujících letech však došlo k překročení hranice 5 000 živě narozených dětí. Zatímco v republice bylo minimální hranice počtu živě narozených dosaženo v roce 1999, v Kraji Vysočina se tomu tak stalo o dva roky později, tedy v roce 2001. Od té doby počet živě narozených na Vysočině vykazuje stoupající tendenci. Za rok 2008 připadalo na 1 000 obyvatel Vysočiny 11 živě narozených dětí, oproti tomu průměr ČR činil 11,5 dětí. Hůře na tom byly pouze kraje Zlínský a Moravskoslezský. Z lokálního hlediska se nejvíce dětí rodilo na Jihlavsku. Následuje Novoměstsko, Velkomeziříčsko, Žďársko a Havlíčkobrodsko, které se shodně dostaly nad celorepublikový průměr. Podíl dětí narozených mimo manželství je dlouhodobě nižší než v ostatních regionech České

republiky s výjimkou Zlínského kraje. Má ale rovněž vzestupnou tendenci a v roce 2009 přesáhl hranici 32,0 %. Tomu odpovídá i růst počtu svobodných matek na území kraje. V roce 1991 se počet zemřelých pohyboval pod hranicí 6 tis. Přes určitou rozkolísanost se tento počet stále snižoval. V letech 2006-2008 bylo na Vysočině evidováno méně než 5 000 zemřelých osob ročně. Na 1 000 obyvatel kraje tak připadalo v roce 2008 pouze 9,5 úmrtí, což byla nejnižší hodnota ve srovnání s ostatními kraji ČR. Nejhorší v rámci kraje je situace na Humpolecku a Pacovsku. Naopak nejlepší situaci pociťují obyvatelé na Žďársku, Novoměstsku a Jihlavsku. Počet uměle přerušovaných těhotenství se od počátku devadesátých let každoročně snižuje. V roce 2007 se na Vysočině poprvé událo méně než tisíc interrupcí. V roce 2008 bylo v kraji provedeno 17,5 uměle přerušovaných těhotenství na 100 narozených dětí, přičemž průměr ČR měl hodnotu 21,5. V mezikrajském srovnání zaznamenaly nižší číslo pouze kraje Pardubický, Zlínský a Olomoucký.

Od roku 2001, kdy byla provedena změna metodiky (nově započítávání cizinci, kteří v ČR pobývají na základě víza přesahujícího platnost 90 dnů), počet imigrantů stoupal. V roce 2007 potom dosáhl svého maxima. Počet vystěhovalých osob se každoročně zvyšoval až do roku 2004, v roce 2005 nastal mezeroční propad počtu emigrujících osob z kraje Vysočina. Poté se situace s růstem osob stěhujících se z kraje opakovala. Údaj za rok 2007 byl stejně jako u přistěhovalých rekordní. V roce 2008 došlo k významnému poklesu počtu přistěhovalých na Vysočinu i vystěhovalých z kraje. V roce 2007 vykázal Kraj Vysočina svůj nejvyšší přírůstek stěhováním (1 539 osob). Tato hodnota činila o 573 osob více než v roce následujícím. I přes kladné migrační saldo byly v tomto ukazateli horší pouze čtyři kraje, Olomoucký, Moravskoslezský, Zlínský a Karlovarský.

Nejvýznamnější populační pokles zaznamenala Vysočina v roce 2001, kdy celkový úbytek obyvatel dosáhl hodnoty 966 osob. Poté se situace zlepšila a až na rok 2004 měla křivka stoupající trend. Svého extrému dosáhl celkový přírůstek roku 2007, při kladném výsledku představujícím 2 032 lidí. Následuje strmý propad do červených čísel vlivem nastupující hospodářské recese, kterou doprovází ztráty pracovních míst a nejistota z budoucnosti. I v období růstu (2005-2008) patřila ale Vysočina mezi kraje s nejnižším celkovým přírůstkem obyvatel. Při přepočtu na 1 000 obyvatel na tom byly hůře pouze kraje Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský a Karlovarský. Značný úbytek obyvatelstva zaznamenaly hlavně periferní a hospodářsky slabé regiony, jmenovitě šlo o

Bystřicko, Telčsko, Světelsko, Náměšťsko a Pacovsko. Zhruba „na svém“ zůstal region Třebíčska, ostatní obvody ORP v kraji v letech 2004-2008 populačně sílily.

Obrázek č.2: Vývoj počtu obyvatel a celkového přírůstku (úbytku) obyvatelstva v Kraji Vysočina v letech 2000-2009.

Zdroj: Demografická ročenka krajů 2000-2009, ČSÚ Praha, 2010

Kraj Vysočina měl v 80. letech ve srovnání s ČR poměrně příznivou věkovou strukturu obyvatelstva. Od devadesátých let však došlo k výraznému a rychlému zhoršování věkové struktury populace, tzv. procesu stárnutí. V roce 1991 tvořily děti do 15 let 21,8 % obyvatel kraje (v ČR 20,6 %), na konci roku 2008 to bylo již jen 14,5 % (v ČR 14,1 %). Zatímco zpočátku byly projevy procesu stárnutí populace tlumeny vysokým podílem obyvatel v produktivním věku, se vstupem silných poválečných ročníků do postproduktivního věku začne v blízké budoucnosti docházet k jeho urychlování. Vlivem stárnutí populace dochází i ke zvyšování průměrného věku. Začátkem 90. let byl na Vysočině průměrný věk 35,7 let (v ČR 36,5 let) k poslednímu prosinci roku 2008 to bylo už 40,3 let (v ČR 40,5 let), což byla 6. nejnižší hodnota v komparaci s ostatními kraji ČR. Nižší hodnotou průměrného věku se vyznačovaly pouze kraje, které jsou poznamenány těžbou uhlí a s tím spojeným těžkým průmyslem a tudíž trpí i nadprůměrnou úmrtností svých obyvatel. Nižší průměrný věk na Vysočině je tak dán vysokými hodnotami porodnosti vzhledem k průměru ČR v sedmdesátých a osmdesátých letech.

Vzdělanostní struktura obyvatelstva podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání je na Vysočině méně příznivá v porovnání s průměrem ČR. Podle výběrového šetření pracovních sil za 2. čtvrtletí roku 2009 činil podíl vysokoškolsky vzdělaných na

obyvatelstvu starším 15 let 12,4 %, v republice tomu bylo plných 17 %. Jde o čtvrtý nejnižší podíl za kraje Ústeckým, Karlovarským a Libereckým. Naopak podíl osob s dosaženým středoškolským vzděláním ukončeným maturitou byl v kraji vyšší než ve zbytku republiky, a to 39,3 % (v ČR 38 %). V tomto ukazateli se před Vysočinu dostalo pouze Hlavní město Praha. Při pohledu do správních obvodů ORP na Vysočině zjistíme, že nejpříznivější byla situace podle dat ze SLDB 2001 na Žďársku, kde mělo trvalé bydliště nejvíce osob s úspěšně ukončenou vysokou školou, či minimálně maturitou. Nejlepší vzdělanostní struktury vykazovaly ORP okresních, tedy největších měst. Výjimku tvoří ORP Nové Město na Moravě, které zaznamenalo nejvyšší podíl obyvatel minimálně s maturitou hned po ORP Žďár nad Sázavou.

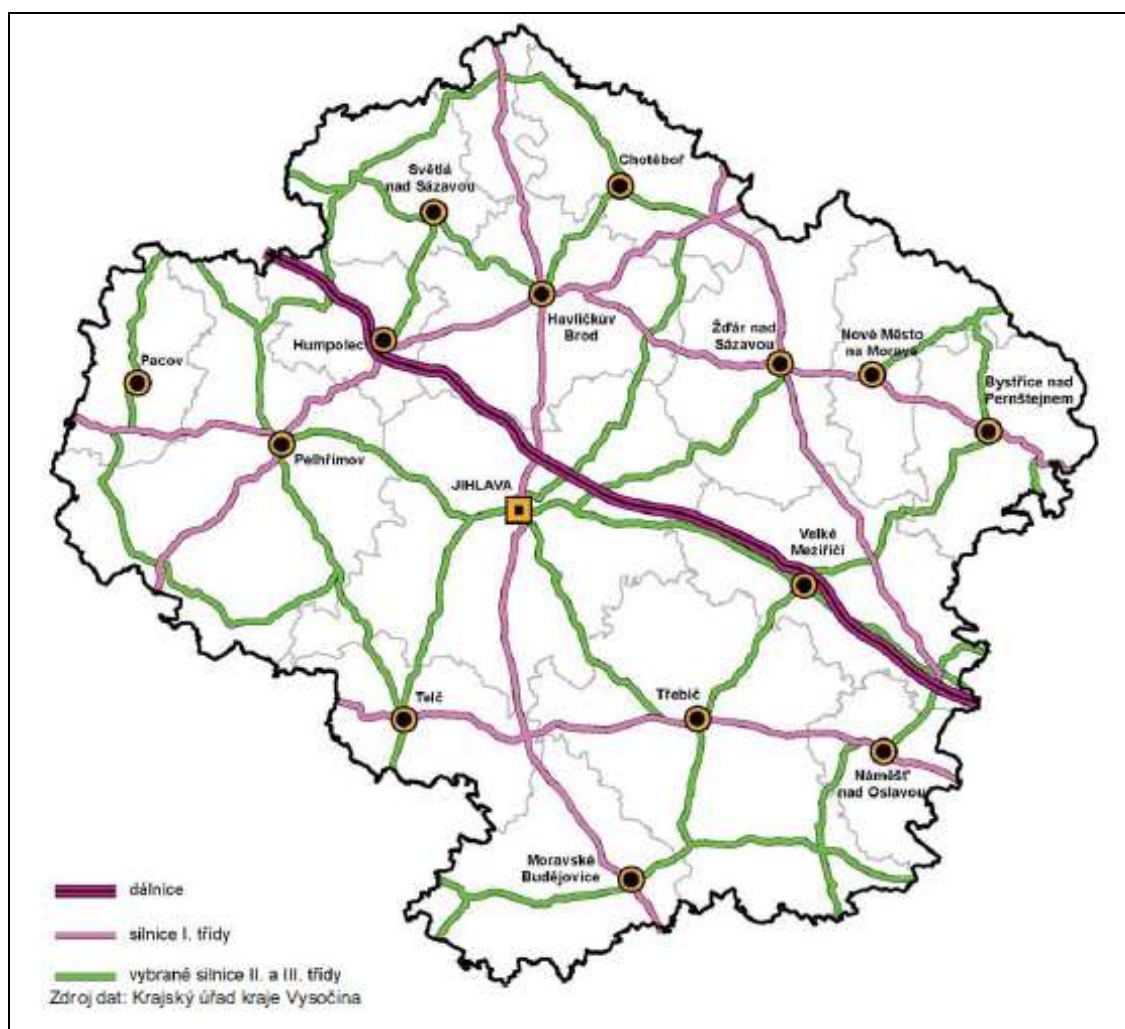
Vysočina je dlouhodobě krajem s vysokou mírou religiozity. V ČR existuje pouze jeden kraj s větším podílem věřících, a to kraj Zlínský. Významné religiózní komunity jsou především na Velkomeziříčsku, Novoměstsku, Bystřicku a Telčsku. Už v historii platilo, že lidé více věřili v oblastech, kde byl těžký život a poměrně chudo. Na Novoměstsku a Bystřicku jde o evangelickou komunitu, která je zde jedna z největších v republice. I oblasti s nejnižší mírou náboženského vyznání, čili Jihlavsko a Havlíčkobrodsko, svým podílem věřících přesahovaly průměr ČR. (KrÚ Kraje Vysočina, 2009)

Bytová výstavba nově zahájených bytů se snížila v roce 2008 o 4,8 %. Tento trend ovlivnily okresy Jihlava a Třebíč, v ostatních okresech kraje byl zaznamenán nárůst. V počtu zahájených bytů zaujímá kraj 12. místo mezi 14 kraji ČR. Nespornou výhodou regionu je relativně nízký stupeň kriminality a nízký podíl sociálně rizikových skupin obyvatelstva.

3.3 Dopravní infrastruktura a průmyslové zóny

Poloha Vysočiny je strategicky výhodná, uvnitř republiky mezi Prahou a Brnem. Nejvýznamnější dopravní osou kraje je určitě dálnice D1 právě mezi těmito dvěma největšími městy ČR. D1 je součástí IV. panevropského dopravního koridoru a její celková transverzální délka v kraji činí 93 km. Další komunikace evropského významu představují silnice č. I/38 mezi Jihlavou a rakouskými hranicemi, známá jako spojnice Praha – Vídeň, a č. I/34 mezi Humpolcem a Jindřichovým Hradcem. Celkově Krajem Vysočina prochází 5 094 km silničních komunikací. Vedle již zmíněných 93 km dálnice, je to 422 km komunikací I. třídy patřících státu a 4 578 km komunikací II. a III.

třídy, které jsou ve vlastnictví kraje. Rozložení těchto silnic je rovnoměrné a odpovídající struktuře osídlení kraje. Všechna okresní města i regionální centra jsou napojena na silnice I. třídy patřící taktéž do páteřní sítě Kraje Vysočina. Nejvytíženějšími úseky jsou komunikace napojující okresní města na dálnici D1 a okolí Jihlavy jako sídla mnoha krajských institucí a Havlíčkovu Brodu jako významného dopravního uzlu regionu. Ve srovnání s ostatními kraji je silniční síť přepočtená na rozlohu nadprůměrně hustá. To však už neplatí o železniční síti. Ta čítá na území kraje 592 km (183 km elektrifikováno) a má po Zlínském kraji druhou nejmenší hustotu v republice. Především jižní elektrifikovaný tah Praha – Brno přes Havlíčkův Brod má pro nákladní dopravu, ale i pro obyvatele kraje esenciální význam. Jako jediný v kraji je dvoukolejný. Ze 704 obcí Vysočiny je na železniční síť napojeno 195 z nich.

Obrázek č.3: Páteřní síť podle KrÚ Kraje Vysočina v roce 2009.

Zdroj: Profil Kraje Vysočina, KrÚ Kraje Vysočina, 2009

Dohromady 112 obcí Vysočiny může využívat jak autobusovou tak železniční dopravu. V kraji se nenachází žádné mezinárodní letiště, pouze osm vnitrostátních letišť, sloužících především místním aeroklubům. Ve čtyřech krajských nemocnicích jsou zbudovány neveřejné heliporty.

Tabulka č.4: Průmyslové zóny na Vysočině a jejich obsazenost k 1.1.2011.

sídlo, lokalita	okres	celkem (ha)	volné (ha)	obsazenost (%)
Golčův Jeníkov	HB	17,5	12,5	28,6
Havlíčkův Brod	HB	10	0	100,0
Chotěboř	HB	9,7	9,7	0,0
Krucemburk	HB	10,5	10	4,8
Přibyslav	HB	8	4	50,0
Světlá nad Sázavou	HB	14	12	14,3
Ždírec nad Doubravou	HB	43	15	65,1
Dolní Cerekev	JI	2,8	2,8	0,0
Jihlava	JI	28	28	0,0
Telč	JI	8,8	8,8	0,0
Třešť	JI	8,5	8,5	0,0
Humpolec	PE	10	4	60,0
Jiřice	PE	7	5	28,6
Kamenice nad Lipou	PE	11,7	3	74,4
Pacov	PE	6	6	0,0
Pelhřimov	PE	30	3	90,0
Hrotovice	TR	4	4	0,0
Jaroměřice nad Rokytnou	TR	6,4	5,9	7,8
Jemnice	TR	5,6	5,6	0,0
Moravské Budějovice	TR	19,5	19,5	0,0
Náměšť nad Oslavou	TR	9	9	0,0
Třebíč	TR	11,4	11,4	0,0
Bystřice nad Pernštejnem	ZR	60	57	5,0
Nové Město na Moravě	ZR	7,5	6,5	13,3
Stránecká Zhoř	ZR	18,2	0,8	95,6
Velká Bíteš	ZR	22	8	63,6
Velká Losenice	ZR	4	4	0,0
Velké Meziříčí	ZR	34	6	82,4
Žďár nad Sázavou	ZR	22	19	13,6

Zdroj: Regionální rozvojová agentura Vysočina, 2011

S dobrou dopravní infrastrukturou koreluje také zájem investorů o průmyslové zóny zbudované jednotlivými městy. Na Vysočině v současnosti registrujeme 29 lokalit nabízejících své pozemky pro průmyslovou výstavbu.⁹ Deset z nich vzniklo za notné podpory agentury Czechinvest. Z tohoto počtu deseti průmyslových zón jsou za progresivní považovány ty s dobrým dopravním napojením. Zejména zóny podél důležité dálnice D1 v Jihlavě, Velkém Meziříčí a Velké Bíteši mají podle Czechinvestu dobré předpoklady pro 100% využití. Dobrou silniční infrastrukturu mohou nabídnout ale také města na hlavních tazích silnic I. tříd. V případě Žďáru nad Sázavou, Ždírcu nad Doubravou a Pelhřimova jde o křižovatku silnic I. tříd zařazených do páteřní sítě Kraje Vysočina. V případě Havlíčkova Brodu se jedná o kombinaci silničního křížení s rychlíkovou elektrifikovanou železnici mezi Prahou a Brnem, s odbočkou do Jihlavy. Průmyslová zóna v Kamenici nad Lipou zase leží na hlavním tahu mezi Havlíčkovým Brodem, potažmo Pelhřimovem a Jindřichovým Hradcem (trasa Pardubice – České Budějovice). Dále jsou krajem podporovány zóny v oblastech se slabší hospodářskou perspektivou, či poznamenané útlumem průmyslové výroby v devadesátých letech. Mezi ně patří města Třebíč a Bystřice nad Pernštejnem. V tabulce č.4 jsou uvedeny průmyslové zóny v Kraji Vysočina. V případě více lokalit v jednom sídle bylo přistoupeno k agregaci těchto lokalit do jedné hodnoty za sídlo jako celek. Z tabulky č.4 je tak patrné, že zóny přímo u dálnice D1 jsou mezi investory nejžádanější. V případě Jihlavy jde o zcela novou průmyslovou zónu v těsné blízkosti D1, ty stávající jsou již obsazeny a proto nejsou zájemcům nabízeny. Celkem 12 průmyslových zón ještě stále čeká na svého prvního investora. Největší připravenou průmyslovou zónu nabízí Bystřice nad Pernštejnem, ale z celkových 60 ha se městu zatím podařilo zaplnit pouze 3 ha. V roce 2007 měl zájem působit v Bystřici finský výrobce nákupních maloobchodních vozíků Hartwall. Koupil více než 7 ha a zavázal se vystavět pět výrobních hal a zaměstnat až 300 lidí. Vlivem nastupující hospodářské krize se Hartwall dostal do ekonomických problémů a prodával některé své filiálky. Nakonec projekt padl aniž by začal a město od finského investora odkoupilo pozemek zpět, jelikož na něj vlastnilo předkupní právo. V případě Bystřicka toto rozhodnutí mělo za následek velice negativní dopad na celý region, který se dlouhodobě potýká s jednou z nejvyšších nezaměstnaností v regionu Vysočiny.

⁹ <http://www.rda-vysocina.cz/investori/zony.html>

3.4 Vývoj nezaměstnanosti

Z hlediska nezaměstnanosti nebyla Vysočina nikdy nijak zvlášť problematickou oblastí ČR. Nejhorší situace nastala v roce 1998, kdy se na počtu uchazečů o zaměstnání promítla zhoršená ekonomická kondice průmyslových podniků a neschopnost sektoru služeb absorbovat další pracovníky uvolněné ze zemědělství a z průmyslu. Do tohoto roku míra nezaměstnanosti zhruba kopírovala míru v ČR. V dalších letech vykazoval Kraj Vysočina nižší hodnotu nezaměstnanosti než průměr republiky v rozmezí několika desetin až 1,5 %. Situace se otočila v roce 2008, kdy se míra nezaměstnanosti na Vysočině přehoupla přes údaj za celou ČR. Druhého maxima bylo dosaženo roku 2004, kdy počet uchazečů v kraji činil 24 531 a míra nezaměstnanosti se vyšplhala na 8,8 %. V roce 2008 se počet nezaměstnaných snižoval až do října, kdy se vlivem začínající špatné hospodářské situace některých významných zaměstnavatelů stav obrací a počet uchazečů začíná rychle stoupat. Poprvé od roku 2004 se tak jejich počet v souhrnu všech dvanácti měsíců zvýšil, a to o 1 672 osob (meziročně 10,3 %). Ve srovnání s ČR však tento zlom přišel o několik měsíců dříve. ČR ještě vykazala v roce 2008 meziroční pokles nezaměstnaných o 0,7 %.

Tabulka č.5: Průměrná míra nezaměstnanosti v okresech Kraje Vysočina v letech 2000-2010.

okres	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Havlíčkův Brod	7,1	5,5	6,0	6,9	6,8	6,2	5,6	4,8	4,3	8,8	9,1
Jihlava	7,2	5,6	6,1	7,4	7,1	6,8	6,0	5,2	4,7	8,4	8,8
Pelhřimov	4,2	3,4	3,8	4,8	5,0	5,0	4,2	3,2	3,1	6,4	6,9
Třebíč	12,6	10,8	11,7	13,1	12,9	12,8	11,6	9,3	7,4	10,6	12,0
Žďár nad Sázavou	8,2	7,1	7,6	8,7	8,2	8,7	8,1	6,7	5,7	8,6	10,0

Zdroj: časová řada integrovaného portálu zaměstnanosti MPSV, MPSV 2010

Pzn.: v roce 2004 proběhla změna metodiky výpočtu znamenající snížení registrované míry nezaměstnanosti u okresů o cca 0,5-0,6 procentního bodu

Průměrná míra registrované nezaměstnanosti je uvnitř kraje tradičně nejvyšší v okrese Třebíč, který byl po roce 1989 poznamenán útlumem v průmyslové výrobě a nedokázal začlenit obyvatele odcházející ze sekunděru do nově vznikajícího sektoru služeb. Zatímco v letech 2006 a 2007 byl okres Třebíč 14. nejhorší mezi okresy ČR v tomto ukazateli, v letech 2009 a 2010 to byla až 20. nejhorší pozice, což dokazuje, že některé regiony se potýkaly ještě s většími problémy s propouštěním než Vysočina. Naopak nejlepší situace je dlouhodobě na Pelhřimovsku, i přes oslabení pozice mezi okresy ČR (v roce 2006 6. nejnižší míra nezaměstnanosti, v roce 2010 již 13. nejnižší

hodnota). Dopady globální hospodářské recese jsou značně viditelné i na údajích o počtu volných pracovních míst. Ty se razantně začaly snižovat od roku 2008. Rozdíl mezi lety 2007 a 2008 činil 58 %, absolutně vyjádřeno 3 350 míst.

Tabulka č.6: Počet volných pracovních sil v okresech Kraje Vysočina v letech 2006-2009 (vždy k 31.12.).

okres	2006	2007	2008	2009
Havlíčkův Brod	677	1097	426	111
Jihlava	832	1304	612	83
Pelhřimov	721	1376	266	130
Třebíč	982	677	359	159
Žďár n/Sázavou	859	1310	751	279
Vysočina	4 071	5 764	2 414	762

Zdroj: Statistické ročenky trhu práce v České republice 2006-2009, MPSV 2010

Následoval další markantní propad nabídky v následujícím roce, tentokrát o 69 % na pouhých 762 volných pracovních míst. Nejvíce propad pocítilo Jihlavsko, kde na konci roku 2009 nabízely firmy uchazečům přes úřad práce pouze 83 míst oproti 1 304 místům v roce 2007. V Jihlavě sídlí největší průmysloví zaměstnavatelé kraje a během roku 2008 a 2009 propouštěli své pracovníky, přičemž nová místa se nerodila ani ve veřejném sektoru. Relativně nejméně tíživá se může zdát podle tohoto faktoru situace na Žďársku, kde byl počet míst nabízených úřady práce (279) více než trojnásobný oproti okresu Jihlava.

3.5 Postavení průmyslu

Průmyslová produkce v kraji Vysočina vykazovala v posledních letech značnou dynamiku a měla významně pozitivní dopad na celou ekonomickou sféru kraje. Mezi léty 1989 až 1999 došlo v kraji k poklesu počtu zaměstnanců v průmyslu vlivem transformace, který ovšem nebyl nijak zvlášť dramatický. V období 1989 až 1996 pokles představoval cca 10 % a v období 1997 až 1999 dalších cca 9 %. Po roce 1999 dochází ke krátkodobému obratu a do roku 2001 počet pracujících v průmyslu stoupá. To bylo zapříčiněno hlavně rozsáhlými alokacemi přímých zahraničních investic do průmyslové výroby v kraji. Hlavním tahounem v této oblasti byly investice a nábor zaměstnanců německého koncernu Bosch Diesel. Po roce 2001 dochází k opětovnému poklesu počtu pracujících v průmyslu. Hospodářská recese ovšem postihla nejvíce právě

průmyslovou výrobu. V kraji Vysočina se mezi léty 2007 a 2009 snížil počet pracovníků v průmyslu o více než 15 tis., takže jejich stav v roce 2009 průměrně činil 81,9 tis. osob (viz tabulka č.7). V absolutním vyjádření ubylo nejvíce pracovních míst v odvětví výroby dopravních prostředků a odvětví hutnictví a kovozpracujícího průmyslu. Signifikantní je pro Vysočinu podíl osob zaměstnaných v priméru, jež představuje stále významné procento. Podle posledních údajů je to 9,1 % pracujících, což je třikrát více než v ČR (3,1 %). Ze všech krajů republiky je tento podíl nejvyšší. Tradiční je především chov skotu a prasat, který zde má předpoklady vzhledem k vyššímu podílu zemědělské půdy a nižšímu podílu lesních porostů než v ČR. Ze zemědělských oblastí dominuje bramborářská oblast, která činí 92% většinu zemědělsky využívané půdy na Vysočině (v ČR 52,5 %). Každoročně se na Vysočině sklídí zhruba třetina (35 %) brambor celorepublikové produkce. Tato skutečnost je dána formou reliéfu a klimatickými podmínkami. I přes mírně klesající trend stavu skotu a prasat si Kraj Vysočina zachovává specializaci v živočišné výrobě těchto dvou druhů hospodářských zvířat. S tím souvisí i produkce mléka, která byla v roce 2008 nejvyšší ze všech krajů ČR (16,8 %). Průmysl a stavebnictví poskytuje živobytí 38,6 % obyvatel republiky, na Vysočině je práce v sekundéru zdrojem obživy pro 43,8 % lidí. Když ale pomineme stavebnictví, které je ve zbytku republiky výraznější složkou sekundéru, pracuje v průmyslové výrobě 28,5 % obyvatel, zatímco na Vysočině je to 34 %.

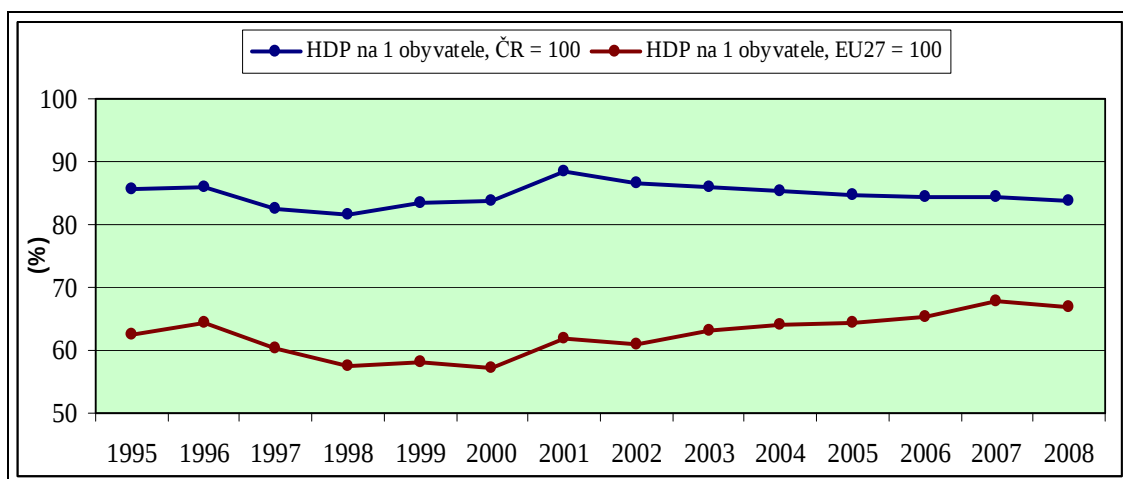
Tabulka č.7: Sektorová struktura zaměstnanosti v Kraji Vysočina v dvouletých intervalech v období 1993-2009 (v tis. osob).

rok	celkem	primér		sekundér				terciér	
		abs.	rel.(%)	celkem		z toho průmysl		abs.	rel.(%)
				abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)		
1993	235,4	40,4	17,2	100,0	42,5	81,5	34,6	95,0	40,4
1995	242,9	32,2	13,2	111,3	45,8	88,9	36,6	99,5	41,0
1997	239,0	26,8	11,2	109,4	45,8	86,2	36,1	102,8	43,0
1999	231,7	29,4	12,7	107,4	46,4	84,6	36,5	94,9	41,0
2001	239,2	26,2	10,9	108,5	45,4	86,1	36,0	104,6	43,7
2003	237,8	23,6	9,9	105,4	44,3	83,9	35,3	108,8	45,8
2005	236,3	23,5	9,9	106,4	45,0	81,2	34,4	106,5	45,1
2007	248,2	19,7	7,9	120,8	48,7	97,2	39,2	107,7	43,4
2009	241,1	22,0	9,1	105,7	43,8	81,9	34,0	113,4	47,0

Zdroj: Trh práce v České republice 1993 až 2009, ČSÚ Praha, 2010

Propouštění a zavírání provozů se ve větší míře dotklo ještě textilního, oděvního a chemického průmyslu. Existují však také odvětví, kde došlo meziročně k nárůstu zaměstnanosti. V kraji Vysočina se jednalo o průmysl paliv a energetiky a především o výrobu nábytku. Územní dopad hospodářské krize byl v jejím počátku značně diferenciován. Evidentně nejvýraznější relativní nárůst počtu uchazečů o práci byl meziročně mezi roky 2008 a 2009 zaznamenán ve správních obvodech ORP v západní polovině kraje. Zde však společnost dlouhodobě vykazuje nízké hodnoty míry registrované nezaměstnanosti. Na druhou stranu ty správní obvody, kde je dlouhodobě situace na trhu práce napjatá (Moravskobudějovicko, Bystřicko, Třebíčsko, Náměšťsko, Novoměstsko), zaznamenaly relativně nižší meziroční nárůsty počtu nezaměstnaných. Obdobně je tomu i na celostátní úrovni. Vysočina, která představovala v uplynulém desetiletí díky zahraničním investicím dynamicky se rozvíjející region, patří v ČR mezi čtyři kraje s nejvyšším meziročním nárůstem počtu uchazečů o práci (kraj Olomoucký, Plzeňský, Zlínský, Vysočina). Relativně únosné jsou dopady hospodářské recese v pražské a brněnské aglomeraci, kde daleko více než průmyslová výroba dominuje sektor služeb, kterého se výrazné propouštění zatím nedotklo. (KrÚ Kraje Vysočina, 2009)

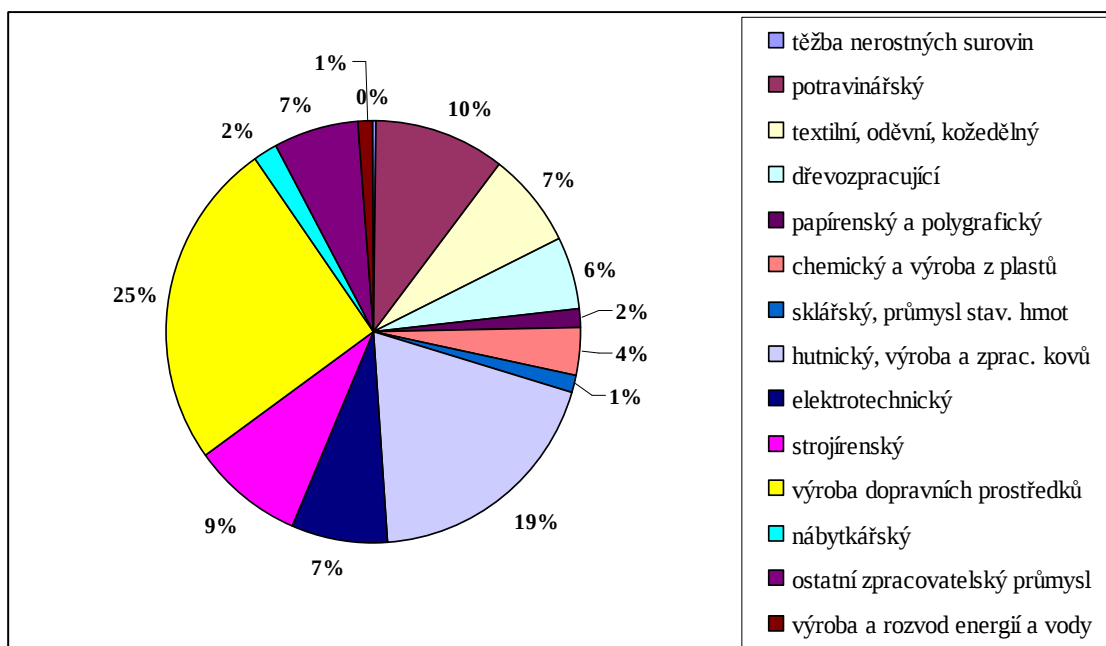
Při pohledu na hrubý domácí produkt (HDP) přepočtený na 1 obyvatele se Vysočina od začátku devadesátých let pohybuje v rozmezí 80-90 % ČR (obrázek č.4). Nejvíce se průměru republiky přiblížila v roce 2001 (88,3 %), kdy byl spuštěn nový výrobní závod Bosch Diesel v Jihlavě. Výrazné zahraniční investice se ale začaly projevovat i v ostatních krajích a tak se vývoj obrátil a Vysočina začala vzhledem k průměru republiky pozvolna oslabovat až na 83,6 % v roce 2008. Průměr ČR však notně zvyšuje Praha, která vykazuje 215,5 % průměru republiky. Proto také všechny kraje vyjma Středočeského v letech 1995-2008 vůči průměru ČR oslabily.

Obrázek č.4: Vývoj HDP na 1 obyvatele v Kraji Vysočina vzhledem k ČR a EU27 v letech 1995-2008.
Zdroj: Regionální účty 2008, ČSÚ Praha, 2009

Ve srovnání s ostatními kraji si však Kraj Vysočina nevede zle a zaznamenal dynamický vývoj. V roce 1995 byla mezi kraji druhou nejslabší oblastí po kraji Olomouckém. Do roku 2008 se dostala ještě před kraj Liberecký (74 %), Karlovarský (71,8 %), Královéhradecký (83,1 %), Pardubický (83,5 %), Ústecký (85 %) a Zlínský. Za Moravskoslezským krajem tak představuje Vysočina sedmý nejvýkonnější kraj ČR. Ukazatel HDP na 1 obyvatele v komparaci s EU27 se také vyvíjí příznivě. Z 62,6 % průměru EU27 se výkon kraje zvýšil na své prozatímní maximum 67,7 % v roce 2007. Nejvyšší posílení zaznamenala křivka taktéž roku 2001, meziročně o 4,7 %.

Jak znázorňuje koláčový graf v obrázku č.5, v zájmovém roce 2008 byl na Vysočině dominantní složkou odvětvové struktury průmyslu podle počtu zaměstnanců sektor výroby dopravních prostředků, ve kterém pracovalo 15,2 tis. osob, tedy 25 %. Komponenty pro automobilový průmysl produkují největší zaměstnavatelé kraje, Bosch Diesel, Motorpal, Automotive Lighting, Futaba Czech a další. V roce 2008 byla ČR klasifikována jako 3. největší producent automobilů v Evropě, v poměru na 1 000 obyvatel zde sjelo z výrobních linek 90 nových automobilů. (Šerý, 2010) Nutno ale podotknout, že v tomto roce ještě nejela výroba v nošovickém závodě Hyundai Motor Manufacturing Czech (HMMC) naplno, ale pouze na cca 5-10 % své kapacity. Více se na produkci automobilů soustřeďuje pouze Slovensko a Slovinsko. Následuje s 19 % odvětví hutnické, výroby a zpracování kovů, kde je zaměstnáno 11,6 tis. pracovníků. Třetím nejdůležitějším odvětvím je pro Vysočinu tradiční segment potravinářské výroby s 10% podílem (6,3 tis. zaměstnanců).

Obrázek č.5: Odvětvová struktura průmyslu v Kraji Vysočina podle počtu zaměstnanců v roce 2008.
Zdroj: vlastní šetření, 2010

Strojírenství poskytovalo práci 9 % zaměstnaných v průmyslu a odvětví elektrotechnické, textilní a oděvní výroby společně s ostatním zpracovatelským průmyslem potom činily 7% podíl. Vysoká specializace a potažmo závislost na automobilovém průmyslu může být do budoucna v kraji velkým problémem. Jednosměrná orientace výroby má vlivem globalizace při problémech světových automobilek silný dopad na zdejší subdodavatelské podniky, což potvrdila celosvětová hospodářská recese probíhající v letech 2008-2011.

3.6 Největší průmysloví zaměstnavatelé

Největším průmyslovým zaměstnavatelem, ale také největším průmyslovým podnikem v Kraji Vysočina vůbec je už řadu let jihlavská strojírenská společnost Bosch Diesel. V roce 2008 poskytoval práci průměrně 6 173 zaměstnancům, což představuje lehký pokles o 12 pracovních míst oproti roku 2006. Výrobní program podniku zahrnuje komponenty automobilové techniky, například diesellová vstřikovací čerpadla typu Common Rail. Odběrateli jsou téměř všechny významné evropské, některé japonské, asijské a jihoamerické automobilky. Na druhém místě největších průmyslových podniků v kraji se umístila firma Žďas. Společnost působí v kovo zpracujícím segmentu průmyslu a specializuje se na výrobu tvářecích strojů, kovací lisů, zařízení na zpracování šrotu, válcovaných výrobků. Stěžejním odběratelem je především

automobilový průmysl. Oproti roku 2006 se počet zaměstnanců snížil o cca 50 (-2 %) na 2 729. Třetí v pořadí je Motorpal, jež je tradičním českým průmyslovým subjektem. Klíčovými produkty firmy jsou vstřikovací čerpadla, vstřikovače, vstřikovací trysky pro vznětové motory a dále přesně obráběné dílce pro automobilový průmysl. Jak je zřejmé z tabulky č.9, Motorpal v posledních letech stabilizoval počet pracovníků a jako jediný z šesti největších zaměstnavatelů jej mezi lety 2006 a 2008 mírně zvýšil. Automotive Lighting je další firmou z krajského města. Působí v odvětví výroby dopravních prostředků, vyvíjí a vyrábí nejmodernější světlomety pro většinu evropských automobilek. V roce 2008 ustálil zaměstnanecký stav na čísle 1 676. I přes rostoucí tržby díky zvyšující se modernizaci výroby pomalu klesá zaměstnanost u největšího zpracovatele masných výrobků v ČR a jediného reprezentanta potravinářského segmentu průmyslu – Kosteckých uzenin. Produkce Kosteckých uzenin zahrnuje výrobky z masa vepřového, hovězího i drůbežího a kompletní sortiment výrobků.

Tabulka č.8: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle průměrného přepočteného počtu zaměstnanců v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	počet zaměst.
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	6 173
ŽĐAS, a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	2 729
MOTORPAL, a.s.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	1 858
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	1 676
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	potravinářský	1 429
P L E A S a.s.	Havlíčkův Brod	textilní, oděvní a kožedělný	1 340
I & C Energo a.s.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	1 333
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	strojírenský	1 312
Futaba Czech, s.r.o.	Havlíčkův Brod	výroba dopravních prostředků	1 064
Moravské kovárny, a.s.	Jihlava	hutnický, výroba a zprac. kovů	854
MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová Ves	výroba dopravních prostředků	789
První brněnská strojírna Velká Bíteš a. s.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	775
Draka Kabely, s.r.o.	Velké Meziříčí	elektrotechnický	743
Hettich ČR k.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	712
Cooper-Standard Automotive ČR s.r.o.	Žďár n/Sázavou	výroba dopravních prostředků	705
PBS INDUSTRY, a.s.	Třebíč	hutnický, výroba a zprac. kovů	697
ITW PRONOVIA, s.r.o.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	696
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	dřevozpracující	668
GCE, s.r.o.	Chotěboř	strojírenský	668
TOKOZ a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	609

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Z páté příčky na šestou se propadl Pleas z Havlíčkova Brodu. Největší výrobce denního a nočního prádla v ČR propustil během dvou let 221 lidí. Pleas zažil nejhorší rok ve své historii a uzavřel řadu svých výrobních provozoven, na Vysočině šlo o provozovnu v Chotěboři a Lukách nad Jihlavou. K 31. prosinci 2008 ve firmě pracovalo už jen 919 zaměstnanců. I & C Energo z Třebíče je významným dodavatelem a integrátorem při výstavbě, údržbě a optimalizaci provozu energetických výrobních zdrojů v České republice a na Slovensku. Každoročně zaměstnává stále větší počet inženýrů a techniků. Agrostroj Pelhřimov je největším průmyslovým podnikem na Pelhřimovsku. Jde o tradičního a největšího českého výrobce zemědělské techniky, strojů a zařízení pro zemědělce. Stabilně zvyšuje počet zaměstnanců. Od roku 2004 o 403 osob, což představuje 44 %.

Tabulka č.9: Vývoj počtu zaměstnanců u průmyslových podniků v Kraji Vysočina v letech 2004-2008.

název podniku	počet zaměstnanců						
	2004	změna 06/04	index 06/04 (%)	2006	změna 08/06	index 08/06 (%)	2008
BOSCH DIESEL s.r.o.	4 837	1 348	127,9	6 185	-12	99,8	6 173
ŽĎAS, a.s.	2 904	-124	95,7	2 780	-51	98,2	2 729
MOTORPAL, a.s.	1 933	-94	95,1	1 839	19	101	1 858
Automotive Lighting s.r.o.	1 338	348	126	1 686	-10	99,4	1 676
Kostelecké uzeniny a.s.	1 491	-13	99,1	1 478	-49	96,7	1 429
P L E A S a.s.	1 362	199	114,6	1 561	-221	85,8	1 340
I & C Energo a.s.	885	230	126	1 115	218	119,6	1 333
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	909	211	123,2	1 120	192	117,1	1 312
Futaba Czech, s.r.o.	60	689	1248,3	749	315	142,1	1 064
Moravské kovárny, a.s.	880	-55	93,8	825	29	103,5	854
MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	481	191	139,7	672	117	117,4	789
První brn. strojírna Velká Bíteš a. s.	877	-110	87,5	767	8	101	775
Draka Kably, s.r.o.	617	-1	99,8	616	127	120,6	743
Hettich ČR k.s.	450	173	138,4	623	89	114,3	712
Cooper-Standard Automotive ČR s.r.o.	345	-6	98,3	339	366	208	705
PBS INDUSTRY, a.s.	522	213	140,8	735	-38	94,8	697
ITW PRONOVIA, s.r.o.	535	108	120,2	643	53	108,2	696
Dřevozpracující družstvo	577	27	104,7	604	64	110,6	668
GCE, s.r.o.	588	146	124,8	734	-66	91	668
TOKOZ a.s.	624	6	101	630	-21	96,7	609

Zdroj: Řeřicha, Řeřicha, Toušek, 2006; Konečný, Osman, 2008; vlastní šetření, 2010

Posledním podnikem s více než tisícovkou pracovníků v roce 2008 byla Futaba Czech, ovládaná japonským kapitálem. Zabývá se výrobou karosářských a podvozkových dílů, či výfukových systémů pro automobilový průmysl. Do první desítky se „vyšvihla“ během čtyř let od svého založení. Jak je vidět v tabulce č.9 firma stále zvyšuje počet zaměstnanců. Moravské kovárny figurují na desátém místě a v současnosti jsou pod rakouským kapitálem. Orientují se na výrobu zápustkových výkovků z oceli tvářených za tepla pro automobilový průmysl a stavební průmysl. Výrobky jsou určeny z 90 % na export, především do zemí EU. V Nové Vsi na Třebíčsku probíhá v šesti výrobních halách produkce dalšího zásobovatele automobilového průmyslu, společnosti Mann + Hummel, dceřiné firmy německého koncernu. Specializují se zde na komponenty pro vzduchovou a kapalinovou filtrační techniku do aut. První brněnská strojírna Velká Bíteš působí v oboru přesného strojírenství. Je tradičním výrobcem vysokootáčkových strojů pro letectví a energetiku. Firma dodává své výrobky do automobilového průmyslu, zdravotnictví, potravinářství, sklářství a jaderného průmyslu. Zástupce elektrotechnického odvětví představuje dceřiná společnost nizozemského holdingu sídlícího v Amsterdamu. Draka kabely z průmyslové zóny ve Velkém Meziříčí jako výrobce a distributor celoplastových kabelů, autovodičů a kabelových svazků udržoval počet zaměstnanců okolo 600, za poslední dva roky je však navýšil až na 743. Další společností, jež stále postupně zvyšuje nabídku pracovních míst je Hettich ČR ze Žďáru nad Sázavou. Za poslední čtyři roky nabral 262 nových pracovníků a dostal se tak na 13. místo. Zabývá se hlavně moderním nábytkovým kováním, nově také kováním do oken a dveří a vedení sídlí v Německu. Poprvé zde nefiguruje tradiční výrobce skla Sklo Bohemia. Sklo Bohemia v říjnu 2008 skončilo v konkurzu a nepodařilo se mi sehnat jeho účetní závěrku. V letech 2004 a 2006 ve sklárnách pracovalo 1 590 respektive 1 419 osob. Z žebříčku také vypadla Tesla Jihlava, která se již delší dobu potýká s problémy a od roku 2004 se počet jejich zaměstnanců zredukoval z 950 na 394. Nově naopak v žebříčku registrujeme společnosti Cooper-Standard Automotive ze Žďáru nad Sázavou a Dřevozpracující družstvo z Lukavce. Cooper-Standard Automotive patří v posledních letech mezi nejdynamičtější se rozvíjející průmyslové firmy na Vysočině. Do jejího výrobního portfolia patří produkce systémů těsnění vozidel pro palivové a brzdové ústrojí, těsnění dveří a karoserie a výroba systémů vedení brzdové, či palivové kapaliny. Dřevozpracující družstvo Lukavec je jediným reprezentantem dřevozpracujícího odvětví. Specializuje se na výrobu širokého sortimentu nábytkových dílců, především z

laminovaných dřevotřískových a MDF desek. Třebíčská PBS Industry podniká v segmentu zpracovávání materiálů uhlíkaté oceli, nerez, titanu. Dále vyvíjí a vyrábí kotle a rotační ohřívačky vzduchu. V roce 2008 zaměstnávala 697 osob. Další firmou z oblasti produkce dopravních prostředků a jejich komponentů je ITW Pronovia, lokalizovaná do Velké Bíteše. Jediná pobočka americké firmy mimo USA se zabývá výrobou zboží a nástrojů z plastu. Specialistou na prvky v oblasti použití technických plynů je společnost GCE z Chotěboře. Produkuje lahvové uzavírací a redukční ventily, svařovací hořáky a soupravy. Posledním významným zaměstnavatelem v průmyslu na Vysočině je tradiční český výrobce visacích zámků, kování a speciálních přídavných uzamykatelných systémů Tokoz. Společnost sídlící ve Žďáru nad Sázavou se začíná orientovat také na stavební a nábytkové kování a v roce 2008 poskytovala práci průměrně 609 lidem.

U dvaceti největších průmyslových podniků na Vysočině pracovalo v roce 2008 dohromady průměrně 26 830 zaměstnanců, což činí 44,1 % pracovníků z analyzovaných subjektů. Oproti roku 2006 se jedná o pokles o 338 osob. Vzhledem k roku 2004 naopak o nárůst o 2 377 osob. Z regionálního hlediska má největší zastoupení Žďársko, když v jeho 7 podnicích pracovalo celkem 6 969 osob. Následuje Jihlavsko s pěti společnostmi a 11 990 pracovníky. Okresy Havlíčkův Brod a Třebíč reprezentují 3 podniky a Pelhřimovsko uzavírá tabulku se dvěma podniky.

4. Analýza hospodaření průmyslových podniků v Kraji Vysočina s ohledem na odvětvovou strukturu

Následující kapitola samostatně analyzuje vybrané ekonomické a finanční ukazatele sledovaných průmyslových podniků na Vysočině. Na úvod je charakterizována diverzifikace průmyslových podniků podle odvětví. Dále je zmíněno jejich zařazení do velikostních kategorií podle počtu zaměstnanců a v tabulkách jsou zachyceny největší podniky kraje podle počtu zaměstnanců. U podniků byly zkoumány postupně obrat (součet tržeb), výsledek hospodaření (zisk, ztráta), účetní přidaná hodnota a osobní, respektive mzdové náklady, vše s důrazem na strukturu jednotlivých odvětví průmyslu. Pro lepší možnost komparace jsou u ekonomický indikátorů uváděna také přepočtená data na jednoho zaměstnance.

4.1 Odvětvová diverzifikace průmyslových podniků na Vysočině

Následující tabulka č.10 zachycuje odvětvovou diverzifikaci a velikostní strukturu 363 průmyslových podniků podrobených analýze v roce 2008. V roce 2006 bylo v Kraji Vysočina sledováno 351 podniků. Největší zastoupení představuje 68 subjektů působících v hutnickém a kovo zpracujícím odvětví, což znamená, že zhruba každý pátý sledovaný podnik (18,7 %) se specializuje na toto odvětví. S větším odstupem následuje potravinářství, jež je reprezentováno 48 podniky a tvořilo 13,2 % analyzovaného vzorku. Více než 10% zastoupení dosáhly už pouze strojírenské podniky (11,6 %). Agregované odvětví TOK „poskytlo“ do analýzy 35 podniků, což představuje 9,6 %. Shodně po 27 jednotkách dodaly do základního sledovaného souboru segmenty elektrotechnického a chemického průmyslu (7,4 %). Naopak malými počty zkoumaných podniků se prezentují odvětví na Vysočině tradičně nepříliš rozšířená, čili papírenský a polygrafický průmysl, sklářský průmysl a průmysl stavebních hmot a výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody. Pouze jeden podnik (Granit Lipnice) z celkových dvou se mi podařilo získat za sektor těžby nerostných surovin. Jde tedy jen o hodnocení jednoho subjektu, nikoli o rozsáhlejší analýzu celého odvětví, proto v komentářích tomuto odvětví nebude věnována větší pozornost. Co do komparace s rokem 2006 je nutné zdůraznit, že díky novější klasifikaci CZ-NACE použité v této práci (v předchozích analýzách byla použita klasifikace OKEČ) se nám pozměnilo zastoupení některých

podniků v jednotlivých sektorech průmyslu. Především nově zahrnutá kategorie výroby dopravních prostředků značně odebrala především strojírenství. Stejně tak podniky působící v oblasti nábytkářské výroby byly přesunuty do svého samostatného oddělení na úkor ostatního zpracovatelského odvětví. Ostatních odvětví se tato změna klasifikace dotkla jen nepatrně a tak můžeme konstatovat, že vzhledem k roku 2006 podíl zastoupení narostl u potravinářství, kde se počet podniků zvýšil ze 43 na 48. Dále u hutnictví a zpracování kovů nárůst představoval 6 podniků. O dva zástupce více poskytl dřevozpracující průmysl a výroba a rozvod energií a o jeden potom papírenství, elektrotechnika a průmysl chemický.

Tabulka č.10: Průmyslové podniky se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětvové struktury a velikostních kategorií daných průměrným počtem zaměstnanců v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet podniků	z toho ve velikostní kategorii dané počtem zaměstnanců					
		20-49	50-99	100-199	200-499	500-999	1 000 +
těžba nerostných surovin	1			1			
potravinářský	48	16	10	13	8		1
textilní, oděvní, kožedělný	35	14	11	5	4		1
dřevozpracující	26	10	10	1	4	1	
papírenský a polygrafický	12	3	6	3			
chemický a výroba z plastů	27	13	5	8	1		
sklářský, průmysl stav. hmot	10	2	5	3			
hutnický, výroba a zprac. kovů	68	29	17	10	6	5	1
elektrotechnický	27	9	7	4	5	2	
strojírenský	42	15	15	7	3	1	1
výroba dopravních prostředků	21	5	3	3	2	4	4
nábytkářský	21	7	11	3			
ostatní zpracovatelský	14	1	2	6	3	1	1
výroba a rozvod energií a vody	11	8	1	2			
celkem	363	132	103	69	36	14	9

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Jako mírná komplikace se jevílo chybné zařazení podniku do velikostní kategorie podle počtu zaměstnanců. Ekonomické subjekty nemají ze zákona povinnost hlásit změnu kategorie počtu zaměstnanců v Registru ekonomických subjektů, zřejmě proto tak ani nečiní. Z tohoto důvodu po prostudování příloh účetních závěrek bylo zjištěno, že celkem u 45 případů pracovalo v daném podniku méně osob než by odpovídalo uvedené kategorii v Registru. Nejvíce odchylek se projevilo u kategorie 50-99 pracovníků, kde hned 13 podniků nesplňovalo podmínku zaměstnanců danou pro

tuto kategorii. Naopak 15 průmyslových subjektů zaměstnávalo více osob než by odpovídalo jejich zařazení. Finální situaci znázorňuje tabulka č.10. U velikostních kategorií obecně platí, že čím vyšší je tato kategorie daná počtem zaměstnanců, tím nižší její četnost zastoupení v základním souboru. Více než 1/3 podniků (36 %) patří do kategorie 20-49 zaměstnanců. Stejně jako před dvěma lety působilo na Vysočině 9 podniků s více než tisícovkou pracovníků. Počet těch nejmenších se zvýšil o 9 podniků a počet subjektů z kategorie 500-999 se naopak snížil o dva. Jde o z databáze vyřazenou společnost Valeo Compressor Europe a IMI International, jež nedodala svou účetní závěrku.

Tabulka č.11: Počty zaměstnanců v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětvové struktury a velikostních kategorií daných průměrným počtem zaměstnanců v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet zaměst.	z toho ve velikostní kategorii dané počtem zaměstnanců					
		20-49	50-99	100-199	200-499	500-999	1 000 +
těžba nerostných surovin	139			139			
potravinářský	6 252	477	715	1 644	1 987		1 429
textilní, oděvní, kožedělný	4 350	455	843	791	921		1 340
dřevozpracující	3 364	296	613	180	1 607	668	
papírenský a polygrafický	958	93	422	443			
chemický a výroba z plastů	2 160	440	314	1 182	224		
sklářský, průmysl stav. hmot	778	47	318	413			
hutnický, výroba a zprac. kovů	11 591	996	1 199	1 493	1 732	3 442	2 729
elektrotechnický	4 538	337	473	534	1 873	1 321	
strojírenský	5 343	450	1 049	993	871	668	1 312
výroba dopravních prostředků	15 197	183	234	432	612	2 965	10 771
nábytkářský	1 296	192	742	362			
ostatní zpracovatelský	4 047	40	120	964	1 059	531	1 333
výroba a rozvod energií a vody	596	264	58	274			
celkem	60 609	4 270	7 100	9 844	10 886	9 595	18 914

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

V globálu pracovalo ve 363 průmyslových podnicích na Vysočině podrobených této analýze 60 609 osob, což představuje 167 zaměstnanců na jeden podnik. Plná čtvrtina z této sumy nacházela obživu při produkci komponentů pro automobilový průmysl. Lze tak vydedukovat vysokou závislost zaměstnanosti a pracovních míst na Vysočině na automobilovém průmyslu, což ovšem platí také pro zbytek republiky.

Za zmínku stojí pokles pracovních míst u agregovaného odvětví TOK, za dva roky o 522. Toto odvětví se dlouhodobě potýká s problémy v odbytu spojenými s

levnější konkurencí importovaných výrobků z oblasti JV Asie. I přes celkový nárůst podniků od nichž byla získána účetní závěrka s hospodářskými výsledky za rok 2008 v nich pracovalo o 1 064 lidí méně než v roce 2006. Rozdíl se dá znovu jednoduše vysvětlit absencí podniků Valeo Compressor Europe a IMI International (cca 1 230 pracovníků) a krachem skláren Sklo Bohemia (cca 1 200 pracovníků).

4.2 Obrat

Obrat je jedním z hlavních ukazatelů výkonů podniku. Představuje součet tržeb dosažených ekonomickým subjektem za dané účetní období. V této analýze je za obrat považován součet tržeb získaných z prodeje vlastních výrobků a služeb a z tržeb z prodeje zboží. Nejsou v něm obsaženy v účetních závěrkách samostatně uváděné tržby z prodeje materiálu a dlouhodobého majetku. Tyto tržby na průmyslovou výrobu nemají žádný vliv a jen by ovlivňovaly výsledky z provozní činnosti. Kislingerová (2001) zdůrazňuje, že u průmyslových podniků tvoří těžiště výnosů právě tržby z prodeje, a to především tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb. Ty jsou hlavním prvkem tvorby hospodářského výsledku, jde totiž o provozní výnosy úzce spojené s výrobní kapacitou. Celkový obrat, respektive výkony, je složen z tržeb vlastních i tržeb jiných firem, které podniky nakupují - tzv. předvýkonů. Do předvýkonů počítáme nakoupené zboží, materiál a suroviny, elektřinu, benzín a jiné. Tyto tržby jiných společností musí podnik zahrnout k ceně vlastní vytvořené přidané hodnotě.

V roce 2008 se na Vysočině potvrdil trend navyšování obratu jednotlivých podniků vzhledem k předešlým létům. Detailní rozpis podniků ve velikostních kategoriích podle obratu v roce 2008 znázorňuje tabulka č.12. Celkově 190 podniků, což znamená 52 % firem podrobených analýze, vykázalo větší než stomilionový roční obrat. Je to o dvanáct podniků více než v roce 2006 a o dvaatřicet více než v roce 2004, kdy ovšem bylo menší procento analyzovaného vzorku. Navýšil se rovněž počet společností s obratem nad 1 miliardu Kč. Za poslední dva roky tento nárůst představuje 7 společností, z 27 na 34. Nejvýznamnějším sektorem průmyslu je i díky nové klasifikaci CZ-NACE výroba dopravních prostředků, kde deset podniků překročilo tuto hranici. Jde především o firmy vyrábějící jednotlivé komponenty pro automobilový průmysl. Potravinářské odvětví své zastoupení téměř zdvojnásobilo. Nově se k podnikům na Vysočině s miliardovým obratem přiřadily společnosti ADW Agro,

Moravia Lacto, které svůj obrat navýšily a BEL Sýry Česko, jež nebyla do analýzy roku 2006 zahrnuta. Hutnický sektor a pro Vysočinu tradiční dřevozpracující sektor mají shodně pětičlenné zastoupení. U hutnického se jedná o navýšení o dva podniky vzhledem k roku 2006. Ve velikostní kategorii do 20 milionů Kč se absolutně počet subjektů zvýšil o jeden na 28. Nejmenší tržby tradičně vykazuje agregované odvětví TOK, jehož počet zástupců ve velikostních kategoriích s rostoucím obratem klesá.

Tabulka č.12: Průmyslové podniky se sídlem v Kraji Vysočina podle velikostních kategorií daných obratem za rok 2008.

odvětví průmyslu	počet podniků	z toho ve velikostní kategorii dané obratem (mil. Kč)					
		méně než 20	20-49,9	50-99,9	100-199,9	200-999,9	více než 1 000
těžba nerostných surovin	1				1		
potravinářský	48	1	5	7	8	20	7
textilní, oděvní, kožedělný	35	12	8	5	5	4	1
dřevozpracující	26	1	7	3	7	3	5
papírenský a polygrafický	12		4	3	4	1	
chemický a výroba z plastů	27	1	4	8	5	8	1
sklářský, průmysl stav. hmot	10		2	2	4	2	
hutnický, výroba a zprac. kovů	68	2	14	21	11	15	5
elektrotechnický	27		7	5	6	6	3
strojírenský	42	1	10	13	6	10	2
výroba dopravních prostředků	21	3	2	1	2	4	9
nábytkářský	21	3	3	9	5	1	
ostatní zpracovatelský	14	3			3	7	1
výroba a rozvod energií a vody	11	1		2	5	3	
celkem	363	28	66	79	72	84	34

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Průmyslové podniky na Vysočině s více než dvaceti zaměstnanci během roku 2008 utržily za svoje výrobky, zboží a služby dohromady více než 147 miliard Kč. Tato suma je o osm miliard vyšší než v roce 2006. Přepočteno na jeden podnik navýšení indikuje 22,3 milionu Kč. Průměrně tedy jeden průmyslový subjekt na Vysočině vykázal obrat 406 milionů Kč.

Dominantní pozici představující 30,0 % potvrdila výroba dopravních prostředků. Druhou nejvýznamnější složku celkového obratu tvořilo potravinářství s 14,9 %, které se během dvou let dostalo před odvětví elektrotechnické. To se propadlo na pátou pozici především díky zařazení společnosti Automotive Lighting (a jiných) do výroby

dopravních prostředků. Dřezpracující a hutnický průmysl představovaly shodně zhruba 13 % z celkového obratu. Mírné poklesy zaznamenalo papírenství, sklárství a ostatní zpracovatelský průmysl. Naopak nejméně významným odvětvím bylo podle tržeb sklárství a průmysl stavebních hmot, 0,8 % je v krajském měřítku opravdu zanedbatelných. Je samozřejmé, že podniky s obratem nad 1 miliardu Kč participovaly na celkovém obratu největší částí, skoro 66 %. Na druhé straně subjekty disponující obratem pod 20 milionů Kč tvořily 0,2 %.

Tabulka č.13: Obrat průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle velikostních kategorií daných obratem za rok 2008.

odvětví průmyslu	obrat (mil. Kč)	z toho ve velikostní kategorii dané obratem (mil. Kč)					
		méně než 20	20 - 49,9	50 - 99,9	100 - 199,9	200 - 999,9	více než 1 000
těžba nerostných surovin	122,5				122,5		
potravinářský	22 028,3	19,9	177,5	549,2	1 152,3	7 671,4	12 458,0
textilní, oděvní, kožedělný	3 618,5	135,6	246,2	297,2	703,6	1 172,8	1 063,1
dřezpracující	19 034,4	18,7	241,9	205,7	866,2	1 950,1	15 751,8
papírenský a polygrafický	1 335,0		109,1	176,9	531,8	517,2	
chemický a výroba z plastů	5 767,5	7,9	151,7	624,5	807,5	2 683,7	1 492,2
sklářský, průmysl stav. hmot	1 326,3		66,7	239,6	378,5	641,5	
hutnický, výroba a zpr. kovů	19 275,9	25,7	497,5	1 471,8	1 602,0	5 537,9	10 141,0
elektrotechnický	11 080,0		218,7	364,6	756,4	2 390,2	7 350,1
strojírenský	10 576,0	16,7	359,8	877,3	989,9	3 857,7	4 474,6
výroba dopr. prostředků	44 123,7	43,2	69,7	64,8	267,7	1 759,0	41 919,3
nábytkářský	1 744,2	33,4	118,4	670,9	707,8	213,7	
ostatní zpracovatelský	5 659,9	100,5			477,0	3 041,9	2 040,5
výroba a rozvod en. a vody	1 581,6	19,4		114,6	816,0	631,6	
celkem	147 273,8	421,0	2 257,2	5 657,1	10 179,2	32 068,7	96 690,6

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Při přepočtu na jeden subjekt dosáhl průmysl spojený s výrobou dopravních prostředků průměrného obratu 2 101 milionů Kč. Následuje dřezpracující průmysl se 732 miliony Kč a potravinářský, jež utržil průměrně 459 milionů. Nad průměrný obrat, který činil již zmíněných 406 milionů Kč, se ještě dokázala dostat elektrotechnika (410 mil. Kč). Nejslabší pozici vykazuje průměrný podnik specializující se na nábytkářskou produkci (83 mil. Kč) a textilní, oděvní, či kožedělný podnik s obratem 103 milionů Kč. Hluboce pod průměrným průmyslovým podnikem v kraji jsou také papírenský a polygrafický průmysl (111 mil. Kč) a sklárství (132 mil. Kč). Tato fakta

jsou do značné míry dána velmi rozdílnými cenami finálních produktů v jednotlivých odvětvích a také jejich množstvím. Například u podniků ze segmentu výroby dopravních prostředků, strojírenského, či hutního průmyslu produkty nesměřují jen ke koncovému uživateli, ale postupují ve výrobním cyklu do dalších podniků, kde se z nich teprve stává finální výrobek.

Podle celkového absolutního obrátu za rok 2008 byly průmyslové subjekty seřazeny do tabulky č.14. Dlouhodobě nejsilnější firmou na Vysočině je jihlavský Bosch Diesel. Ten v roce 2008 utržil 19,6 miliardy Kč a jeho obrát představuje 13,3 % z celkového obrátu sledovaných podniků. Tato suma je skoro 3x vyšší než u druhého v pořadí, taktéž jihlavského podniku, Automotive Lighting. I přes toto postavení tržby Bosch Diesel od roku 2006 poklesly ze 21,7 mld. Kč.

Tabulka č.14: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle obrátu za rok 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	obrat (mil. Kč)
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	19 631,3
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	6 898,1
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	6 074,4
ŽĎAS, a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	5 131,1
Futaba Czech, s.r.o.	Havlíčkův Brod	výroba dopravních prostředků	4 791,6
Draka Kabely, s.r.o.	Velké Meziříčí	elektrotechnický	3 887,3
Kostelecké uzeniny a.s.	Kostelec	potravinářský	3 723,3
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec n/Doubr.	dřevozpracující	3 564,6
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	strojírenský	2 739,3
KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	2 582,9
ZZN Pelhřimov a. s.	Pelhřimov	potravinářský	2 531,8
ITW PRONOVIA, s.r.o.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	2 395,2
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	dřevozpracující	2 199,1
Cooper-Standard Automotive ČR s.r.o.	Žďár n/Sázavou	výroba dopravních prostředků	2 053,2
I & C Energo a.s.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	2 040,5
MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová Ves	výroba dopravních prostředků	1 903,5
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopravních prostředků	1 900,6
TEDOM s. r. o.	Třebíč	elektrotechnický	1 844,5
GCE, s.r.o.	Chotěboř	strojírenský	1 735,3
nkt cables Velké Meziříčí k.s.	Velké Meziříčí	elektrotechnický	1 618,2

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Vysoké tržby dřevozpracujícího odvětví potvrzuje Kronospan CR. Vztaheno k roku 2006 svůj obrat navýšil o 831 milionů Kč. Žďárské strojírný ŽŽAS vykázaly obrat 5,1 miliardy a taktéž jim za dva roky vzrostl. Absolutně o 1,9 miliardy Kč a relativně o úctyhodných 61 procent. Znamenalo to posun z 9. na 4. pozici v kraji. První pětiku uzavírá havlíčkobrodská společnost Futaba Czech s obratem 4,8 miliardy Kč. Celkově 4 společnosti vykázaly obrat větší než 5 miliard Kč, 16 společností vyšší než 2 miliardy a 27 podniků utržilo více než 1 miliardu Kč.

V komparaci s rokem 2006 se žebříček změnil z jedné čtvrtiny. Valeo Compressor Europe nebyla do této analýzy zařazena z důvodů uvedených v jedné z předchozích kapitol, IMI International zase nedodala na krajský soud svou účetní závěrku za rok 2008. Společnosti Pribina, Jaroměřická mlékárna a Motorpal pro změnu snížily své obraty a propadly se až na 23., 24. a 25. místo v žebříčku podle obratu. Novými „členy“ TOP 20 jsou tedy Kronospan OSB reprezentující dřevozpracující sektor průmyslu, ZZN Pelhřimov (potravinářství), Cooper-Standard Automotive ČR (výroba dopravních prostředků), I & C Energo (ostatní zpracovatelský průmysl) a Tedom (elektrotechnika). Produkce dopravních prostředků je zastoupena 7 firmami a potvrzuje dominanci v kraji. Další odvětví se podílejí následovně. Dřevozpracující průmysl „dodal“ 4 zástupce, elektrotechnický 3, potravinářský je reprezentován 2 společnostmi, stejně jako strojírenství. Hutnický průmysl společně s ostatním zpracovatelským potom 1 podnikem.

Jednoznačně nejsilnějším odvětvím v obratu přepočteném na jednoho zaměstnance je dlouhodobě dřevozpracující průmysl. V roce 2008 dosáhl v průměru 5,658 milionu Kč na jednoho zaměstnance. Oproti roku 2006 to znamená navýšení o 394 tisíc. Tento výsledek představuje o 2 miliony více než údaj u potravinářského odvětví, druhého v pořadí. Z průměrných hodnot vybočuje obrat v chemickém odvětví průmyslu a výrobě z plastů u kategorie 50-99 zaměstnanců. Hodnota 7,699 milionu Kč na jednoho pracovníka je způsobena nadprůměrnými tržbami u čtyř z pěti podniků v této kategorii. Jmenovitě jde především o Agropodnik Jihlava, dále pak o Gebr. Ostendorf-Osma zpracování plastů, Schwartz technické plasty ČR a Extruindustrie CR. Nejlépe v tomto ukazateli však dlouhodobě vycházejí dřevozpracující podniky s 200-499 pracovníky, kde tržby na zaměstnance činily 6,991 milionů Kč. Za těmito hodnotami stojí hlavně dvě firmy, Kronospan CR a Stora Enso Timber Ždírec. Nejlepšími výsledky se celkově prezentovala kategorie s 200-499 zaměstnanci. Stejně

tomu tak bylo i v roce 2004. Roku 2006 si ale nejlépe počínala premiérově skupina s 500-999 pracovníky, ta vyúčtovala svým zákazníkům 2,657 milionů Kč na zaměstnance.

Nejslabší výkony demonstruje v roce 2008 kategorie podniků se 100-199 lidmi, pouhých 2,024 milionu Kč. V ní se přes krajskou hodnotu dostala jen dvě odvětví, dřevozpracující zásluhou vysokého obratu výrobce dveří Masonite CZ z Jihlavy a potravinářské díky společností ZZN Pelhřimov, ADW Agro a Moravia Lacto. Průměrná krajská hodnota představuje 2,430 milionu Kč a navýšila se o 178 tisíc Kč. Z tabulky č.15 je patrné, že tuto hranici překročila dále ještě výroba dopravních prostředků, odvětví chemického a elektrotechnického průmyslu, plus výroba a rozvod energií. Pod tímto krajským průměrem zůstalo v roce 2008 poprvé trochu překvapivě strojírenství. Naopak jednoznačně nejslabším segmentem je již řadu let agregovaný segment TOK s pouhými 832 tisíci na pracovníka. Jako jediný nepřekročil ani kótu 1 milionu Kč.

Tabulka č.15: Obrat na 1 zaměstnance v průmyslových odvětvích v podnicích se sídlem v Kraji Vysočina podle velikostních kategorií daných průměrným počtem zaměstnanců za rok 2008.

odvětví průmyslu	obrat/zam. (mil. Kč)	z toho ve velikostní kategorii dané počtem zaměstnanců					
		20-49	50-99	100-199	200-499	500-999	1 000 +
těžba nerostných surovin	0,881			0,881			
potravinářský	3,523	5,493	3,608	4,539	2,840		2,606
textilní, oděvní, kožedělný	0,832	0,624	0,688	0,696	1,240		0,793
dřevozpracující	5,658	1,773	6,702	5,372	6,991	3,292	
papírenský a polygrafický	1,394	1,085	0,959	1,872			
chemický a výroba z plastů	2,670	2,158	7,699	1,622	2,160		
sklářský, průmysl stav. hmot	1,705	3,305	1,661	1,556			
hutnický, výroba a zpr. kovů	1,663	1,773	1,712	1,241	1,781	1,566	1,880
elektrotechnický	2,442	3,073	1,103	0,954	2,409	3,407	
strojírenský	1,979	1,838	1,865	2,271	1,221	2,598	2,088
výroba dopr. prostředků	2,903	4,298	0,882	1,612	3,945	2,484	3,032
nábytkářský	1,346	1,395	1,572	0,855			
ostatní zpracovatelský	1,399	0,935	0,525	1,533	1,654	0,546	1,531
výroba a rozvod en. a vody	2,654	4,067	3,121	1,193			
celkem	2,430	2,442	2,362	2,024	2,878	2,238	2,504

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Mezi společnostmi seřazenými sestupně podle obratu přepočteného na jednoho zaměstnance vévodí jihlavský výrobce dřevotřískových lepených desek Kronospan

OSB. Výkon 33,544 milionu Kč na pracovníka je o téměř 10 milionů vyšší než před dvěma lety (23,778 mil. Kč). Vysoká mechanizace a automatizace výroby Kronospanu OSB umožnila tyto výsledky dosáhnout s pouhými 77 zaměstnanci. Společnost byla do obchodního rejstříku zapsána teprve 4.8.2004 a jedná se tedy o mladou dynamicky se rozvíjející firmu. Následuje společnost Agropodnik Jihlava, který působí v chemickém průmyslu. Je jedním z největších tuzemských producentů methylesteru řepkového oleje, hlavní příměsí do bionafty. I tento obrat (25,544 mil. Kč/zam.) by v roce 2006 bezpečně stačil na první místo. Dále se v žebříčku seřadily tři potravinářské subjekty zabývající se především výrobou krmných směsí a prodejem zemědělských produktů. Mluvíme o subjektech Agrovýkup, ZZN Pelhřimov a VKS Pohledští Dvořáci. Přes hranici 10 milionů na pracovníka se dostalo devět podniků, což je o jeden více než v roce 2006 a o čtyři více než v roce 2004.

Tabulka č.16: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle obratu přepočteného na 1 zaměstnance za rok 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	obrat/zam. (mil. Kč)
KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	33 544,0
AGROPODNIK, a.s. Jihlava	Dobronín	chemický a výroba z plastů	25 291,1
Agrovýkup, a.s.	Mor. Budějovice	potravinářský	20 248,2
ZZN Pelhřimov a. s.	Pelhřimov	potravinářský	16 547,9
VKS Pohledští Dvořáci a.s.	Havlíčkův Brod	potravinářský	14 821,1
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	14 462,9
VBG group truck equipment s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopr. prostředků	13 582,5
Stora Enso WP HV s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	13 052,7
ZZN Havlíčkův Brod a.s.	Havlíčkův Brod	potravinářský	10 324,8
Zdeněk Daněk	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	9 525,2
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	9 505,5
ADW AGRO, a.s.	Krahulov	potravinářský	9 280,3
BIONA JERSÍN, s.r.o.	Jersín	potravinářský	8 748,3
TEDOM ENERGO s.r.o.	Výčapy	výroba a rozvod en. a vody	7 387,1
JIHLAVSKÉ KOTELNY, s.r.o.	Jihlava	výroba a rozvod en. a vody	6 697,4
AUTOIMPEX spol. s r.o.	Velká Bíteš	strojírenský	6 553,1
Moravia Lacto a.s.	Jihlava	potravinářský	6 472,2
JAROMĚŘICKÁ MLÉKÁRNA, a.s.	Jaroměřice n/Rokyt.	potravinářský	6 167,7
Gebr. Ostendorf-Osma zprac. plastů, s.r.o.	Komorovice	chemický a výroba z plastů	5 951,2
GALATEK a.s.	Ledeč n/Sázavou	strojírenský	5 670,7

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Nejvyšší zastoupení si udržuje potravinářské odvětví průmyslu, je v tabulce zastoupeno 8 společnostmi a posílilo o dva subjekty. Následuje dřevozpracující odvětví se stabilními 4 členy. Dále se v žebříčku vyskytuje segment elektrotechnický, který společně se strojírenstvím, chemickým průmyslem, výrobou z plastů a výrobou, rozvodem energií a vody „dodal“ dva zástupce. Nejvíce oslabilo strojírenství, které ve srovnání s rokem 2006 ztratilo 3 zástupce v TOP 20 podle obratu na jednoho zaměstnance. Celkem 30 společností se prezentovalo vyšším obratem přepočteným na jednoho zaměstnance než 5 milionů Kč. Do žebříčku se nám tak nevešly ještě 4 společnosti podnikající v potravinářství, což jen dokazuje vysoké obraty při nízkém počtu pracovníků a vysokou produktivitu práce díky stále rostoucí mechanizaci a modernizaci, ale také neutuchající poptávce po českých potravinách. Dále potom po jednom podniku ze strojírenství, elektrotechniky, výroby a rozvodu energií a vody, hutnictví, dřevozpracujícího a ostatního zpracovatelského průmyslu.

V komparaci s rokem 2006 se v žebříčku vyměnilo 6 podniků. Své postavení nedokázaly potvrdit například producent kabelů Draka Kabely. Dále potom Futaba Czech, Edscha Bohemia (oba výroba dopravních prostředků), či třebešický podnik Kühltreiber, působící ve strojírenství. Naopak „novými tvářemi“ v TOP 20 jsou mimo jiné VBG group truck equipment - výrobce shrnovacích střech na vagóny a přívěsy, Jihlavské kotelny, mlékárna Moravia Lacto, nebo výrobce strojů pro všeobecné účely Galatek.

4.3 Výsledek hospodaření

Výsledek hospodaření je tradiční syntetický ukazatel umožňující posouzení hospodaření dané účetní jednotky. Jednoduše řečeno, rozdíl mezi výnosy a náklady tvoří hospodářský výsledek. Dvořáček (2005) jej definuje následující prostou rovnicí.
$$\text{Zisk} = \text{prodejní cena krát množství} - \text{jednotkové variabilní náklady krát množství} - \text{fixní náklady}.$$

Výsledek hospodaření za účetní období (celkový hospodářský výsledek) se rovná součtu výsledku hospodaření za běžnou činnost a mimořádného hospodářského výsledku. Mimořádný výsledek hospodaření drtivá většina podniků uvádí jako nulový. Výsledek hospodaření za běžnou činnost se skládá z provozního hospodářského výsledku a finančního výsledku hospodaření. Je do něj započítána i daň za běžnou činnost. Konečný stav může být do značné míry ovlivněn mimořádným výsledkem

hospodaření, do kterého se započítávají specifické skutečnosti během účetního období, například mimořádné náklady, či výnosy. Pro představu sem mohou firmy zaúčtovat například ztráty způsobené nevýhodným prodejem uvolněných nemovitostí, chybné zaúčtování stavu zásob, či opravy nákladů vztahující se k minulým účetním obdobím. Neodráží tudíž reálný stav v provozně hospodářské činnosti.

Pro anulaci zkreslení reálného hospodaření podniku bylo v této analýze u 5 podniků (2x podnik vyrábějící komponenty dopravních prostředků, 1 elektrotechnický, potravinářský a hutnický) přistoupeno k nahrazení celkového hospodářského výsledku výsledkem hospodaření za běžnou činnost, do kterého se nepromítají tyto mimořádné okolnosti a je tedy v těchto případech tím správným indikátorem výkonu podniku, viz. tabulka 17.

Tabulka č.17: Průmyslové podniky se sídlem v Kraji Vysočina s rozdílem mezi celkovým hospodářským výsledkem a výsledkem hospodaření za běžnou činnost (v mil. Kč) za rok 2008 větším než 10 mil. Kč.

název podniku	celkový hospodářský výsledek	provozní výsledek hospodaření	finanční výsledek hospodaření	mimořádný výsledek hospodaření	výsledek hospodaření za běžnou činnost
MOTORPAL, a.s.	3,661	-185,361	80,027	85,473	-81,812
TOKOZ a.s.	1,441	-26,192	-3,122	33,464	-32,023
nkt cables Velké Meziříčí k.s.	-136,027	-127,755	-31,392	23,120	-159,147
J + R s.r.o.	9,850	-2,554	-0,269	15,885	-6,035
VBG group truck equipment s.r.o.	-9,159	29,648	-8,100	-24,461	15,302

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Celkový počet průmyslových subjektů na Vysočině zařazených do analýzy, jež ukončily rok 2008 v kladných číslech, činil 264. Na druhé straně podniků, které skončily ve ztrátě bylo téměř jedno sto, respektive 99. Nejintenzivněji participovaly na celkovém výsledku hospodaření v kraji podniky produkující dopravní prostředky a jejich součástky (39,2 %) a dřevozpracující průmysl (34,4 %). To znamená, že dohromady tato dvě odvětví tvořila téměř 3/4. U výroby dopravních prostředků ovšem plných 60 % kladného hospodářského výsledku tvoří profitabilita společnosti Bosch Diesel. Ostatní společnosti v této sekci tak obchodovaly se ziskem 830 milionů Kč. Není žádným překvapením, že nejvyšší podíl ziskových podniků vykazuje výroba a rozvod energií a vody (91 %). Tento segment je vysoce ziskový i v jiných částech republiky. Následuje hutnická výroba a zpracování kovů s 86,8 %. Nad krajský průměr,

který byl 72,7 % se dostalo 6 odvětví, stejně tak 6 jich skončilo pod touto hranicí. Nejhorší hospodářské výsledky sledujeme takřka shodně u agregovaného TOK a papírenského a polygrafického odvětví. Agregovaný TOK navíc jako jediný ukončil rok 2008 ve ztrátě. Jde také o výrazný propad ziskovosti, v roce 2006 jeho podíl činil 77,1 %. Nutno ovšem zdůraznit, že krajský průměrný podíl v tomto roce se rovnal 85,2 % (absolutně o 36 více) podniků s kladnými hospodářskými ukazateli. Ve zmiňovaném roce v záporných číslech skončil pouze průmysl sklářský a stavebních hmot, především díky zápornému výsledku skláren Sklo Bohemia.

Díky přepočtené charakteristice průmyslových odvětví na jednoho zaměstnance zobrazené v posledním sloupci tabulky č. 18 získáme trochu odlišný a více vypovídající náhled na ziskovost jednotlivých odvětví. Krajský průměr tvořil 87,4 tisíce Kč na jednoho pracovníka. To představuje nárůst o 2,5 % (2 tis.) vzhledem k roku 2006 a o 9,5 % (7,5 tis.) vzhledem k roku 2004. Dominantní postavení si s velkým odstupem udržuje dřevozpracující průmysl, 542 tis./zaměstnanec. U tohoto segmentu jde o navýšení o 191 tisíc Kč (54 %) za dva roky.

Tabulka č.18: Výsledek hospodaření podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle průmyslových odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet podniků se ziskem	počet podniků se ztrátou	podíl ziskových podniků (%)	hospodářský výsledek (mil. Kč)	hospodářský výsledek/zam. (tis. Kč)
těžba nerostných surovin	1	0	100,0	4,8	34,5
potravinářský	31	17	64,6	97,6	15,6
textilní, oděvní, kožedělný	16	19	45,7	-203,1	-46,7
dřevozpracující	19	7	73,1	1 824,4	542,3
papírenský a polygrafický	6	6	50,0	32,4	33,8
chemický a výroba z plastů	19	8	70,4	8,4	3,9
sklářský, průmysl stav. hmot	7	3	70,0	34,4	44,2
hutnický, výroba a zprac. kovů	59	9	86,8	888,3	76,6
elektrotechnický	23	4	85,2	57,6	12,7
strojírenský	32	10	76,2	114,3	21,4
výroba dopravních prostředků	14	7	66,7	2 079,2	136,8
nábytkářský	17	4	81,0	71,0	54,8
ostatní zpracovatelský	10	4	71,4	216,5	53,5
výroba a rozvod energií a vody	10	1	90,9	72,0	120,8
celkem	264	99	72,7	5 297,8	87,4

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Vysokou ziskovost na zaměstnance vygenerovaly i společnosti podnikající ve výrobě dopravních prostředků a ve výrobě a rozvodu energií a vody. Žádné další odvětví se nad hranici 100 tis. Kč nedostalo. V roce 2006 tuto hranici pokořily ještě podniky z elektrotechnického a strojírenského průmyslu. Ty tedy ztratily 88 %, respektive 82 %. V prvním případě jde o značné ovlivnění výsledku vysokou ztrátou společnosti Multidisplay, v druhém potom o absenci nejziskovějších podniků v důsledku vytvoření samostatného odvětví výroba dopravních prostředků podle CZ-NACE. Tento nový segment se také jako jediný spolu se dřevozpracujícím průmyslem a s výrobou a rozvodem energií a vody dostal přes krajskou průměrnou hranici. Ve srovnání s rokem 2006 si ze zbývajících odvětví polepšily pouze podniky realizující svoji výrobu ve sklářství a stavebních hmotách (273 %), výrobě a zpracování kovů (25 %) a ostatní zpracovatelské podniky (54 %).

Tabulka č.19: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle kladného výsledku hospodaření v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	zisk (mil. Kč)
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	1 249,1
KRONOSPAN CR spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	883,6
KRONOSPAN OSB spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	652,6
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	522,6
ŽDAS, a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	404,0
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopravních prostředků	158,5
SAPELI, a.s.	Polná	dřevozpracující	156,8
GALATEK a.s.	Ledeč n/Sázavou	strojírenský	138,4
Zdeněk Daněk	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	118,1
PRIBINA, spol. s r.o.	Přibyslav	potravinářský	103,9
MANN+HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová Ves	výroba dopravních prostředků	103,5
I & C Energo a.s.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	102,3
PBS INDUSTRY, a.s.	Třebíč	hutnický, výroba a zprac. kovů	97,8
BEL Sýry Česko a.s.	Želetava	potravinářský	72,9
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	dřevozpracující	68,1
Masonite CZ spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	63,6
TEDOM s. r. o.	Třebíč	elektrotechnický	60,2
AQUACOMP HARD s.r.o.	Ledeč n/Sázavou	ostatní zpracovatelský	56,0
TERCO CB, a.s.	Telč	nábytkářský	53,9
SCHÄFER - SUDEX s.r.o.	Ledeč n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	47,7

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Určitě pro nikoho není překvapením, že jednoznačně nejvyššího zisku dosáhla za rok 2008 na Vysočině společnost Bosch Diesel, a to 1,249 miliardy Kč. I přes velký pokles zisku (-776 mil. Kč) oproti roku 2006 si udržela dominantní pozici. Rozdíl ale podstatně zmenšil v pořadí druhý Kronospan CR, díky růstu o 611,6 milionu Kč (324 %) vzhledem ke již zmiňovanému roku. Následuje rovněž reprezentant dřevozpracujícího odvětví a taktéž z Jihlavy, Kronospan OSB. Celkově mezi první pěticí jsou 4 podniky z krajského hlavního města. Posledním z nich je zástupce elektrotechnického odvětví Automotive Lighting. Také žďárské strojírný Žďas zaznamenaly poměrně vysokou ziskovost, 404 mil. Kč. Poté následuje již s velkým odstupem producent automobilových dílů (pedálů, závěsů dveří, pák ručních brzd) s vlastním vývojem lokalizovaném v Kamenici nad Lipou, společnost Edscha Bohemia. Co se týče odvětvové diferenciaci, dřevozpracující podniky oslabily od roku 2006 o dva subjekty na pět podniků. Výroba dopravních prostředků je reprezentována 4 podniky. Své postavení si udržel průmysl hutnický s tradičními 2 subjekty a elektrotechnický se 3 subjekty. Mírně posílilo potravinářství, z jediného podniku na dva a především ostatní zpracovatelský, jenž se nově prezentuje 2 zástupci. „Nováčkem“ v TOP 20 podle absolutního zisku na Vysočině je potom společnost Terco CB z Telče, která se orientuje na výrobu nábytku pro tuzemsko i zahraničí.

Jak již bylo konstatováno, ve ztrátě ukončilo rok 2008 na Vysočině 99 průmyslových subjektů. Nejvyšší ztrátu vykazovala společnost Multidisplay. Společnost sice sídlí v Humpolci, ale výrobu má lokalizovanou do jiné části ČR. V minulosti vystavěla s podporou státu velký výrobní areál na zelené louce v Hranicích, kde produkovala vakuové obrazovky do klasických televizorů a zaměstnávala až 1 400 lidí. S nástupem LCD technologií se však dostala do problémů a výrobu se snažila udržet změnou výrobního programu na LCD panely. Dnes v podniku pracuje jen zlomek původních zaměstnanců, v roce 2008 tento průměrný stav činil 279 osob.

Proto nejztrátovějším podnikem přímo na Vysočině byl tradiční český výrobce denního a nočního prádla Pleas. Rok ukončil ve ztrátě -172,7 milionů Kč a podle výroční zprávy jde o nejhorší rok v historii akciové společnosti, jež byl zapříčiněn markantním snížením zakázek a zhoršující se ekonomickou situací u mateřské Schiesser Group AG, největšího zadavatele objednávek na výrobky Pleas. Výrobce kabelů a vodičů nkt cables Velké Meziříčí (do roku 2007 Kablo Elektro Velké Meziříčí s.r.o.) vykázal záporné hospodaření ve výši -159,1 mil. Kč. Záporný výsledek hospodaření za běžnou činnost byl zapříčiněn vysokou mírou investic především do strojního vybavení

a rekonstrukce plynofikace v nákladu 194 milionů Kč. Další dvě společnosti působí ve strojírenství. Chotěbořská GCE ovládaná švédským kapitálem a Agrostroj Pelhřimov. Ten i přes svůj kladný provozní výsledek 131,6 mil. Kč, vygeneroval záporný výsledek z finančních operací, a to -200,9 mil. Kč, což jej celkově zařadilo mezi ztrátové podniky. V roce 2006 poslední dvacátý podnik měl ztrátu „pouhých“ 5 mil. Kč, zatímco v této analýze již téměř 18 mil. Kč.

Tabulka č.20: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle záporného výsledku hospodaření v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	ztráta (mil. Kč)
Multidisplay s.r.o.	Humpolec	elektrotechnický	-222,4
P L E A S a.s.	Havlíčkův Brod	textilní, oděvní a kožedělný	-172,7
nkt cables Velké Meziříčí k.s.	Velké Meziříčí	elektrotechnický	-159,1*
GCE, s.r.o.	Chotěboř	strojírenský	-87,2
MOTORPAL, a.s.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	-81,8*
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	strojírenský	-70,6
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	potravinařský	-61,3
Czech LANA, s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	-49,8
Jemča a.s.	Jemnice	potravinařský	-38,6
Alfatex Móda, s.r.o.	Pelhřimov	textilní, oděvní a kožedělný	-37,6
Moravia Lacto a.s.	Jihlava	potravinařský	-32,7
TOKOZ a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	-32,0*
Jaroměřická mlékárna a.s.	Jaroměřice n/Rokyt.	potravinařský	-30,2
Ammeraal Beltech EuroFAB s.r.o.	Jihlava	textilní, oděvní a kožedělný	-29,5
AGROPODNIK, a.s. Jihlava	Dobronín	chemický a výroba z plastů	-27,0
FRAENKISCHE CZ s.r.o.	Okříšky	chemický a výroba z plastů	-26,4
TIPA B, a.s.	Třebíč	textilní, oděvní a kožedělný	-23,5
TANEX Vladislav, a.s.	Vladislav	chemický a výroba z plastů	-22,7
NOVAKO JIHLAVA s.r.o.	Jihlava	chemický a výroba z plastů	-17,9
GCG International s.r.o.	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	-17,9

Pzn.: * výsledek hospodaření za běžnou činnost

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

V žebříčku se objevuje šest podniků, které se dostaly i v roce 2006 mezi dvacítku podniků s nejvyšší absolutní ztrátou. Dva z nich svůj negativní výsledek dokázaly snížit, Kostecké uzeniny o 64 % a Agropodnik Jihlava o 27 %. Naopak Pleas a Moravia Lacto svoji ztrátu více než zečtyřnásobily. Společnosti Jemča a Tanex Vladislav potom více než ztrojnásobily. Co do odvětví průmyslu se situace v žebříčku promítla následovně. Potravinařský průmysl zastupují 4 ztrátové podniky, stejně jako

agregovaný TOK a chemický průmysl. Následuje elektrotechnické odvětví se 3 podniky a strojírenské se dvěma. Dřevozpracující průmysl, výroba dopravních prostředků a zpracování kovů jsou potom reprezentovány po jednom podniku. Naopak si polepšilo sklářství, které v roce 2008 nemělo v této tabulce ani jeden podnik, na rozdíl od roku 2006, kdy zde figurovaly 3 jeho zástupci.

Společnost Kronospan OSB dlouhodobě tvoří největší zisk na jednoho zaměstnance na Vysočině. Tuto pozici potvrdila i v roce 2008 s výsledkem téměř 8,5 mil. Kč. Druhý se umístil podnikatelský subjekt Zdeněk Daněk věnující se výrobě, opravě a montáži chladicí techniky do potravinářských provozoven a hypermarketů sítě Tesco a Ahold. Následuje další člen jihlavské „rodiny“ Kronospan, Kronospan CR. Celkově má dřevozpracující segment průmyslu šestičlenné zastoupení, tedy o dva více než v letech 2004 a 2006.

Tabulka č.21: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle kladného výsledku hospodaření přepočteného na 1 zaměstnance v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	zisk/zam. (tis. Kč)
KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	8 475,6
Zdeněk Daněk	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	3 191,0
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	2 103,9
GALATEK a.s.	Ledeč n/Sázavou	strojírenský	1 125,1
TEDOM ENERGO s.r.o.	Výčapy	výroba a rozvod energií a vody	742,8
VKS Pohledští Dvořáci a.s.	Havlíčkův Brod	potravinářský	683,6
JIHLAVSKÉ KOTELNY, s.r.o.	Jihlava	výroba a rozvod energií a vody	672,3
Kabelové bubny a bedny, s.r.o.	Velké Meziříčí	hutnický, výroba a zprac. kovů	648,8
TERCO CB, a.s.	Telč	nábytkářský	523,1
AQUACOMP HARD s.r.o.	Ledeč n/Sázavou	ostatní zpracovatelský	504,7
PRIX MORAVA s.r.o.	Jihlava	dřevozpracující	479,2
Stora Enso WP HV s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	466,1
BRAVOLL spol. s r. o.	Žirovnice	chemický a výroba z plastů	398,6
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopravních prostředků	392,2
Strojírny Podzimek, s.r.o.	Třešť	hutnický, výroba a zprac. kovů	367,5
VBG group truck equipment s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopravních prostředků	355,9*
Masonite CZ spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	353,1
SABRA DŘEVOVÝROBA s.r.o.	Bohdalov	dřevozpracující	345,4
Sladovna BERNARD, a.s.	Humpolec	potravinářský	338,2
BEL Sýry Česko a.s.	Želetava	potravinářský	334,4

Pzn.: * výsledek hospodaření za běžnou činnost

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Nově se zde objevují firmy Prix Morava, Masonite CZ a Sabra dřevovýroba. Naopak postavení neobhájila Stora Enso Timber Ždírec. Čtyři podniky se dokázaly dostat přes hranici zisku 1 milion Kč na zaměstnance. V komparaci s rokem 2006 jde o snížení stavu o jeden subjekt. Vysokou ziskovost registrujeme u společnosti VKS Pohledští Dvořáci, producenta krmných směsí pro živočišnou výrobu. S pouhými 27 zaměstnanci dokázala společnost zakončit rok se ziskem 18,5 mil. Kč. Nejvíce je zde premiérově zastoupeno dřevozpracující odvětví. V potravinářství podnikají tři subjekty (o jeden více), dva zástupce má v žebříčku výroba a rozvod energií a vody (Tedom Energo, Jihlavské kotelny), produkce komponentů pro dopravní prostředky (Edscha Bohemia, VBG group truck equipment) a poprvé také hutnictví se zpracováním kovů (Strojírny Podzimek, Kabelové bubny a bedny). Tabulku doplňují podniky z elektrotechnického, strojírenského, nábytkářského, ostatního zpracovatelského a chemického odvětví průmyslu.

Největší ztrátu na jednoho zaměstnance vykazala v roce 2008 společnost pod španělským kapitálem Czech LANA. Převažující činností společnosti je výroba speciálních lepených třívrstevných desek určených pro stavebnictví. Vysoká ztráta na zaměstnance byla podle výroční zprávy způsobena hypoteční krizí a s tím souvisejícím útlumem ve stavebnictví. Společnost investovala do plánovaného zprovoznění dvousměnného provozu, ten ale kvůli poklesu poptávky nebyl v roce 2008 spuštěn. Další výraznou ztrátou se prezentovala firma Multidisplay, téměř 800 tis. Kč/zam. Společnosti Agropodnik Jihlava, Jemča a Tanex figurovaly i mezi dvaceti podniky podle ztráty na jednoho pracovníka v roce 2006. Tabulka č.22 do značné míry koreluje s tabulkou č.20 podniků seřazených podle absolutní ztráty za rok 2008.

Potravinářský průmysl je v žebříčku zastoupen nejvíce, celkem 5x. Zajímavé je, že 3 z těchto podniků jsou mlékárny. Ty bojovaly během sledovaného roku o cenu mléka s velkoodběrateli, především nákupními řetězci, kteří tlačily ceny mléka dolů. 4x v žebříčku figuruje chemický průmysl a agregované odvětví TOK, stejně jako u potravinářství i u TOK se jedná o navýšení o jeden podnik vzhledem k roku 2006. Dřevozpracující odvětví je zastoupeno dvěma společnostmi, naproti nulovému zastoupení v roce 2006. V žebříčku nenajdeme například ani jeden z 68 analyzovaných podniků hutnického a kovozpracujícího segmentu průmyslu a pouze jednoho zástupce 42 společností specializujících se na strojírenství. To značí poměrně vysokou efektivitu výroby a uplatnění se těchto odvětví na trhu.

Tabulka č.22: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle záporného výsledku hospodaření přepočteného na 1 zaměstnance v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	ztráta/zam. (tis. Kč)
Czech LANA, s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	-1 382,6
Multidisplay s.r.o.	Humpolec	elektrotechnický	-797,0
AGROPODNIK, a.s. Jihlava	Dobronín	chemický a výroba z plastů	-457,3
Jemča a.s.	Jemnice	potravinářský	-453,6
TANEX Vladislav,a.s.	Vladislav	chemický a výroba z plastů	-427,9
nkt cables Velké Meziříčí k.s.	Velké Meziříčí	elektrotechnický	-401,9*
NOVAKO JIHLAVA s.r.o.	Jihlava	chemický a výroba z plastů	-373,7
Ammeraal Beltech EuroFAB s.r.o.	Jihlava	textilní, oděvní a kožedělný	-373,3
GCG International s.r.o.	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	-325,6
TIPA B, a.s.	Třebíč	textilní, oděvní a kožedělný	-301,6
Mlékárna Polná spol. s r.o.	Polná	potravinářský	-264,1
BURSON PROPERTIES, a.s.	Jihlava	sklářský a průmysl stav. hmot	-259,0
Alfatex Móda, s.r.o.	Pelhřimov	textilní, oděvní a kožedělný	-237,8
Pivovar Jihlava, a.s.	Jihlava	potravinářský	-193,0
Moravia Lacto a.s.	Jihlava	potravinářský	-178,8
FRAENKISCHE CZ s.r.o.	Okříšky	chemický a výroba z plastů	-157,0
Jaroměřická mlékárna a.s.	Jaroměřice n/Rokyt.	potravinářský	-138,7
GCE, s.r.o.	Chotěboř	strojírenský	-130,6
P L E A S a.s.	Havlíčkův Brod	textilní, oděvní a kožedělný	-128,9
Homatechnik s.r.o.	Pelhřimov	dřevozpracující	-123,5

Pzn.: * výsledek hospodaření za běžnou činnost

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

4.4 Účetní přidaná hodnota

Účetně přidaná hodnota vyjadřuje rozdíl výkonů (tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb, změna stavu zásob vlastní činností a aktivace) a výkonové spotřeby (spotřeba materiálu a energií, služby), plus obchodní marži (rozdíl mezi tržbami za prodej zboží a náklady vynaloženými na prodej tohoto zboží). Účetní přidaná hodnota tedy prezentuje jakési zvýšení hodnoty vytvořené produkce nebo prodaného zboží oproti hodnotě spotřebovaného materiálu, energií a služeb. Služby zde představují hodnotu nakoupených externích služeb, nejčastěji nájemné, přepravné, opravy atd. Tohoto zvýšení je dosahováno efektivním využitím pracovních a kapitálových zdrojů podnikání ve výrobních a obchodních procesech. Přidanou hodnotu tedy utváří podniky sami pomocí vlastního kapitálu a práce svých zaměstnanců. V konečném důsledku plynou její části k zaměstnancům jako plat za odvedený výkon, do státní pokladny jako

daně různého druhu a ke společníkům jako výnos z hospodářského výsledku. Čím vyšší přidaná hodnota podniku, tím vyšší předpoklad dlouhodobé spokojenosti vlastníků, ale i zaměstnanců společnosti.

Analyzovanými průmyslovými subjekty byla za rok 2008 vytvořena celková účetní přidaná hodnota 36,182 mld. Kč. Na této částce plnými 35 % participovala výroba dopravních prostředků. Největší průmyslový podnik na Vysočině, Bosch Diesel, potom sám vygeneroval 7,5 mld. Kč (21 % z krajské hodnoty). Toto odvětví tak potvrzuje dominantní postavení před hutnickým a kovozpracujícím segmentem, který za dva roky posílil o 1,5 % na 16,5 %. Na třetí pozici se posunul dřevozpracující průmysl, těsně před potravinářství. Naopak nejnižší účetní přidanou hodnotou se prezentují sklářský a papírenský průmysl, což je ovšem v absolutních číslech dáno malým zastoupením podniků v analyzovaném vzorku.

Tabulka č.23: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle účetní přidané hodnoty (ÚPH) v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet podniků	ÚPH (mil. Kč)	podíl na ÚPH kraje (%)	ÚPH/zam. (tis. Kč)
těžba nerostných surovin	1	65,9	0,2	474,1
potravinářský	48	3 240,4	9,0	518,3
textilní, oděvní, kožedělný	35	1 137,9	3,1	261,6
dřevozpracující	26	3 662,1	10,1	1 088,6
papírenský a polygrafický	12	409,6	1,1	427,6
chemický a výroba z plastů	27	1 075,0	3,0	497,7
sklářský, průmysl stav. hmot	10	372,8	1,0	479,2
hutnický, výroba a zpracování kovů	68	5 977,7	16,5	515,7
elektrotechnický	27	1 853,9	5,1	408,5
strojírenský	42	2 663,9	7,4	498,6
výroba dopravních prostředků	21	12 654,9	35,0	832,7
nábytkářský	21	423,9	1,2	327,1
ostatní zpracovatelský průmysl	14	2 210,2	6,1	546,1
výroba a rozvod energií a vody	11	434,6	1,2	729,2
celkem	363	36 182,8	100,0	597,0

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Jiný pohled nám poskytují data přepočtená na jednoho zaměstnance. Průměrná hodnota v kraji činila 597 tis. Kč, což představuje nárůst o 7 % oproti roku 2006. Nad tuto hranici se podařilo dostat pouze třem odvětvím. Relativně totožnou účetní přidanou

hodnotu na jednoho zaměstnance jako před dvěma lety vykázal dřevozpracující průmysl. Mezi nadprůměrná odvětví v kraji se ještě řadí produkce dopravních prostředků a výroba a rozvod energií a vody s růstem o 16 %. Ani dvou pětín krajské přidané hodnoty nedosáhlo odvětví TOK. S pouhými 261 tis. Kč na pracovníka je v tomto indikátoru jednoznačně nejslabším, 4x slabším než dřevozpracující průmysl, který komplexně dosahuje dlouhodobě vysokých ekonomických ukazatelů na jednoho zaměstnance.

Nejvyšší účetní přidanou hodnotu vyprodukovala společnost Bosch Diesel z Jihlavy. I přes pokles rovnající se téměř 0,5 mld. Kč ve srovnání s rokem 2006 má v regionu jednoznačnou pozici. Přes hranici jedné miliardy korun se v tomto ukazateli „přehouply“ ještě další tři podniky. Stejně jako před dvěma lety se jedná o Žďas, Automotive Lighting a Kronospan CR. Všechny tři zmiňované podniky svou přidanou hodnotu zvýšily, nejvíce Žďas o 390 mil. Kč (29 %).

Tabulka č.24: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle účetní přidané hodnoty (ÚPH) v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	ÚPH (mil. Kč)
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	7 503,9
ŽĎAS, a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	1 729,7
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	1 388,3
KRONOSPAN CR spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	1 147,2
I & C Energo a.s.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	914,9
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	strojírenský	643,9
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	potravinařský	628,4
KRONOSPAN OSB spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	567,1
MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová Ves	výroba dopravních prostředků	561,3
Futaba Czech, s.r.o.	Havlíčkův Brod	výroba dopravních prostředků	560,7
ITW PRONOVIA, s.r.o.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	513,4
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopravních prostředků	503,1
MOTORPAL, a.s.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	462,2
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	dřevozpracující	459,4
SAPELI, a.s.	Polná	dřevozpracující	407,6
PBS INDUSTRY, a.s.	Třebíč	hutnický, výroba a zprac. kovů	372,4
Moravské kovárny, a.s.	Jihlava	hutnický, výroba a zprac. kovů	371,8
První brněn. strojírna Velká Bíteš a. s.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	365,4
Cooper-Standard Automotive ČR s.r.o.	Žďár n/Sázavou	výroba dopravních prostředků	353,0
TEDOM s. r. o.	Třebíč	elektrotechnický	351,4

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Co do odvětvové klasifikace se nejvíce subjektů rekrutuje z oblasti dodavatelů automobilového průmyslu (9). Dřevozpracující odvětví průmyslu svůj celkový počet zastoupení v TOP 20 nezměnilo a zůstalo na čtyřech podnicích. Jen Stora Enso Timber Ždírec z tabulky vypadl a byl nahrazen společností Sapeli, významným producentem a distributorem dveří. O jednoho zástupce si polepšilo hutnictví a zpracování kovů. Nově se tak v žebříčku objevuje společnost PBS Industry z Třebíče. Nutno také podotknout, že z 363 analyzovaných podniků vykázaly v roce 2008 tři podniky zápornou účetní přidanou hodnotu. Řazeno sestupně se takto prezentovaly společnosti Multidisplay (elektrotechnika), Novako (chemický průmysl) a Terco CB (nábytkářský průmysl).

Tabulka č.25: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle účetní přidané hodnoty (ÚPH) přepočtené na 1 zaměstnance v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	ÚPH/zam. (mil. Kč)
KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	7,365
Zdeněk Daněk	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	4,325
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	2,731
GALATEK a.s.	Ledeč n/Sázavou	strojírenský	1,996
JIHLAVSKÉ KOTELNY, s.r.o.	Jihlava	výroba a rozvod en. a vody	1,879
VKS Pohledští Dvořáci a.s.	Havlíčkův Brod	potravinářský	1,763
TEDOM ENERGO s.r.o.	Výčapy	výroba a rozvod en. a vody	1,662
Masonite CZ spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	1,425
Kabelové bubny a bedny, s.r.o.	Velké Meziříčí	hutnický, výroba a zpr. kovů	1,374
Stora Enso WP HV s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	1,362
Ammeraal Beltech s.r.o.	Jihlava	chemický a výroba z plastů	1,331
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopr. prostředků	1,245
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopr. prostředků	1,216
TERCO CB, a.s.	Telč	nábytkářský	1,216
Gebr. Ostendorf-Osma zprac. plastů, s.r.o.	Komorovice	chemický a výroba z plastů	1,211
VBG group truck equipment s.r.o.	Kamenice n/Lipou	výroba dopr. prostředků	1,185
SATT a.s.	Žďár n/Sázavou	výroba a rozvod en. a vody	1,159
Rodinný pivovar BERNARD a.s.	Humpolec	potravinářský	1,147
ZZN Pelhřimov a. s.	Pelhřimov	potravinářský	1,147
PBS Turbo s.r.o.	Velká Bíteš	strojírenský	1,054

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Stejně jako u většiny jiných indikátorů charakterizujících výkony podniku přepočtené na jednoho zaměstnance, také u ÚPH/zam. dominuje společnost z dřevozpracujícího odvětví průmyslu. Kronospan OSB dosáhl přidané hodnoty 7,4 mil.

Kč na zaměstnance a v tomto ukazateli značně převyšuje ostatní analyzované subjekty. Zástupci elektrotechnického průmyslu, Zdeňku Daňkovi z Nového Města na Moravě, se podařilo vykázat 4,3 mil. Kč/zam. a další společnosti z „rodiny Kronospan“, Kronospanu CR, 2,7 mil. Kč. Oproti roku 2006 se o dva zvýšil počet podniků, které se dostaly přes hranici 1 mil. Kč. V roce 2008 to tedy byly všechny podniky v TOP 20. Žebříček sestavený podle účetní přidané hodnoty na zaměstnance vzájemně koreluje s tabulkou TOP 20 podniků podle výše zisku na jednoho zaměstnance. Proto i její zástupci jsou z velké míry totožní.

4.5 Osobní náklady

Osobní náklady se ve finančních výkazech skládají ze čtyř různých položek. Podniky s méně než sto zaměstnanci mohou odevzdat účetní závěrku ve zkráceném rozsahu, kde osobní náklady nejsou již dále rozepsány. V této analýze je to případ 38 průmyslových podniků. Nejvýznamnější část tvoří náklady mzdové, které plynou k zaměstnancům ve formě mzdy za jejich odvedenou práci a tvoří přibližně $\frac{3}{4}$ osobních nákladů. Další uváděnou složkou jsou odměny členům orgánů společnosti, tedy jejich vedení. Celkem 242 podniků uvádí tyto odměny jako nulové, 83 podniků tedy poskytlo v roce 2008 svému vedení kromě pravidelné měsíční mzdy určité odměny. Třetí položku tvoří náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, které musí společnost odvádět státu. Posledním prvkem osobních výdajů jsou sociální náklady. Sociální náklady povětšinou zahrnují zaměstnavatelův příspěvek na penzijní připojištění, či různá další pojištění uvedená v pracovní smlouvě (příspěvek na stravování, cestování do práce).

Sledovaných 363 průmyslových podniků vydalo v roce 2008 na své zaměstnance celkem 22,3 mld. Kč. Z této částky téměř 30 % připadlo na odvětví výroby dopravních prostředků, které také v kraji zaměstnávalo nejvíce osob. Následuje stejně jako v pořadí zaměstnanosti hutnictví, potravinářství a strojírenství. Oproti roku 2006 se přes hranici 1 mld. Kč o tři odvětví více, celkově osm. Vzhledem k nové struktuře klasifikace CZ-NACE také ostatní zpracovatelský průmysl a výroba dopravních prostředků. Se stejným počtem podniků zastoupených v analýze své výdaje na zaměstnance převyšující tuto hranici vykázalo i odvětví TOK.

Tabulka č.26: Osobní náklady u průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet podniků	osobní náklady (mil. Kč)	podíl na os.nákl. kraje (%)	osobní náklady /zam. (tis. Kč)
těžba nerostných surovin	1	51,9	0,2	373,4
potravinářský	48	2 092,0	9,4	334,6
textilní, oděvní, kožedělný	35	1 095,8	4,9	251,9
dřevozpracující	26	1 374,4	6,2	408,6
papírenský a polygrafický	12	290,3	1,3	303,0
chemický a výroba z plastů	27	722,7	3,2	334,6
sklářský, průmysl stav. hmot	10	267,3	1,2	343,6
hutnický, výroba a zprac. kovů	68	4 171,4	18,7	359,9
elektrotechnický	27	1 506,2	6,8	331,9
strojírenský	42	1 953,4	8,8	365,6
výroba dopravních prostředků	21	6 516,5	29,2	428,8
nábytkářský	21	364,8	1,6	281,5
ostatní zpracovatelský průmysl	14	1 680,6	7,5	415,3
výroba a rozvod energií a vody	11	213,9	1,0	358,9
celkem	363	22 301,2	100,0	368,0

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Skutečnost různě vysokých osobních nákladů v jednotlivých odvětvích lze doložit údajem přepočteným na jednoho zaměstnance. Zatímco v dřevozpracujícím průmyslu pracuje zhruba o tisíc zaměstnanců méně než v agregovaném TOK, celkové osobní náklady jsou vyšší o 278 milionů Kč. V přepočtu na jednoho zaměstnance tento rozdíl činí dokonce cca 150 tis. Kč za rok. Dřevozpracující odvětví dosahuje vysoké přidané hodnoty i obratu s nízkým počtem zaměstnanců a může si tedy dovolit tyto pracovníky signifikantním způsobem ohodnotit. Nejvíce finančních prostředků vynaložilo na své zaměstnance odvětví výroby dopravních prostředků (428,8 tis. Kč). Následuje ostatní zpracovatelský a dřevozpracující průmysl, které se shodně dostaly přes hranici 400 tis. Kč na osobu. Krajský průměr u průmyslových podniků činil ve sledovaném roce 368 tis. Kč.

Je logické, že v žebříčku TOP 20 průmyslových podniků s nejvyššími absolutními osobními náklady se rekrutují firmy shodné s tabulkou zaměstnanosti (tab. č.8). Společnost potom ŽĎAS nově jako jediná společně s Bosch Diesel překonala hranici 1 mld. Kč.

Tabulka č.27: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle osobních nákladů v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	osobní nákl. (mil. Kč)
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	3 297,7
ŽĎAS, a.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	1 043,8
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	769,9
I & C Energo a.s.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	697,1
MOTORPAL, a.s.	Jihlava	výroba dopravních prostředků	543,6
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	potravinářský	505,2
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	strojírenský	456,7
Moravské kovárny, a.s.	Jihlava	hutnický, výroba a zprac. kovů	367,5
P L E A S a.s.	Havlíčkův Brod	textilní, oděvní a kožedělný	362,0
Futaba Czech, s.r.o.	Havlíčkův Brod	výroba dopravních prostředků	337,7
První brněn. strojírna Velká Bíteš a. s.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	304,5
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	dřevozpracující	277,2
MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová Ves	výroba dopravních prostředků	276,0
ITW PRONOVIA, s.r.o.	Velká Bíteš	výroba dopravních prostředků	273,8
GCE, s.r.o.	Chotěboř	strojírenský	251,1
PBS INDUSTRY, a.s.	Třebíč	hutnický, výroba a zprac. kovů	250,3
Draka Kably, s.r.o.	Velké Meziříčí	elektrotechnický	243,7
Hettich ČR k.s.	Žďár n/Sázavou	hutnický, výroba a zprac. kovů	238,3
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	233,6
ACO Industries k.s.	Příbrav	hutnický, výroba a zprac. kovů	230,8

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Také odvětvová stratifikace kopíruje zastoupení jednotlivých sektorů průmyslu v tabulce zaměstnanosti na Vysočině. Výroba komponentů pro dopravní prostředky byla zastoupena 7 subjekty, hutnictví a zpracování kovů potom 5, strojírenství společně s dřevozpracujícím odvětvím dodalo po dvou podnicích a jedenkrát jsou v žebříčku shodně zastoupeny podniky pohybující se v potravinářství, elektrotechnice, TOK a ostatním zpracovatelském sektoru průmyslu.

V tabulce č.28 zobrazující podniky podle výše osobních nákladů přepočtených na jednoho zaměstnance se objevují odlišné podniky než v tabulce podle absolutních osobních nákladů. Pouze tři společnosti (Kronospan CR, Bosch Diesel, I & C Energo) se objevují v obou tabulkách. Nalezneme zde nejčastěji podniky s průměrným počtem zaměstnanců v kategorii 20-49, celkem deset. Dvě společnosti patří do kategorie 50-99, tři potom shodně do skupin 100-199 a 200-499 zaměstnanců. Pouze Bosch Diesel a I & C Energo zaměstnávaly více než tisíc osob.

Tabulka č.28: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle osobních nákladů přepočtených na 1 zaměstnance v roce 2008.

název podniku	sídlo	odvětví průmyslu	osobní nákl./zam. (tis. Kč)	mzdové nákl./zam. (tis. Kč)
Ammeraal Beltech s.r.o.	Jihlava	chemický a výr. z plastů	867,1	644,5
GALATEK a.s.	Ledeč n/Sázavou	strojírenský	641,3	496,8
KRONOMECH spol. s r.o.	Jihlava	strojírenský	616,5	456,2
BIONA JERSÍN, s.r.o.	Jersín	potravinářský	598,1	453,6
Connaught Electronics /CZ/ s.r.o.	Jiřice	elektrotechnický	562,1	452,3
Swoboda - Stamping, s.r.o.	Jihlava	elektrotechnický	593,5	437,6
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	556,2	415,7
MICo, spol. s r.o.	Třebíč	strojírenský	548,9	398,9
KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	Jihlava	dřevozpracující	537,4	393,5
PBS Turbo s.r.o.	Velká Bíteš	strojírenský	534,3	391,5
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	výroba dopr. prostředků	534,2	386,5
Zdeněk Daněk	Nové Město na Mor.	elektrotechnický	526,6	382,4
Huhtamaki Česká republika, a.s.	Přibyslavice	papíren. a polygrafický	515,8	378,0
PBS ENERGO, a.s.	Velká Bíteš	strojírenský	534,0	376,8
I & C Energo a.s.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	523,0	374,7
ČEZ Energoservis spol. s r.o.	Třebíč	ostatní zpracovatelský	511,1	371,1
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec n/Doubravou	dřevozpracující	515,5	370,4
OSMONT, s.r.o.	Hybrálec	elektrotechnický	499,3	360,3
CATUS spol. s r.o.	Havlíčkův Brod	potravinářský	497,2	***
JIHLAVSKÉ KOTELNY, s.r.o.	Jihlava	výr. a rozvod en. a vody	485,6	348,0

Pzn.: *** mzdové náklady nejsou k dispozici

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Největší finanční prostředky na jednoho zaměstnance vydala v roce 2008 společnost Ammeraal Beltech z Jihlavy. Tento podnik patří do nizozemským konsorcia se specializuje na produkci nehořlavých dopravníkových pásů pro průmysl, především pak pro letectví či potravinářskou výrobu. V roce 2008 zde pracovalo 38 osob. Se značným odstupem, který představuje více než 220 tis. Kč následuje výrobce lakovacích linek a kabin Galatek z Ledče nad Sázavou. Oba tyto subjekty jsou v žebříčku nováčky, na rozdíl od firmy Kronomech, která se v roce 2006 umístila na 9. příčce podle osobních nákladů na jednoho zaměstnance. Také Biona Jersín již před dvěma lety figurovala na špičce žebříčku. Na dalších příčkách registrujeme elektrotechnické podniky specializující se na výrobu součástek pro automobilový průmysl. Connaught Electronics /CZ/ je od poloviny roku 2010 spojen fúzí s Valeo Compressor Europe. Až na osmém místě nalezneme MICo z Třebíče, tedy podnik, který

v roce 2006 vynaložil nejvíce finančních prostředků na jednoho svého zaměstnance. Společnost se zaměřuje na výrobu výměníků tepla, tlakových nádob, nádrží, ocelových konstrukcí a technologických částí pro energetiku. Dlouhodobě spolupracuje s energetickým gigantem ČEZ.

Celá polovina podniků v tabulce se od roku 2006 obměnila, což je důkazem určité variability osobních nákladů v závislosti na objemu zakázek lišících se během roku. Těsně pod TOP 20 se umístil Rodinný pivovar Bernard, který před dvěma lety obsadil 6. příčku. ATX – technická kancelář pro komplexní automatizaci se propadl z 2. na 41. pozici a Bystřicko-Povrchové úpravy potom ze 4. příčky na 35. místo.

Osobní náklady představují zpravidla druhou nejvyšší položku firemních nákladů, hned po výkonové spotřebě. Na rozdíl od výkonové spotřeby lze ale tento výdaj jednodušeji zkrátit. Proto bývá snížení osobních nákladů prvním cílem, avšak tím nejméně populárním, restrukturalizace podniku. Jde tedy o to, jakým způsobem s co nejméně zaměstnanci dosáhnout co největšího výkonu, to vše pokud možno při neklesající kvalitě. Ne všechny podniky však nutně musí při vysokých osobních nákladech provést restrukturalizaci. Pokud je celková hospodářská situace podniku stabilní a příznivá, může si podnik dovolit dobře ohodnotit kvalitní práci svých zaměstnanců bez negativního ovlivnění své konkurenceschopnosti na trhu. V případě, že ale toto ohodnocení neodpovídá efektivní finanční situaci podniku, měl by podnik provést restrukturalizaci.

5. Analýza hospodaření průmyslových podniků v Kraji Vysočina s důrazem na regionální disparity

V Kraji Vysočina existují evidentní rozdíly v rámci ekonomických charakteristik hospodaření průmyslových podniků u jednotlivých regionálních celků. V této práci je zkoumána diferenciaci na úrovni pěti okresů, kterými je kraj tvořen. K charakteristice podniků na úrovni správních obvodů ORP nebylo přistoupeno z důvodu malého počtu základního souboru sledovaných podniků operujících v průmyslu u některých obvodů ORP. U těchto relativně malých územních celků není pravidlem silné středisko s výrazným počtem obyvatel a odpovídající průmyslovou základnou. Jmenujme například ORP Náměšť nad Oslavou, Pacov či Telč, kde kritériím této analýzy vyhovoval pouze 1, respektive 4 a 7 subjektů. Naopak u ORP Nové Město na Moravě nechybí populačně silné centrum, ale správní středisko je orientováno do značné míry na služby spojené s cestovním ruchem a trávením volného času, nikoliv na sekundér. Téměř tisíc zaměstnanců zde pracuje v místní okresní nemocnici. Mnoho obyvatel navíc ještě dojíždí za prací v průmyslu do nedalekého okresního Žďáru nad Sázavou. Samozřejmě na druhém pólu stojí také ORP se silným zaměřením na průmysl, a to především svého centra. Například ORP Humpolec je v této práci reprezentován 15 analyzovanými podniky, ORP Velké Meziříčí dokonce 31 podniky.

V okresním srovnání sledujeme v rámci kraje významné regionální rozdíly. Majoritní postavení potvrzuje okres Jihlava, jež také poskytl největší počet účetních závěrek a v němž pracuje u analyzovaných subjektů v sekundéru nejvíce osob. Obrat tohoto okresu činil 39 % celkového obratu kraje, což představuje mírný pokles o 1 % oproti roku 2006. Poklesla také zaměstnanost ve sledovaných podnicích průmyslu, vyjádřeno numericky o 739 pracovníků. Průměrný průmyslový podnik tak zde utržil 615 mil. Kč. V tomto indikátoru tři nejsilnější podniky kraje (Bosch Diesel, Automotive Lighting, Kronospan CR) vykazaly dohromady 57 % obratu okresu. Jedná se ovšem o 5% pokles v komparaci s rokem 2006. Následuje okres Žďár nad Sázavou s pětinným obratem kraje. Zde se počet pracujících v analyzovaných subjektech zvýšil za dva roky o 916 osob a průměrný podnik prodal své výrobky a služby za 408 mil. Kč. Po čtyřleté pauze se znovu na Vysočině stal neslabším průmyslovým okresem z pohledu obratu na jeden podnik Pelhřimov, a to i přesto, že zde nebyl nejnižší počet získaných účetních

závěrek. Podnik na Pelhřimovsku průměrně vygeneroval obrat 285 mil. Kč, o 16 mil. méně než podnik na Třebíčsku. Markantně své tržby navýšil okres Třebíč, za dva roky o plných 25 %. Dobře si vedl i Žďár nad Sázavou, který si polepšil o 17 procent. Oproti tomu Jihlavsko rostlo pouze o 3 %.

Pro lepší přehlednost jsem následně výsledky všech zkoumaných hospodářských ukazatelů přepočtených na jednoho zaměstnance (obrat, výsledek hospodaření, účetní přidaná hodnota, osobní náklady) za jednotlivé okresy promítnul do grafického vyjádření formou jednoduchých pseudokartogramů (viz obrázky č.6,7,8,9). Intervaly byly zvoleny pravidelně takovým způsobem, aby byly přehledné, ale zároveň, aby co nejvíce reflektovaly jejich regionální diference.

Tabulka č.29: Analýza obratu a výsledku hospodaření u průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina podle okresů v roce 2008.

okres	počet podniků	počet zaměstnanců	obrat (mil. Kč)	obrat/zam. (mil. Kč)	výsledek hospodaření (mil. Kč)	výsledek hosp./zam. (tis. Kč)
Havl. Brod	78	10 436	25 543,1	2,448	363,8	34,9
Jihlava	93	19 673	57 192,5	2,907	3 491,2	177,5
Pelhřimov	62	8 038	17 660,4	2,197	133,3	16,6
Třebíč	58	8 772	17 496,0	1,995	536,1	61,1
Žďár n/Sáz.	72	13 690	29 381,8	2,146	773,4	56,5
Kraj Vysočina	363	60 609	147 273,8	2,430	5 297,8	87,4

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Při zkoumání výsledku hospodaření jednotlivých okresů se jen znovu potvrzuje dominantní postavení jihlavského okresu. V krajském městě totiž sídlí čtyři nejvíce profitující průmyslové subjekty Vysočiny. Na téměř 3,5 mld. zisku se podílí společnost Bosch Diesel 36 %, Kronospan CR 25 %, Kronospan OSB 19 % a Automotive Lighting 15 %. Zbývajících 89 sledovaných podniků dosáhlo společně zisku „pouhých“ 183 mil. Kč. Také Žďársko disponuje jedním hospodářsky úspěšným podnikem. Strojírny Žďas utvořily 52 % kladného hospodářského výsledku okresu. Ani jeden z okresů se nedostal v souhrnu do záporných čísel. U Pelhřimovska jde o premiérový případ, především díky vyřazení pravidelně vysoce ztrátové společnosti Valeo Compressor Europe, jejíž výsledky by opět tento okres uvrhly do červených čísel. Jedná se o ekonomicky nejslabší region, přestože je zde dlouhodobě nejnižší nezaměstnanost v kraji. Nejvíce si

za dva roky polepšil okres Jihlava (o 216 mil. Kč), následuje Třebíč (o 108 mil. Kč). Naopak svůj celkový zisk snížilo Havlíčkovobrodsko (o 349 mil. Kč) a Žďársko (o 261 mil. Kč.) Srovnání pelhřimovského okresu není z výše uvedeného důvodu relevantní.

Výsledek hospodaření přepočtený na jednoho pracovníka kopíruje dynamiku vývoje celkového výsledku hospodaření. To znamená, že okresy Jihlava a Třebíč dosáhly vyšších hodnot, naproti tomu okresy Žďár nad Sázavou a Havlíkův Brod si stejnou měrou pohoršily, numericky vyjádřeno o cca 25 tis. Kč na jednoho zaměstnance.

V následné tabulce č.30 je prezentována odvětvová struktura průmyslových podniků z hlediska regionální lokace sídla. Je z ní patrný například fakt, že dřevozpracující průmysl nemá tradici ani zázemí na Třebíčsku. Zde se naopak nejvíce podniků rekrutuje z oblasti potravinářství, což je dáno mírnějšími klimatickými podmínkami a vysokým podílem zemědělské půdy a pastvin a z toho potom plynoucí živočišné a rostlinné výroby. Dlouhou tradici má na Pelhřimovsku kožená galanterie a brašnářská výroba. Také proto nejvíce podniků podnikajících v agregovaném odvětví TOK působí v tomto okresu. Nejméně jich podniká v okresu Žďár nad Sázavou.

Tabulka č.30: Průmyslové podniky se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětvové struktury v jednotlivých okresech v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet podniků					
	Havl. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.	Vysočina
těžba nerostných surovin	1					1
potravinářský	11	10	6	12	9	48
textilní, oděvní, kožedělný	7	9	10	7	2	35
dřevozpracující	8	8	5	1	4	26
papírenský a polygrafický	2	4	2	4		12
chemický a výroba z plastů	1	6	4	5	11	27
sklářský, průmysl stav. hmot	2	6		2		10
hutnický, výroba a zprac. kovů	15	19	10	11	13	68
elektrotechnický	3	10	3	4	7	27
strojírenský	19	7	5	3	8	42
výroba dopravních prostředků	3	6	4	1	7	21
nábytkářský	3	5	6	2	5	21
ostatní zpracovatelský průmysl	1		4	4	5	14
výroba a rozvod energií a vody	2	3	3	2	1	11
celkem	78	93	62	58	72	363

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

Silnou orientaci si uchovává Havlíčkobrodsko na strojírenskou produkci. Téměř polovina sledovaných podniků zaměřujících se na strojírenství realizuje svoji výrobu právě zde. Ani jeden sklářský podnik vyhovující kritériím této práce nenajdeme v pelhřimovském a žďárském okrese. Opozit tvoří Jihlavsko, kam z deseti společností svoji výrobu lokalizují dvě třetiny z nich.

S tabulkou č.30 do značné míry koreluje zaměstnanost v odvětvích průmyslu podle okresů. Nejvyšší zaměstnanost představuje kategorie výroby dopravních prostředků v jihlavském okrese, kde operují tři ze čtyř největších průmyslových zaměstnavatelů Vysočiny. Společnosti Bosch Diesel, Automotive Lighting a Motorpal poskytovaly práci dohromady 9 707 lidem, pro zbývající tři podniky v tomto odvětví tak pracovalo jen 132 osob.

Tabulka č.31: Průmyslové podniky se sídlem v Kraji Vysočina podle počtu zaměstnanců v odvětvích v jednotlivých okresech v roce 2008.

odvětví průmyslu	počet zaměstnanců					
	Havl. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.	Vysočina
těžba nerostných surovin	139					139
potravinářský	1 046	2 144	671	1 310	1 081	6 252
textilní, oděvní, kožedělný	1 803	837	910	605	195	4 350
dřevozpracující	655	1 306	1 170	56	177	3 364
papírenský a polygrafický	181	267	172	338		958
chemický a výroba z plastů	53	443	462	445	757	2 160
sklářský, průmysl stav. hmot	233	416		129		778
hutnický, výroba a zprac. kovů	2 088	2 059	637	1 554	5 253	11 591
elektrotechnický	235	1 263	390	1 252	1 398	4 538
strojírenský	2 169	639	1 560	235	740	5 343
výroba dopravních prostředků	1 329	9 839	689	789	2 551	15 197
nábytkářský	209	376	271	180	260	1 296
ostatní zpracovatelský průmysl	111		890	1 812	1 234	4 047
výroba a rozvod energií a vody	185	84	216	67	44	596
celkem	10 436	19 673	8 038	8 772	13 690	60 609

Zdroj: vlastní průzkum, 2010

V některých případech jsou čísla o zaměstnanosti v okresech z velké míry ovlivnění jedním velkým podnikem. Jmenujme například firmy Pleas a Futaba Czech na Havlíčkobrodsku, kde pracovalo 1 340 lidí z 1 803 pracovníků, respektive 1 064 z 1 329. Stejný případ nastal na Jihlavsku, kde Kostecké uzeniny zaměstnávaly 1 429

osob z 2 144, na Pelhřimovsku, kde takto vyčnívá společnosti Agrostroj Pelhřimov a v okrese Třebíč zase energetický subjekt I & C Energo spadající do ostatního zpracovatelského segmentu průmyslu. Adekvátnější srovnání může být mezi okresy provedeno pouze na úrovni indikátorů přepočtených na jednoho zaměstnance. Zohledňuje počet pracovníků podílejících se na průmyslové výrobě a tudíž také odpovídající produktivitu jednotlivých odvětví na území okresů. Z tohoto důvodu budou v následujících odstavcích signifikantně charakterizovány právě tyto hodnoty a nikoli celkové okresní absolutní údaje.

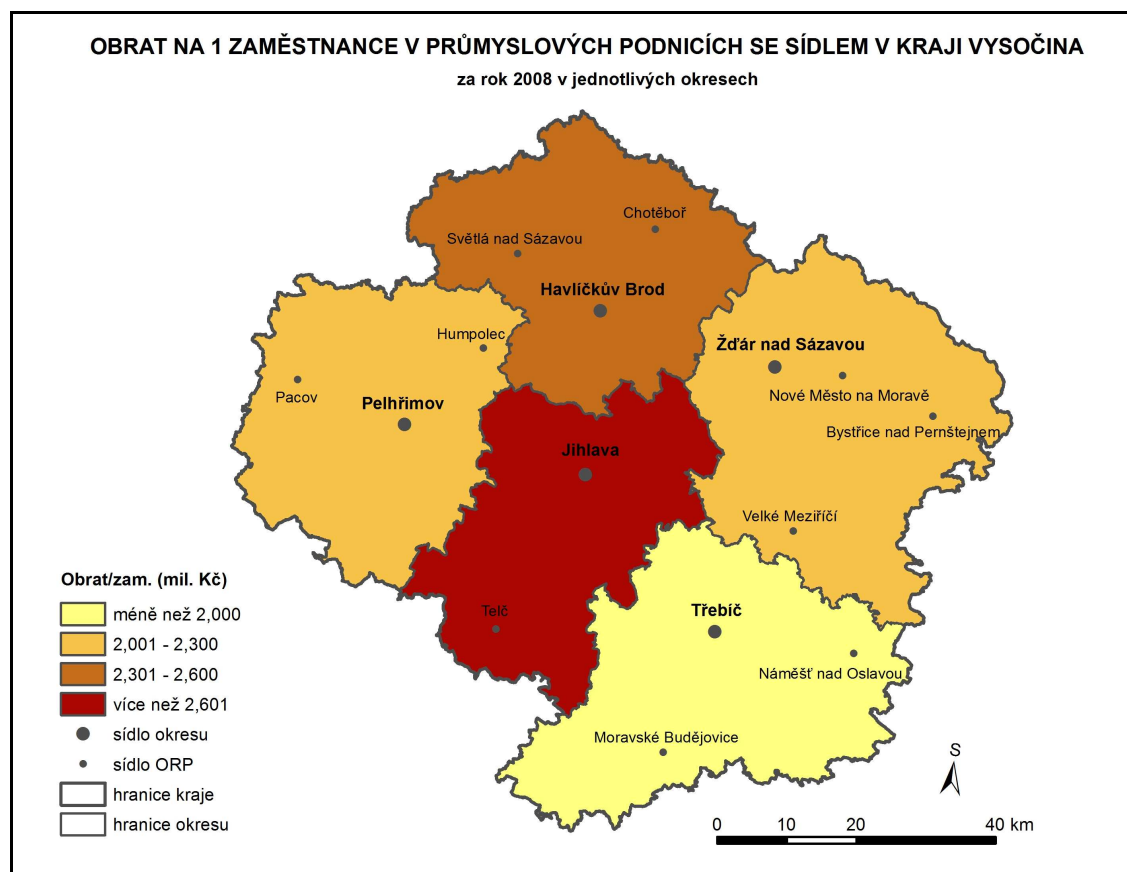
Přepočtený ukazatel obratu na jednoho zaměstnance dobře zachycuje kondici jednotlivých podniků, viz tabulka č.15, respektive č.32. Opět mu dominuje jihlavský okres, především díky závodům dřevozpracujícího odvětví (Kronospan OSB, Kronospan CR). V této kategorii průmyslu bylo dosaženo bezpečně nejvyššího přepočteného obratu. Již zmíněné podniky se zasloužily o hodnotu 8,581 mil. Kč na jednoho zaměstnance. Ve srovnání s rokem 2006 jde o navýšení o 1,589 mil. Kč (24 %). Tím se dostaly před dřevozpracující podniky Havlíčkobrodska, které před dvěma lety utržily 9,860 mil. Kč a v této analýze tedy zaznamenaly propad o 2,586 mil. Kč (26 %) na jednoho pracovníka.

Tabulka č.32: Obrat na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětví v jednotlivých okresech v roce 2008.

odvětví průmyslu	obrat/zam. podle sídla podniku v okrese (mil. Kč)					
	Havl. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.	Vysočina
těžba nerostných surovin	0,881					0,881
potravinářský	3,669	2,606	5,260	4,070	2,377	3,523
textilní, oděvní, kožedělný	0,919	0,762	0,782	0,635	1,169	0,832
dřevozpracující	7,274	8,581	2,261	2,157	1,667	5,658
papírenský a polygrafický	1,333	1,390	0,482	1,890		1,394
chemický a výroba z plastů	3,032	5,377	2,455	1,699	1,762	2,670
sklářský, průmysl stav. hmot	0,699	2,324		1,527		1,705
hutnický, výroba a zprac. kovů	1,946	1,448	1,417	1,469	1,722	1,663
elektrotechnický	1,013	1,399	0,574	2,190	4,369	2,442
strojírenský	2,026	1,495	1,991	1,770	2,304	1,979
výroba dopravních prostředků	3,681	2,839	4,559	2,412	2,451	2,903
nábytkářský	2,032	0,997	1,481	1,322	1,172	1,346
ostatní zpracovatelský průmysl	2,880		1,600	1,401	1,116	1,399
výroba a rozvod energií a vody	1,442	4,404	1,643	6,373	3,670	2,654
celkem	2,448	2,890	2,197	2,022	2,146	2,430

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Nad krajský údaj činící 2,430 mil. Kč se podařilo dostat ještě v součtu všech odvětví průmyslu okresu Havlíčkův Brod, a to opět díky dřevozpracujícím podnikům. Ty působí v areálu největší tuzemské pily v průmyslové zóně Ždírcu nad Doubravou (Stora Enso Timber Ždírec a Stora Enso WP HV). Ostatní okresy oscilovaly v rozmezí 1,995-2,197 mil. Kč/zam.

Obrázek č.6: Obrat na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina v jednotlivých okresech za rok 2008 (O.Sklenář, 2011)

Nejslabších výsledků v tomto ukazateli dosáhlo papírenství (482 tis. Kč) a elektrotechnika (574 tis. Kč) na Pelhřimovsku. V prvním případě je to důsledek finančních problémů konsorcia vlastního papírny Cerepa a poklesu výroby tohoto podniku o 50 %. V druhém případě je výsledek ovlivněn slabým výkonem a útlumem výroby společnosti Multidisplay. Žádné z odvětví nedokázalo překonat krajský průměr ve všech pěti okresech. Nejblíže této situaci byla produkce dopravních prostředků a potravinářství, kde shodně pouze v jednom okrese zůstaly podniky těsně pod hranicí krajského průměru. Za poslední dva roky všechny okresy kromě Pelhřimova (pokles o 105 tis. Kč) shodně navýšily své obraty na jednoho zaměstnance o cca 200 tis. Kč, havlíčkobrodský potom dokonce o 420 tis. Kč.

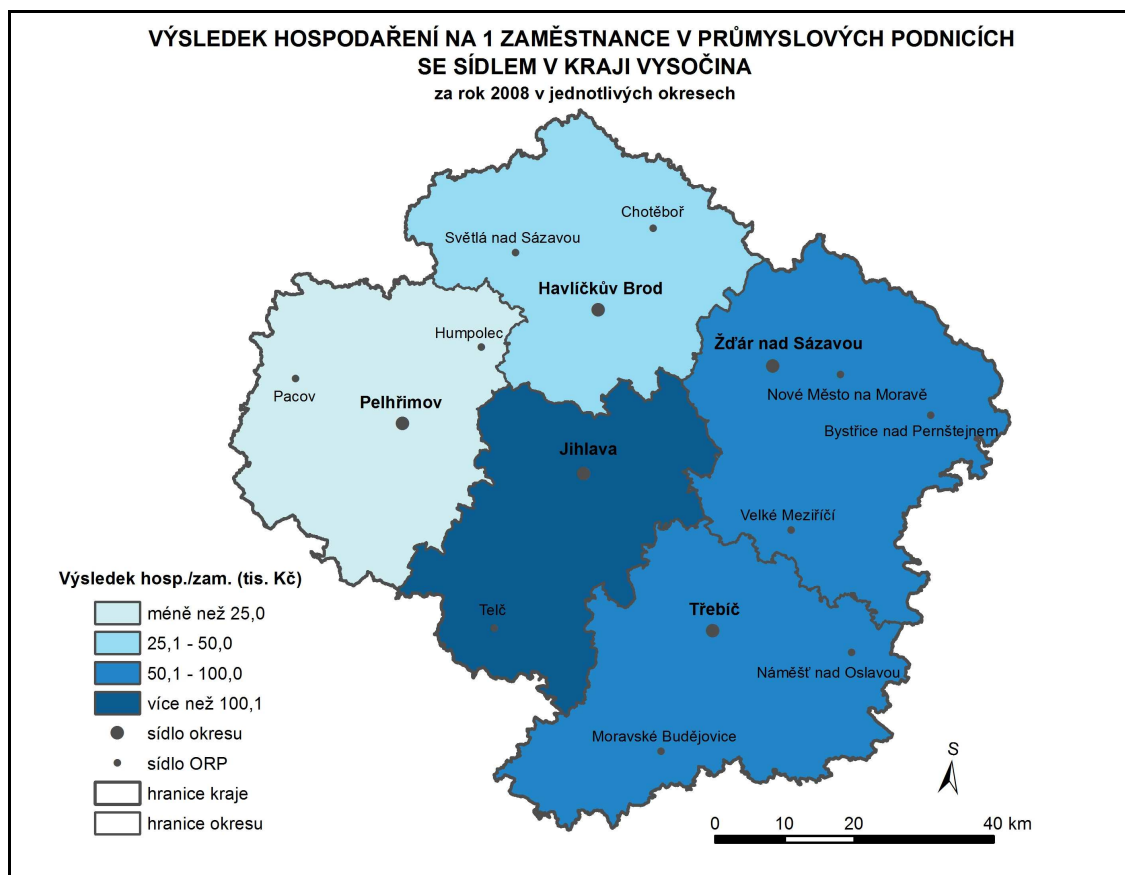
Podle tabulky č.33 je zřejmé, že jediným odvětvím, které jako celek na Vysočině ukončilo rok 2008 ve ztrátě byl agregovaný sektor TOK. V roce 2006 to byl taktéž jeden sektor – průmysl sklářský a stavebních hmot ovlivněný negativním hospodařením skláren Sklo Bohemia. TOK ve čtyřech z pěti okresů kraje skončil v červených číslech (v roce 2006 to byly dva okresy). Pouze v okrese Žďár nad Sázavou dokázalo toto odvětví profitovat, a to hlavně díky výrobci dámského zdravotního a těhotenského prádla Anita Moravia. Znovu musíme konstatovat, že nejvyššího zisku přepočteného na jednoho zaměstnance dosáhl na Vysočině velice efektivní dřevozpracující průmysl. Na Jihlavsku tato hodnota činila 1 354,4 tis. Kč. Druhý nejvyšší výsledek utvořila společnost Galatek z Ledče nad Sázavou v oblasti ostatního zpracovatelského průmyslu na Havlíčkovobrodsku. Byla v tomto ohledu ale pouze jedinou analyzovanou společností. Profitabilitou 346,7 tis. Kč se prezentuje výroba a rozvod energií a vody v okrese Třebíč reprezentována dvěma podniky. Především společnost Tedom Energo byla v tomto indikátoru úspěšná, celkově 5. nejvyšší zisk na pracovníka v kraji Vysočina (viz tabulka č.21).

Tabulka č.33: Výsledek hospodaření na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětví v jednotlivých okresech v roce 2008.

odvětví průmyslu	výsledek hospodaření/zam. podle sídla podniku v okrese (tis. Kč)					
	Havl. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.	Vysočina
těžba nerostných surovin	34,6					34,6
potravinářský	142,5	-53,5	47,0	21,6	26,2	15,6
textilní, oděvní, kožedělný	-96,0	-36,5	-4,1	-7,5	44,7	-46,7
dřevozpracující	-30,7	1 354,4	49,2	-118,8	139,6	542,3
papírenský a polygrafický	71,6	-32,3	16,7	74,6		33,8
chemický a výroba z plastů	274,2	-98,1	27,1	-58,5	67,2	3,9
sklářský, průmysl stav. hmot	-0,3	69,6		42,6		44,2
hutnický, výroba a zprac. kovů	81,6	38,0	85,3	105,0	86,7	76,6
elektrotechnický	33,7	44,3	-538,4	83,6	87,4	12,7
strojírenský	45,4	21,8	-38,4	67,5	62,0	21,4
výroba dopravních prostředků	22,0	179,9	221,2	131,1	33,5	136,8
nábytkářský	4,2	123,6	48,0	27,5	21,9	54,8
ostatní zpracovatelský průmysl	504,7		61,4	63,3	-7,2	53,5
výroba a rozvod energií a vody	68,3	252,8	16,4	346,7	258,2	120,8
celkem	34,9	180,9	13,5	63,5	60,6	89,6

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Pouze čtyři odvětví si ve všech okresech kraje udržely ziskovost. Řazeno chronologicky podle zisku jde o výrobu dopravních prostředků a jejich komponentů, výrobu a rozvod energií a vody, hutnictví a zpracování kovů, ale také o nábytkářství. Produkce nábytku se i přes malé zisky nedostala v žádném okrese do ztráty.

Obrázek č.7: Výsledek hospodaření na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina v jednotlivých okresech za rok 2008 (O.Sklenář, 2011)

Účetní přidanou hodnotu na jednoho zaměstnance na Jihlavsku, ale i v celém kraji opět „táhly“ dřevozpracující podniky. Hodnota 1,876 mil. Kč je více než trojnásobná ve srovnání s průměrnou hodnotou na Vysočině. Další výsledky přesahující 1 mil. Kč byly vygenerovány subjekty podnikajícími na Třebíčsku a Žďársku ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody. Následuje 981,4 tis. Kč dosažených společnostmi produkujícími dopravní prostředky a jejich díly v okrese Pelhřimov. Ve stejné lokalitě nalezneme ale i dvě nejnižší ÚPH/zam.. V papírenském odvětví se pod nelichotivé výsledky podepsaly hlavně pelhřimovské papírny Cerepa. Ta absolutně nejnižší byla opět ovlivněna negativní hodnotou tohoto ukazatele u společnosti Multidisplay, suma 44,8 tis. Kč/zam. odpovídá pouhým 7,5 % průměrné sumy Kraje Vysočina. Také

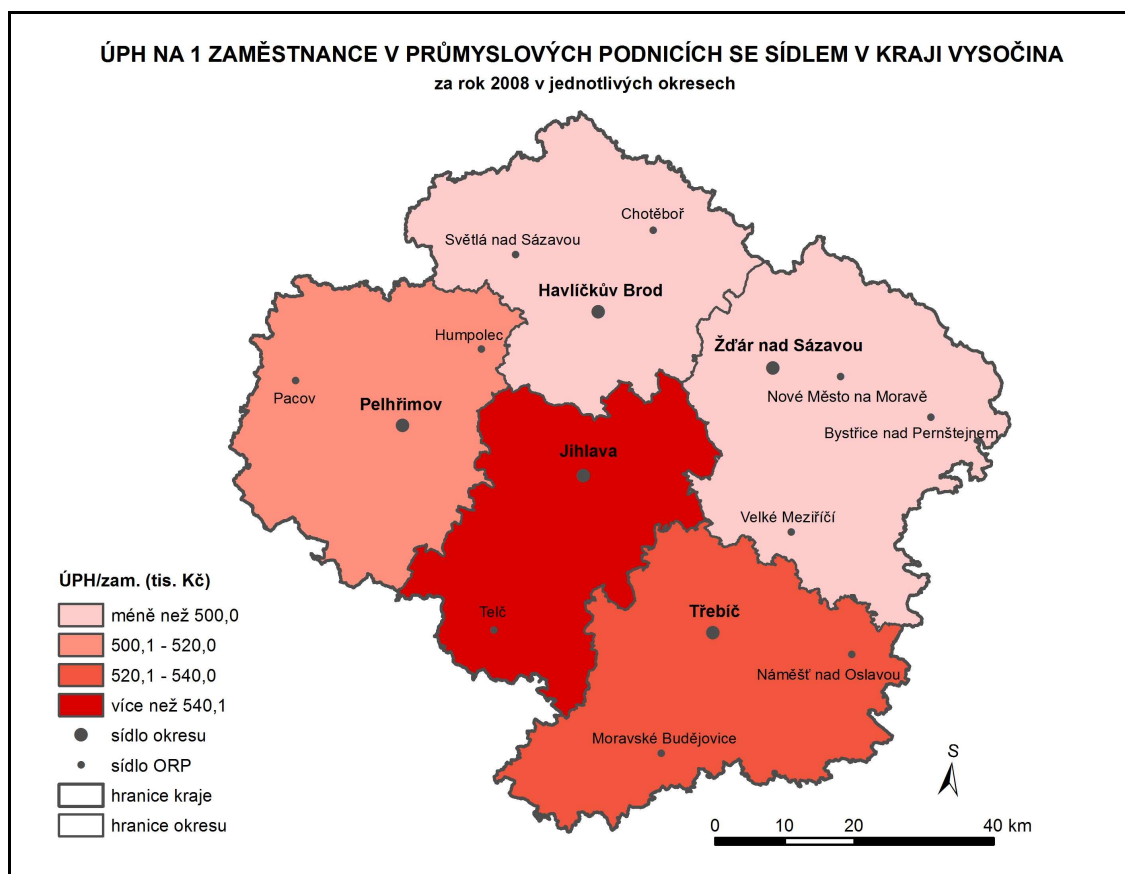
v jihlavském okrese měl značný dopad na celkovou ÚPH v této oblasti záporný výsledek u firmy Terco CB, který stlačil finální hodnotu na pouhých 176,8 tis. Kč na jednoho pracovníka.

Tabulka č.34: Účetní přidaná hodnota (ÚPH) na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětví v jednotlivých okresech v roce 2008.

odvětví průmyslu	ÚPH/zam. podle sídla podniku v okrese (tis. Kč)					
	Havl. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.	Vysočina
těžba nerostných surovin	474,1					474,1
potravinářský	659,5	450,6	777,8	428,2	461,6	518,3
textilní, oděvní, kožedělný	243,9	243,3	291,8	270,7	334,6	261,6
dřevozpracující	734,9	1 876,1	545,4	199,8	458,6	1 088,6
papírenský a polygrafický	477,3	322,9	156,7	621,3		427,6
chemický a výroba z plastů	929,1	566,6	553,5	294,7	512,5	497,7
sklářský, průmysl stav. hmot	324,8	587,4		409,1		479,2
hutnický, výroba a zprac. kovů	558,8	431,7	537,8	503,7	532,4	515,7
elektrotechnický	406,9	447,5	44,8	508,1	385,8	408,5
strojírenský	500,1	486,3	494,9	564,6	491,7	498,6
výroba dopravních prostředků	464,9	952,6	981,4	711,4	559,1	832,7
nábytkářský	437,9	176,8	425,1	424,9	285,3	327,1
ostatní zpracovatelský průmysl	977,6		461,3	644,7	424,7	546,1
výroba a rozvod energií a vody	786,4	896,8	398,2	1 146,0	1 159,3	729,2
celkem	498,2	784,9	513,6	521,6	497,3	597,0

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

V časové řadě za poslední dva roky pozorujeme dva trendy, pouze lehká navýšení ÚPH/zam. u okresů Žďár nad Sázavou (1 %), Jihlava (4 %) a Havlíčkův Brod (7 %) a naopak více než pětinné nárůsty u zbylých dvou okresů. Třebíč si polepšila o 21 a Pelhřimov o 22 procent. U okresu Třebíč to je zapříčiněno lepší hospodářskou kondicí analyzovaných subjektů, hlavně velkých regionálních zaměstnavatelů (I & C Energo, PBS Industry a Tedom). Například trebičská energetická firma I & C Energo mezi těmito léty svoji ÚPH navýšila o zhruba dvě třetiny (67 %). Dalším z důvodů, pouze však marginálním, může být i větší počet získaných účetních závěrek. V případě okresu Pelhřimov je to důsledek vyřazení společnosti Valeo Compressor Europe ze základního souboru této práce. Nejen v roce 2006, ale i v předešlých analýzách, vysokou měrou negativně ovlivňovala výsledky za celý okres a v této práci není zkoumána z důvodů uvedených v kapitole číslo 2.3.

Obrázek č.8: Účetní přidaná hodnota (ÚPH) na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina v jednotlivých okresech za rok 2008 (O.Sklenář, 2011)

Osobní náklady vynaložené podniky na jednoho pracovníka kopírují ekonomické ukazatele vypovídající o úspěšnosti jednotlivých odvětví. Nejvyšší mzdu mohly zaměstnanci za svoji práci očekávat na Jihlavsku, kde tuto cifru určovaly největší zaměstnavatelé Vysočiny (Bosch Diesel, Automotive Lighting) a ekonomicky velice efektivní dřevozpracující podniky skupiny Kronospan (Kronospan CR, Kronospan OSB a Kronomech). Jihlava se jako jediná dostala nad průměrnou hranici kraje, což dokumentuje jak tuto hodnotu pozitivně ovlivnila. Zbývající okresy se pohybovaly v rozmezí 335-355 tis. Kč na jednoho pracovníka.

Nejvyšší prostředky na svoje zaměstnance vynakládaly subjekty řadící se do sekce ostatního zpracovatelského průmyslu na Třebíčsku. Hodnota 505,8 tis. Kč je o 37 % vyšší než průměrná hodnota kraje. Dva ze čtyř podniků v této sekci (I & C Energo a ČEZ Energoservis) patřily do TOP 20 podniků podle osobních nákladů na jednoho zaměstnance, viz tabulka č.28. Na druhé pozici najdeme oddělení výroby dopravních prostředků na Jihlavsku. Dřevozpracující podniky působící taktéž v okrese Jihlava vynaložily na své zaměstnance třetí nejvyšší prostředky. Naopak nejméně stály podniky

jejich zaměstnanci v papírenství a polygrafii na Pelhřimovsku. Suma 141,8 tis. Kč/zam. je opět silně ovlivněna špatnou hospodářskou situací a silným propouštěním během roku u společnosti Cerepa. Globálně špatné mzdové podmínky panují v textilním, oděvním a kožedělném odvětví zpracovatelského průmyslu. Při stále se prohlubujícím snižování počtu zaměstnanců je jedním z prvních kroků při restrukturalizaci podniku také snižování, či zmrazení jejich mezd. Nejvíce tuto skutečnost pocítují lidé na Třebíčsku, kde na ně firmy v průměru vynaložily pouze 220,9 tis. Kč. O moc lépe na tom nejsou v tomto ohledu ani zbývající okresy kraje. Ani okres Havlíčkův Brod, kde má sídlo společnost Pleas, tradiční výrobce denního prádla a čtvrtý největší čistě textilní podnik v ČR (bez textilek vyrábějících pro automobilový průmysl), zaměstnávající více než 1 300 pracovníků¹⁰.

Tabulka č.35: Osobní náklady na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina podle odvětví v jednotlivých okresech v roce 2008.

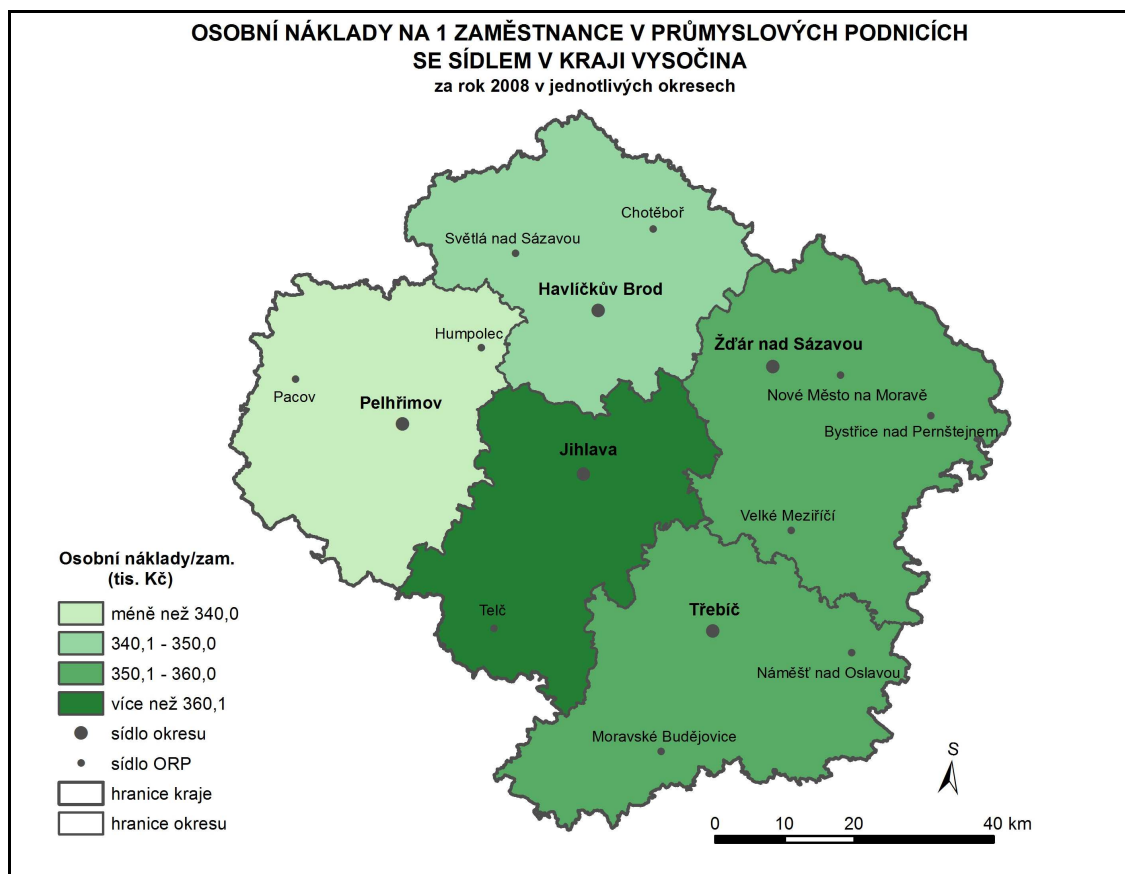
odvětví průmyslu	osobní náklady/zam. podle sídla podniku v okrese (tis. Kč)					
	Havl. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.	Vysočina
těžba nerostných surovin	373,4					373,4
potravinářský	350,0	335,4	367,2	290,2	346,7	334,6
textilní, oděvní, kožedělný	262,3	240,5	260,5	220,9	260,9	251,9
dřevozpracující	415,7	451,8	385,6	254,6	263,3	408,6
papírenský a polygrafický	359,3	287,0	141,8	367,6		303,0
chemický a výroba z plastů	402,3	404,7	309,2	265,4	344,9	334,6
sklářský, průmysl stav. hmot	300,6	375,0		320,1		343,6
hutnický, výroba a zprac. kovů	377,1	367,2	357,6	342,0	355,7	359,9
elektrotechnický	335,4	333,4	347,2	308,1	346,9	331,9
strojírenský	365,7	391,2	354,9	380,4	361,1	365,6
výroba dopravních prostředků	298,7	472,1	377,5	349,8	367,8	428,8
nábytkářský	274,4	244,5	293,9	366,7	268,8	281,5
ostatní zpracovatelský průmysl	449,4		304,0	505,8	359,4	415,3
výroba a rozvod energií a vody	362,4	361,5	319,8	424,8	430,1	358,9
celkem	340,2	412,1	335,7	354,9	352,4	368,0

Zdroj: vlastní průzkum a výpočty, 2010

Rozdíl ve výši mezd mezi dominujícím (a i v celorepublikovém měřítku nadprůměrným) okresem Jihlava a zbytkem kraje se podle těchto údajů velice pozvolna zmenšuje. Zatímco Jihlavsko v komparaci s rokem 2006 rostlo o 15 %, další tři okresy potom zhruba o pětinu. Konkrétně nejlépe si vedly průmyslové podniky na

¹⁰ 100 Nejvýznamnějších firem České republiky za rok 2008

Havlíčkobrodsku, které navýšily své osobní náklady o 22 %, následuje Třebíčsko s 21 % a Žďársko s 20 %. Nejmenší nárůst zaznamenal okres Pelhřimov, jenž vzrostl o 14 %. Osobní náklady, potažmo mzdy, mají tendenci růst v návaznosti na inflaci v ekonomice. Tento růst je ovlivněn nejen inflací, ale také potenciálními změnami výrobního programu spojenými s modernizací výrobního zařízení. Jistou roli hraje i výše mezd v minulých letech.

Obrázek č.9: Osobní náklady na 1 zaměstnance v průmyslových podnicích se sídlem v Kraji Vysočina v jednotlivých okresech za rok 2008 (O.Sklenář, 2011)

6. Srovnání výsledků hospodaření průmyslových podniků v Kraji Vysočina s průměrnými hodnotami v ČR

Určité regionální rozdíly jsou patrné už na úrovni okresů Kraje Vysočina. Je ale pochopitelné, že se výsledky této práce budou odchylovat i od celorepublikových hodnot. Některá odvětví jsou úspěšná v určitém regionu, v jiném zase méně. Tím pádem se danému odvětví průmyslu věnuje také větší počet společností. Jedině porovnání s průměrnými celorepublikovými ukazateli nám poskytne adekvátní pohled na to, jak úspěšně si jednotlivá odvětví na Vysočině v roce 2008 vedla. Je zřejmé, že nelze porovnávat absolutní čísla Kraje Vysočina a České republiky. Data jsou proto přepočtena na jednoho zaměstnance.

Samozřejmě data za jeden rok nic nevypovídají o trendech a tendencích projevujících se v delší časové řadě. Bohužel vinou přechodu klasifikace z dříve používaného OKEČ na dnes užívané CZ-NACE od 1. ledna 2008 není možno transparentně srovnat jednotlivá odvětví průmyslu s údaji z let 2006 a předešlými. Při přechodu ČSÚ na klasifikaci CZ-NACE došlo k mírnému přeskupení mezi zařazováním podniků do jednotlivých kategorií. Oproti analýzám zpracovávaným v letech 2006¹¹ a 2004¹² byly podle CZ-NACE v této práci stanoveny i nové samostatné třídy zpracovatelského průmyslu, jež lépe vystihují charakter analyzovaných podniků a jejich reálnou orientaci výrobního procesu. Například samostatné oddělení nábytkářského průmyslu. Podniky dnes do něj spadající byly v předchozích analýzách řazeny do ostatního zpracovatelského odvětví. Další významným prvkem je vytvoření segmentu výroby dopravních prostředků a to z důvodu poměrně značného podílu tohoto odvětví na celkových hospodářských ukazatelích kraje. Sem byly nově zařazeny společnosti zabývající se nejen produkcí dopravních prostředků, ale také komponentů pro automobilovou výrobu nezbytných. Nově zde byly přesunuty některé podniky dříve řazeny do strojírenské, elektrotechnické, ale třeba i chemické (výroba plastů pro automobily) výroby. Poslední „novinkou“ je přesunutí podniků specializujících se na hospodaření a nakládání s odpady z ostatního zpracovatelského průmyslu do sekce výroby a rozvodu elektřiny, vody a plynu. Z těchto důvodů jsou dále zkoumány pouze ukazatele za rok 2008 bez možnosti komparace s roky minulými.

¹¹ Konečný, Osman, 2008

¹² Řeřicha, Řeřicha, Toušek, 2006

V dalších letech je nutné navázat na analýzy hospodaření průmyslových podniků vycházejících z nové klasifikace CZ-NACE. Jen tak bude možné relevantně sledovat dynamiku vývoje jednotlivých hospodářských ukazatelů v odvětvích průmyslu za delší časovou řadu několika let a fundovaně je mezi sebou porovnávat a vyvozovat z nich určité adekvátní závěry.

6.1 Obrat

V roce 2008 vykázal nejvyšší obrat na jednoho zaměstnance na Vysočině s velkým náskokem dřevozpracující průmysl. Jeho hodnota byla více než čtyřikrát vyšší jak u celé republiky. Opět to dokazuje výbornou kondici dřevozpracujících podniků na Vysočině, kde díky nepříliš členitému reliéfu mají lesnické společnosti snadnější možnost přístupu k surové kulatině než v horských oblastech republiky.

Tabulka č.36: Obrat přepočtený na 1 zaměstnance v Kraji Vysočina a České republice podle průmyslových odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	obrat/zam. v Kraji Vysočina (tis. Kč)	obrat/zam. v ČR (tis. Kč)	index Vysočina/ČR (%)
těžba nerostných surovin	881,3	2 648,8	33,3
potravinářský	3 523,4	3 217,7	109,5
textilní, oděvní, kožedělný	831,8	1 216,1	68,4
dřevozpracující	5 658,3	1 301,0	434,9
papírenský a polygrafický	1 393,5	3 644,3	38,2
chemický a výroba z plastů	2 670,1	2 698,9	98,9
sklářský, průmysl stavebních hmot	1 704,8	3 585,6	47,5
hutnický, výroba a zpracování kovů	1 663,0	1 951,8	85,2
elektrotechnický	2 441,6	4 262,0	57,3
strojírenský	1 979,4	1 485,2	133,3
výroba dopravních prostředků	2 903,4	5 299,5	54,8
nábytkářský	1 345,8	1 407,9	95,6
ostatní zpracovatelský průmysl	1 398,5	1 288,0	108,6
výroba a rozvod energií a vody	2 653,7	10 702,2	24,8
celkem	2 429,9	3 363,9	72,2

Zdroj: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v roce 2008, ČSÚ, Praha, 2010; vlastní průzkum a výpočty, 2010

Notně se na těchto výsledcích podílí jihlavské podniky s rakouským kapitálem Kronospan CR a Kronospan OSB a také ždírecká Stora Enso Timber Ždírec, kde při

vysokém stupni mechanizace vykazují vysoké obraty. V komparaci s ČR se na Vysočině ještě další tři sekce průmyslu prezentovaly lepšími výsledky. O plnou třetinu více (494 tis. Kč) vygenerovalo na jednoho pracovníka strojírenství. Firmy Galatek a Autoimpex se umístili i v TOP 20, které znázorňuje tabulka č.16. Zhruba o desetinu lépe (306 tis. Kč) si vedlo potravinářství. Chov dobytka a prasat a s tím související potravinářská výroba a zpracování mléka mají v Kraji Vysočina dlouhou tradici. Navíc zde má sídlo největší zpracovatel a producent masných výrobků v ČR - Kostelecké uzeniny. Taktéž cca o desetinu lépe než podniky v republice si vedly ty z ostatního zpracovatelského průmyslu. Na druhé straně „nejzaostalejším“ odvětvím v tomto ukazateli vůči republice bylo v roce 2008 odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody. Tyto podniky dosáhly pouze 25 % obrátu na zaměstnance podniků v ČR. Dalším méně výkonným segmentem byla těžba nerostných surovin. Tyto dvě odvětví se nemohou ve výkonnosti rovnat energetickým a těžbařským gigantům působícím po celé republice. Celkový odstup Vysočiny od ČR činí 934 tis. Kč/zam., což představuje cca 28 %. Srovnatelným výkonem se prezentovaly společnost specializující se na chemickou a plastikářskou výrobu a také na výrobu nábytku, které za ČR zaostaly pouze o pár jednotek procent.

6.2 Výsledek hospodaření

Výsledek hospodaření se jako jediný ze zkoumaných indikátorů vyznačuje značnou meziroční odchylkou, která může být způsobena mnoha faktory vztahujícími se k danému účetnímu období. Například zaváděním nových technologií, investicemi do výrobního procesu, či nového areálu, nepříznivým vývojem na burze, ztrátou konkurenceschopnosti, reklamacemi, nějakou nepředvídatelnou havárií atd. Proto se může stát, že u tohoto ukazatele nebudou výsledky stoprocentně vypovídat o reálné situaci uvnitř průmyslových podniků, ale pouze o aktuálním výsledku daného roku.

Z tabulky č.37 vyplývá, že v roce 2008 nedosahoval zisk průmyslových podniků na Vysočině ani 40 % celorepublikového profitu. Největší rozdíl sledujeme u odvětví, která jsou v republice tradiční a jsou značně zisková. Jedná se především o těžbu nerostných surovin. V republice jsou, na rozdíl od Vysočiny, tradiční lokality těžby černého a hnědého uhlí a s jejich rostoucí cenou na světových trzích stoupá i kladný hospodářský výsledek společností. Přestože u Dolní Rožínky na Bystřicku najdeme jediný dosud fungující důl na uranovou rudu ve střední Evropě, jeho vlastník (Diamo

s.p.) sídlí ve Stráži pod Ralskem. Proto jeho kladné ekonomické výsledky jsou započítány do zbytku republiky. Tudíž za tuto oblast průmyslu je na Vysočině analyzován pouze jeden podnik, který se zabývá těžbou žuly a výrobou dlažebních žulových kostek. Stejný případ představuje výroba a rozvod energií a vody, kde v podstatě všichni hlavní producenti elektřiny (ČEZ, PRE), zemního plynu (RWE Transgas, Pražská plynárenská) a vody (Veolia voda ČR) mají své sídlo v Praze, či v Českých Budějovicích (E.ON ČR). To vysvětluje téměř desetkrát vyšší zisk na zaměstnance než na Vysočině. Velký rozdíl je zjevný u chemického odvětví. Zde z 19 sledovaných podniků na Vysočině jich rok 2008 zakončilo 8 ve ztrátě a 4 z nich se ztrátou 20 mil. Kč a vyšší. To ve výsledku znamená profit pouhých 3,9 tis. Kč na zaměstnance. Oproti tomu v republice toto číslo činí 216,4 tis. Kč, více než padesátinásobek.

Tabulka č.37: Výsledek hospodaření přepočtený na 1 zaměstnance v Kraji Vysočina a České republice podle průmyslových odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	výsledek hosp./zam. v Kraji Vysočina (tis. Kč)	výsledek hosp./zam. v ČR (tis. Kč)	index Vysočina/ČR (%)
těžba nerostných surovin	34,5	449,4	7,7
potravinářský	15,6	102,5	15,2
textilní, oděvní, kožedělný	-46,7	10,9	-427,5
dřevozpracující	542,3	150,2	361,0
papírenský a polygrafický	33,8	143,4	23,6
chemický a výroba z plastů	3,9	144,0	2,7
sklářský, průmysl stavebních hmot	44,2	176,8	25,0
hutnický, výroba a zpracování kovů	76,6	144,7	52,9
elektrotechnický	12,7	20,6	61,7
strojírenský	21,4	89,0	24,0
výroba dopravních prostředků	136,8	84,6	161,6
nábytkářský	54,8	61,5	89,0
ostatní zpracovatelský průmysl	53,5	117,2	45,7
výroba a rozvod energií a vody	120,8	1 159,9	10,4
celkem	87,4	179,6	48,7

Zdroj: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v roce 2008, ČSÚ, Praha, 2010; vlastní průzkum a výpočty, 2010

Druhý pól tvoří dřevozpracující odvětví průmyslu, které jako jediné předčilo v tomto ukazateli republikový průměr, a to výrazně. Tato oblast průmyslu byla v Kraji

Vysočina v relativním pohledu o 190 % úspěšnější než zbytek republiky. Na tomto lichotivém výsledku se podílí hlavně jihlavské společnosti skupiny Kronospan (Kronospan CR, Kronospan OSB) a výrobce dveří z Polné Sapeli. A to ještě další významný „hráč“ tohoto odvětví Stora Enso Timber Ždírec zakončil účetní rok 2008 kvůli krizi premiérově ve ztrátě. Dařilo se také podnikům orientujícím se na produkci komponentů do dopravních prostředků. Na automobilky dolehla hospodářská krize ke konci roku nejdříve a tudíž výsledky hospodaření nejsou u producentů aut v republice tak dobré, jak by sami očekávaly. Na Vysočině působí pouze dodavatelé a zásobovači, kteří krizi pocítili s malým prodlením. Alespoň trochu se republikovému průměru přiblížilo nábytkářství. Na Vysočině firmy orientující se na produkci nábytku pouze o 3,6 tis. Kč/zam. (o 6,2 %) méně.

6.3 Účetní přidaná hodnota

Účetní přidaná hodnota představuje indikátor poukazující na dlouhodobější hospodářskou situaci, na rozdíl od výsledku hospodaření, a koreluje s tržbami podniku. Není tolik proměnlivá a reálně v sobě odráží náklady a výnosy z provozní činnosti. V tomto indikátoru přepočteném na jednoho zaměstnance Kraj Vysočina zaostává za republikou o 18 %. Tento rozdíl mu pomáhá zmírnit především dřevozpracující průmysl, který vykázal takřka dvojnásobnou přidanou hodnotu během roku 2008 ve srovnání s ČR. Absolutní rozdíl činí 536 tis. Kč/zam. Pouze další dvě odvětví dokázala předčit hodnoty ČR. O 18 % (126 tis. Kč) se to podařilo výrobě dopravních prostředků díky vysoké efektivitě firem Bosch Diesel, Edscha Bohemia a VBG Truck Equipment, patřícím na Vysočině do TOP 20 podle ÚPH/zam. O dalších 12 % (57 tis. Kč) také ostatnímu zpracovatelskému průmyslu, který „táhl“ třebíčský subjekt I & C Energo, jenž zajišťuje svým zákazníkům dodávky v oblasti systémů kontroly a řízení a průmyslové automatizace. Tento podnik je pod maďarským kapitálem. Žádná jiná oblast průmyslu se republikovým hodnotám ani nepřiblížila, potravinářství dosáhlo 87% výsledku zbytku republiky. Naopak opět nejhůře vycházejí společnosti podnikající v těžbě nerostných surovin a výrobě a rozvodu energií a vody. Druhé jmenované odvětví i přes pozitivní hospodářské výsledky nemůže konkurovat subjektům orientujícím se na celorepublikový trh a generující markantní zisky díky vysokým prodejním cenám energií.

Tabulka č.38: Účetní přidaná hodnota (ÚPH) přepočtená na 1 zaměstnance v Kraji Vysočina a České republice podle průmyslových odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	ÚPH/zam. v Kraji Vysočina (tis. Kč)	ÚPH/zam. v ČR (tis. Kč)	index Vysočina/ČR (%)
těžba nerostných surovin	474,1	1 285,2	36,9
potravinářský	518,3	594,7	87,2
textilní, oděvní, kožedělný	261,6	334,7	78,2
dřevozpracující	1 088,6	552,9	196,9
papírenský a polygrafický	427,6	675,4	63,3
chemický a výroba z plastů	497,7	738,2	67,4
sklářský, průmysl stavebních hmot	479,2	797,1	60,1
hutnický, výroba a zpracování kovů	515,7	663,1	77,8
elektrotechnický	408,5	531,4	76,9
strojírenský	498,6	589,3	84,6
výroba dopravních prostředků	832,7	706,4	117,9
nábytkářský	327,1	416,1	78,6
ostatní zpracovatelský průmysl	546,1	488,9	111,7
výroba a rozvod energií a vody	729,2	2 023,9	36,0
celkem	597,0	730,7	81,7

Zdroj: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v roce 2008, ČSÚ, Praha, 2010; vlastní průzkum a výpočty, 2010

6.4 Osobní náklady

Osobní náklady na jednoho zaměstnance jež vynaložily průmyslové společnosti v roce 2008 byly jako jediné z analyzovaných ukazatelů vyšší v Kraji Vysočina než v celé České republice. Diference činí 9 400 Kč na jednoho pracovníka na rok (783 Kč měsíčně), což odpovídá 2,6% rozdílu. Z toho se odvíjí i poměr odvětví, které se vyhouply nad hodnotu ČR, je jich nadpoloviční počet. Osm odvětví tedy platilo svým zaměstnancům více než by průměrně dostlali jinde v republice. Nejvíce tento fakt pocítili na výplatních páskách lidé v podnicích z ostatního zpracovatelského průmyslu, kde se to týká hlavně firem z Třebíče, I & C Energo a ČEZ Energoservis. V jiných regionech by brali o 78 % menší prostředky. Velice slušně ohodnotily své lidi i subjekty ze strojírenského a chemického segmentu průmyslu. Zde činí rozdíl 63, respektive 66 %, tedy dvě třetiny. Společnost Ammeraal Beltech z Jihlavy, která se specializuje na výrobu nehořlavých dopravníkových pásů pro průmysl (hlavně pro letectví či potravinářskou výrobu), patří do nizozemského konsorcia a je na první příčce mezi TOP

20 podniky podle osobních nákladů na jednoho zaměstnance, viz. tabulka č.28. Ze strojírenství „se měli pracovníci dobře“ u firem Galatek, sídlící v Ledči nad Sázavou a Kronomech, producenta dopravníků a podavačů pro sesterské společnosti Kronospan CR a OSB. Také hutnictví, výroba a zpracování kovů si mohlo dovolit své pracovníky dobře ohodnotit, a to o 54 % (126 tis. Kč) vyšší částkou než v ČR. Ještě další čtyři odvětví na tom byla lépe ve srovnání s celorepublikovými údaji. Řazeno sestupně jde o podniky z agregovaného odvětví TOK, z dřevozpracujícího, nábytkářského a potravinářského průmyslu. Opozit tvoří subjekty z oblasti výroby dopravních prostředků, elektrotechnického a papírenského odvětví. Přestože osobní náklady/zam. měly na Vysočině firmy z výroby dopravních prostředků nejvyšší, za ČR v tomto pohledu zaostávají o plnou třetinu. V republice se totiž průměrná částka rovná 666 tis. Kč, tedy 55,5 tis. Kč měsíčně. Je ale nutno připomenout, že se jedná o náklady, které se posléze daní, a do této částky se započítávají i všemožné zaměstnanecké benefity a příspěvky (na dopravu, na bydlení, připojištění...). Nejde tedy o mzdu, ale o výdaje na jednoho pracovníka.

Tabulka č.39: Osobní náklady přepočtené na 1 zaměstnance v Kraji Vysočina a České republice podle průmyslových odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	osobní nákl./zam. v Kraji Vysočina (tis. Kč)	osobní nákl./zam. v ČR (tis. Kč)	index Vysočina/ČR (%)
těžba nerostných surovin	373,4	500,1	74,7
potravinářský	334,6	320,1	104,5
textilní, oděvní, kožedělný	251,9	224,9	112,0
dřevozpracující	408,6	367,0	111,3
papírenský a polygrafický	303,0	455,2	66,6
chemický a výroba z plastů	334,6	201,1	166,4
sklářský, průmysl stavebních hmot	343,6	461,2	74,5
hutnický, výroba a zpracování kovů	359,9	233,9	153,9
elektrotechnický	331,9	507,9	65,3
strojírenský	365,6	223,9	163,3
výroba dopravních prostředků	428,8	666,3	64,4
nábytkářský	281,5	257,5	109,3
ostatní zpracovatelský průmysl	415,3	233,2	178,1
výroba a rozvod energií a vody	358,9	457,6	78,4
celkem	368,0	358,6	102,6

Zdroj: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v roce 2008, ČSÚ, Praha, 2010; vlastní průzkum a výpočty, 2010

U segmentu výroby a rozvodu energií a vody, ale také u těžby nerostných surovin už v osobních nákladech není takový drastický rozdíl mezi hodnotami za Vysočinu a ČR jako u předešlých indikátorů. Z toho vyplývá, že tato odvětví generují obrovské zisky s malým počtem průměrně zaplacených pracovníků. Je rovněž zajímavé, že absolutně nejmenší prostředky v ČR vynaloží na svoje zaměstnance podniky zabývající se chemickou výrobou a výrobou z plastů, kam patří i velice dobře placený farmaceutický průmysl. V Kraji Vysočina jsou to potom společnosti z textilní, oděvní a kožedělné výroby.

6.5 Rentabilita vlastního kapitálu

Obrat, výsledek hospodaření, účetní přidaná hodnota, či osobní náklady patří do skupiny finančních ukazatelů společnosti a bezpochyby by potenciálnímu investorovi, či analytikovi nepostačovaly. Pro ocenění podniku se dále využívají i tzv. poměrové ukazatele. Z celé řady těchto poměrových indexů se v této práci budeme zabývat rentabilitou vlastního kapitálu (Return on Equity, ROE). Ta jednoduše řečeno představuje účetní ohodnocovací metodu věnující se návratnosti vlastního kapitálu, který byl do společnosti vložen majitelem. Metoda ROE porovnává čistý zisk (výsledek hospodaření za účetní období po zdanění) vůči velikosti majetku, který vlastník do podniku vložil (vlastní kapitál, jmění). Míra zisku vypočtená z vlastního jmění je ukazatelem, jímž akcionáři, majitelé a další investoři zjišťují, zda jejich kapitál přináší dostatečný výnos. To znamená, zda se využívá s intenzitou odpovídající velikosti jejich investičního rizika. Reflektuje tedy do jaké míry se podnikání vlastníkově vyplácí. Základem je kladný výsledek hospodaření, z toho se potom odvíjí navyšování vlastního kapitálu firmy. Ukazatel rentability vlastního kapitálu vyjadřující výnosnost vlastního kapitálu je tudíž zajímavý především pro majitele firmy, ale také pro jejich konkurenci. (Kovanicová, Kovanic, 1997)

Jedinými dvěma odvětvími na Vysočině, která nedokázala navýšit v roce 2008 své vlastní jmění bylo agregované odvětví TOK a průmysl sklářský a stavebních hmot. U TOK je tato situace zapříčiněna negativním výsledkem hospodaření. U sklářství naopak zápornou hodnotou vlastního kapitálu. Ten značně ovlivnily tristní výsledky jihlavských skláren s kyperskou majetkovou účastí Burson Properties. Z dat za Českou republiku je evidentní, že si všechny oblasti průmyslu dokázaly vytvořit určitou část nového vlastního kapitálu. Nejlépe se v tomto poměrovém ukazateli na Vysočině dařilo

nábytkářské výrobě s téměř 29 %. Podniky kooperující v této sféře průmyslu jsou však pouze malé, či středně malé velikosti a nedisponují nikterak vysokým vlastním jměním. Proto jmenovatel ve vzorci není vysoký a tudíž má ROE vysokou procentuální hodnotu. To je také důvod proč tyto podniky značně převyšují i celorepublikovou hodnotu (o více než 13 %). Pouze nepatrně narostlo vlastní jmění v kraji u podniků specializujících se na chemickou, potravinářskou a elektrotechnickou výrobu. Vyšší hodnotu než ČR vykazuje také výroba dopravních prostředků, téměř dvojnásobnou. Lehce nadrepublikovou hodnotou se prezentují ještě dřevozpracující firmy na Vysočině. Naopak nejvíce za republikou zaostává sklářství a stavební hmoty, numericky vyjádřeno tento deficit tvoří skoro 40 %. Tento nelichotivý výsledek je dán špatnými sumami ve vlastním kapitálu zmíněnými výše. Následuje sekce agregovaného TOK a výroby a rozvodu energií a vody. Z údajů TOK je zřejmé, že se podniky i ve zbytku republiky potýkaly během roku s eskalací velkých nejen hospodářských problémů, ale podle tohoto ukazatele z nich vyšly lépe než podniky na Vysočině.

Tabulka č.40: Rentabilita vlastního jmění (ROE) v Kraji Vysočina a České republice podle průmyslových odvětví v roce 2008.

odvětví průmyslu	ROE v Kraji Vysočina (%)	ROE v ČR (%)	rozdíl Vysočina, ČR (%)
těžba nerostných surovin	12,0	17,0	-5,0
potravinářský	1,8	10,3	-8,5
textilní, oděvní, kožedělný	-22,5	2,2	-24,7
dřevozpracující	21,0	20,6	0,4
papírenský a polygrafický	7,5	14,3	-6,8
chemický a výroba z plastů	0,7	9,8	-9,1
sklářský, průmysl stavebních hmot	-27,0	12,4	-39,4
hutnický, výroba a zpracování kovů	11,4	13,0	-1,6
elektrotechnický	1,8	3,3	-1,5
strojírenský	3,8	11,8	-8,0
výroba dopravních prostředků	13,8	7,3	6,5
nábytkářský	28,9	15,3	13,6
ostatní zpracovatelský průmysl	12,4	19,0	-6,6
výroba a rozvod energií a vody	3,6	15,7	-12,1
celkem	10,7	12,5	-1,8

Zdroj: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v roce 2008, ČSÚ, Praha, 2010; vlastní průzkum a výpočty, 2010

7. Situace ve významných průmyslových podnicích Kraje Vysočina

Největší zaměstnavatelé kraje hrají důležitou roli nejen na trhu práce, ale také v ekonomické a sociální oblasti regionu. Určují trendy, mají vliv na školství (spolupráce s určitými učňovskými obory) a jsou nedílnou součástí každodenního života místních obyvatel (přizpůsobení jízdních řádů dopravců směnám v podnicích). Pro lepší představu situace uvnitř těchto „hybatelů“ každodenního života si podrobněji charakterizujeme ty nejvýznamnější. K této kapitole bylo přistupováno tak, aby pozornost byla věnována zhruba dvěma až třem z každého okresu. V době psaní této práce byly k dispozici už také některé účetní závěrky a výroční zprávy podniků za rok 2009. Proto jsou skutečnosti z tohoto roku zmíněny v charakteristice, aby bylo zřejmé, jak moc na jednotlivé podniky dopadla celosvětová hospodářská recese, která právě v roce 2009 eskalovala. V některých případech je charakteristika doplněna o graf znázorňující vybraný ukazatel daného subjektu, především vývoj počtu zaměstnanců, popřípadě vývoj tržeb, či průměrný výdělek.

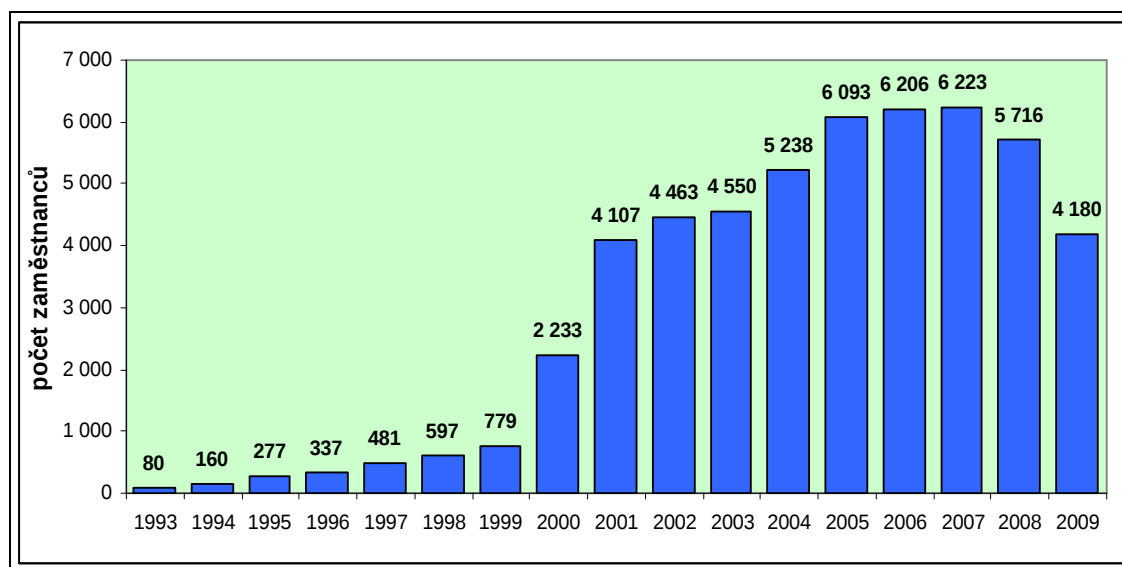
Bosch Diesel s.r.o.

Konsorcium firem Bosch Group se sídlem ve Stuttgartu patří k největším společnostem s globální působností. Je vedoucím mezinárodním dodavatelem v oblasti technologií a služeb. Za rok 2009 v obchodních oblastech automobilové a průmyslové techniky, spotřebního zboží a techniky budov dosáhlo zhruba 275 000 pracovníků obratu 38,2 miliard Euro. Záporné hospodaření činilo 1,2 mld. Euro po zisku 372 mil. Euro v roce 2008. Odbyt držely asijské trhy, nejprve Čína, později také Indie. Výrobní závody v ČR jsou lokalizovány do čtyř oblastí, Jihlava, České Budějovice, Brno a Krnov. Jihlavský Bosch Diesel představoval dominantní výrobní kapacitu skupiny Bosch v ČR.

Společnost Bosch Diesel byla založena v roce 1993 jako společná akvizice německého holdingu Robert Bosch GmbH a jihlavského výrobce vstřikovacích systémů do vznětových motorů Motorpal. Motorpal vlastnil 24 %, ale i tuto část Bosch Diesel o tři roky později odkoupil a začal sám dále expandovat. Podle Nováka (2007) hlavními pull-faktory volby Jihlavy jako nového centra investic Robert Bosch GmbH byly role Motorpalu, jako zkušeného „hráče“ na poli dieselových motorů a výhodná geografická poloha na D1, ose spojující dvě největší tuzemské aglomerace. Významným milníkem v

historii podniku představoval rok 2001. Mateřská společnost se tehdy pod vlivem rostoucí poptávky po automobilech s úspornými dieselovými motory rozhodla výrazně rozšířit kapacity svojí dceřiné firmy v Jihlavě a investovat do nových výrobních kapacit 300 mil. Euro. Bosch Diesel tak na začátku roku 2001 uvedl v jihlavské části Pávov do provozu nový výrobní závod (Závod III) na produkci vysokotlakých čerpadel a na konci roku zde dokončil výstavbu druhé haly pro stejnou výrobu. Během téhož roku také koupil výrobní halu Na dolech, kterou měl dosud jen v pronájmu a ve třech lokalitách tak v Jihlavě nyní disponuje výrobní plochou asi 155 tis. metrů čtverečních. (Novák, 2009) Společnost se během svého rozvoje stala bezesporu významným hybatelem na trhu práce nejen Jihlavska, ale i celého kraje. V roce 2001 se také stala nejvýkonnějším podnikem na Vysočině a největším zaměstnavatelem, když předstihla v těchto ukazatelích žďárský ŽĐAS. Velký počet nových pracovních míst se stal stabilizačním prvkem regionu. V těchto letech se nezaměstnanost v okrese Jihlava dostala pod republikový průměr. Jihlava tak značně posílila svoji pozici jako regionálního centra kraje, do té doby ne však příliš dominantního. Do konce roku 2006 Bosch Diesel proinvestoval do výrobních prostor, zázemí a technologií ve svých jihlavských závodech dohromady 650 mil. Euro. (Toušek, Novák, 2009) Největší náborové vlny nových pracovníků probíhaly v letech 2001 a 2004, kdy společnost požadovala vyškolené seřizovače, nástrojaře, montážní dělníky a administrativní a ekonomické pracovníky. V současné době se firma potýká s nedostatkem vysoce kvalifikované pracovní síly, chybí hlavně strojní inženýři s mezinárodními zkušenostmi. Ti jsou na trhu práce vysoce nedostatkovým zbožím, a tak se podnik snaží si své inženýry vychovat různými vzdělávacími programy uvnitř závodu a projektem tzv. závodní školy. Specializace závodu byla od začátku orientována na systémy vstřikování do dieselových motorů, výrobní program se ale během vývoje lehce pozměnil. Jak zmiňuje Novák (2007), produkce jednoválcových čerpadel nenáročná na kvalifikovanou pracovní sílu byla přesunuta do Indie a v Jihlavě se rozběhl projekt systémů přímého vstřikování Common Rail. Komponenty pro tento systém, jako např. vstřikovací čerpadla, tlakové zásobníky, či regulační tlakové ventily jsou produkovány právě v Jihlavě. Společně s nimi jsou zde také řešeny sériové opravy vstřikovacích systémů. Za vlajkovou loď výrobního programu byl považován typ CP3, jež byl během roku nahrazen inovativním modelem CP4. Šerý (2010) uvádí, že během ekonomické krize sílily obavy obyvatel Jihlavska, že společnost Bosch Diesel v Jihlavě ukončí výrobu a odejde za levnější pracovní silou do zemí na východ od českých hranic. Vedení tyto

úvahy odmítá s tím, že by potenciálně získala levnější pracovní sílu, ta by ovšem byla také nekvalifikovaná. Lokace závodu je další jeho předností. Blízkost významných trhů v Německu, Francii, ale také předních odběratelů v montovnách v ČR, Polsku a na Slovensku není zanedbatelná. Dále Šerý (2010) poznamenává, že pro vedení koncernu je jihlavský závod jejich vlajkovou lodí, jeden z nejmodernějších podniků na výrobu vstřikovacích jednotek na světě, do kterého investovaly velké finanční prostředky.

Obrázek č.10: Vývoj zaměstnanosti v Bosch Diesel s.r.o. v letech 1993-2009 (vždy k 31.12.).

Zdroj: Toušek, Novák, 2009; výroční zprávy Bosch Diesel s.r.o. 2008, 2009

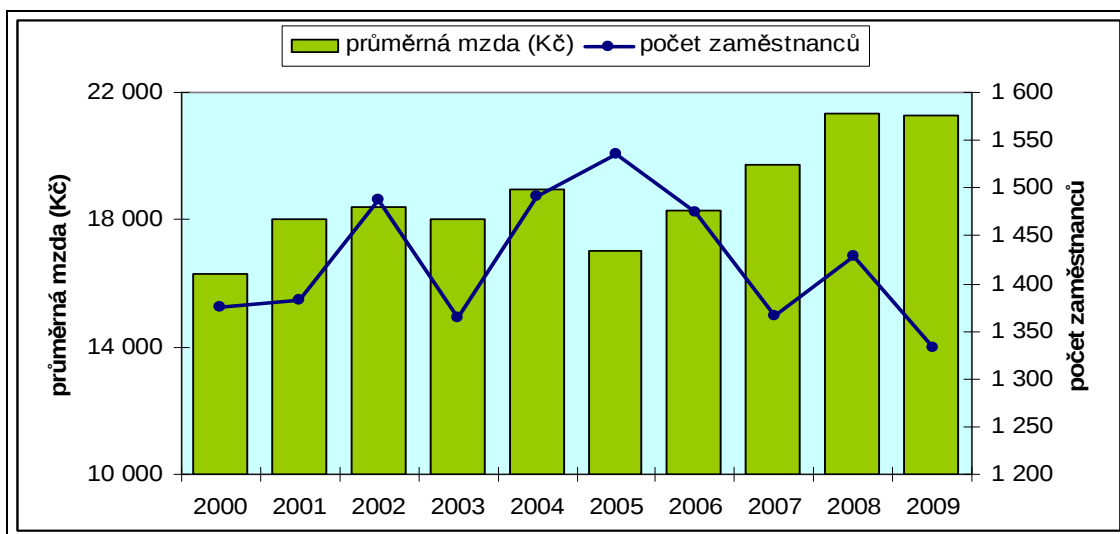
S očekáváním navíc vedení vzhlíží ke své současné novince s velkým potenciálem (čerpadlo CP4) produkované v Jihlavě. Podle předběžných výsledků za rok 2010 zveřejněných na stránkách českého zastoupení firmy se mateřská jednotka dostala z recese a hlavní hospodářské ukazatele společnosti se rýsují do stejných hodnot jako tomu bylo před krizí v roce 2007. Meziroční vzrůst tržeb představoval 24 % a je očekáván nejvyšší obrat ve 125leté historii společnosti Robert Bosch GmbH. A právě automobilová technika zaznamenala nejvyšší růst (29 %).¹³ Podle výroční zprávy 2009 dolehla ekonomická recese také na Bosch Diesel. Tržby mezi léty 2008 a 2009 poklesly o 35 % (6,9 mld. Kč) na 12,7 mld. Kč. Jednalo se o vůbec první pokles tržeb během šestnáctiletého působení společnosti v Jihlavě. I přes markantní pokles zisku o 88 % z 1,249 mld. Kč na 150 mil. Kč dokázala firma čelit hospodářské krizi a udržet svoji činnost v černých číslech. Tento pokles byl větší než u sesterského podniku z Českých Budějovic, který se orientuje na komponenty do benzínových motorů. Důvodem je

¹³ http://www.bosch.cz/press/detail.asp?f_id=936

propad prodeje užitkových a nákladních automobilů a orientace zákazníků k menším, úspornějším a šetrnějším vozidlům s benzínovými motory v časech ekonomické recese. Díky několika opatřením, jež měly stabilizovat situaci uvnitř podniku, nebyly dopady až tak drastické, jak mnozí předpokládali. Jedním z méně populárních počínů bylo zkrácení týdenní pracovní doby z pětidenní na čtyřdenní a redukce počtu zaměstnanců a krácení jejich mezd. Následně proběhlo přeorientování pracovních směn z dvanáctihodinových na osmihodinové. I v časech recese však neutuchala míra investic do rozvoje výzkumu a vývoje nových inovativních metod a prvků, kterému vedení firmy přikládalo velkou váhu. V roce 2009 činil průměrný počet pracovníků 4 770, tedy o 1 403 pracovních míst méně než před rokem. Poslední údaj, který se mi podařilo získat hovoří o 4 950 zaměstnancích k únoru 2011 a podle mluvčího společnosti je tento stav adekvátní a zůstane stabilní. Na osobních nákladech tak společnost ušetřila 646 mil. Kč. Propouštění se projevilo také na kupní síle obyvatelstva v Jihlavě a jejím blízkém okolí, protože mzdy v Bosch Diesel jsou v kraji vysoce nadprůměrné. Rozdíl mezi průměrným krajským výdělkem a výdělkem v Bosch Diesel představuje zhruba třetinu, což určitě není nezanedbatelná částka. Pro doplnění, v zájmovém roce 2008 byla společnost Bosch Diesel klasifikována v žebříčku 100 nejvýznamnějších firem podle tržeb jako 31. nejvýkonnější firma působící v České republice, mezi podniky působícími v některém z odvětví průmyslu se umístil na 16. příčce.

Kostelecké uzeniny a.s.

Největším zpracovatelem masa a masných výrobků v republice podle součtu tržeb byl v roce 2008 podnik Kostelecké uzeniny (viz. tabulka č.41). Již v roce 1917 byla založena Továrna na výrobu uzenin a konzerv v Kostelci u Jihlavy. Po roce 1989 se společnost začíná pomalu restrukturalizovat a v roce 1992 vzniká akciová společnost. Podnikatelská činnost akciové společnosti zahrnuje celou oblast zpracování masa, řeznictví, uzenářství, výroby masných produktů, jejich distribuci a prodej včetně dalších služeb s tím spojených. Roku 2003 se hlavním akcionářem stal zemědělskopotravinářský subjekt Agrofert Holding podnikatele Andreje Babiše. Masivní investice směřované do výroby v předešlých letech přispěly k tomu, že všechny závody společnosti splňují veškeré požadavky EU a mají oprávnění k exportu do všech zemí EU. V roce 2004, kdy ČR přistoupila do EU, se export do těchto zemí zvýšil o 44 %. O dva roky později bylo obdrženo oprávnění k vývozu do Ruské federace, což otevírá podniku zcela nové trhy a nové možnosti.

Obrázek č.11: Vývoj zaměstnanosti a průměrného výdělku (mzdy) v Kosteckých uzeninách v posledních deseti letech.

Zdroj: výroční zprávy Kosteckých uzenin a.s. 2000-2009

V období mezi roky 2006-09 tržby lehce klesaly, a to cca o 1-2 % ročně. Zaměstnanost se během posledních deseti let pomalu stabilizovala na úrovni 1350-1450 pracovníků. Rok 2008 ukončila společnost ve ztrátě -61 mil. Kč a to především díky restrukturalizačním krokům vedoucím k zefektivňování vnitřních procesů výroby, které pokračovaly i v roce 2009. Roku 2009 se podnik již dostal do černých čísel a vykázal zisk 8 mil. Kč. Stoupající trend vedení očekává i v následujících letech. V tomto roce byla také intenzivně připravována fúze se společností Maso Planá, a.s., která se má uskutečnit k 1. lednu 2010. I přes dostatečné množství osob na trhu práce vlivem propouštění souvisejícím s hospodářskou krizí měl podnik problémy nalézt kvalifikované řezníky a porážče. Ke konci roku 2010 je plánována uzávěrka porážky drůbeže v závodě v Kostelci. Důvodem je specializace na drůbež jiného podniku (Vodňanská drůbež) uvnitř holdingu Agrofert a soustředění se na výrobu a prodej čerstvého masa a masných výrobků. Redukce by se měla dotknout cca 300 zaměstnanců.

Tabulka č.41: TOP 15 největších zpracovatelů masa v ČR podle obrátu v roce 2008.

název podniku	sídlo	obrat (mil. Kč)	počet zam.
Kostelecké uzeniny a.s.	Kostelec u Jihlavy	3 723	1 429
Masokombinát Plzeň s.r.o.	Plzeň	2 661	230
Maso Planá, a.s.	Planá n/Lužnicí	2 385	658
Rabbit Trhový Štěpánov a.s.	Trhový Štěpánov	1 910	596
LE & CO - Ing. Jiří Lenc, s.r.o.	Horní Jirčany	1 876	177
ZŘUD - Masokombinát Polička, a.s.	Polička	1 864	467
MP Krásno, a.s.	Valašské Meziříčí	1 635	657
Procházka spol. s r.o.	Roudnice n/Labem	1 635	498
PROMT Modřice, a.s.	Modřice	1 423	522
Drůbežářský závod Klatovy a.s.	Klatovy	1 371	429
Makovec a.s.	Prostějov	1 173	423
Masna Příbram, spol. s r.o.	Příbram	1 148	447
ZŘUD - Masokombinát Písek CZ, a.s.	Písek	1 045	311
Intergal Vrchovina, a.s.	Choceň	885	396
KMOTR - Masna Kroměříž a.s.	Kroměříž	593	145

Zdroj: vlastní šetření z účetních závěrek jednotlivých společností za rok 2008

Motorpal a.s.

Jihlavský závod Motorpal se již od roku 1949 specializuje na pevný výrobní program vstřikovacího zařízení pro vznětové motory. Tím se stal po 2. světové válce významným hráčem na tomto poli a hlavním zaměstnavatelem v regionu. Během společenského, ale i hospodářského vývoje se podnik potýkal se spoustou vnějších vlivů. V roce 1989 pod něj spadalo 6 detašovaných závodů (Jihlava, Batelov, Telč, Jemnice, Havlíčkův Brod a Velké Meziříčí), ve kterých pracovalo 4,9 tisíc zaměstnanců. O deset let později na přelomu tisíciletí to bylo již jen 2,8 tisíc, přestože se počet závodů nezměnil. V roce 2004 se z Motorpalu vyčlenil telčský závod za vzniku dceřiné společnosti Telčská strojírenská a.s. se 135 zaměstnanci. O rok později následovalo zrušení výrobního závodu v Havlíčkově Brodě a jeho výroba byla přesunuta do Jihlavy. (Novák, 2009) Do historie společnosti se rovněž markantně zapsala rozvíjející se spolupráce s firmou Robert Bosch. Ta v roce 1993 v Jihlavě založila společnost Bosch Diesel a začala úzce kooperovat právě s Motorpalem. Pojícím prvkem zde byla totožná orientace na systémy vstřikování dieselových motorů. Motorpal poskytl své pozemky pro stavbu společné haly a Bosch Diesel zase přinesl know-how, moderní technologie a kapitál potřebný pro realizaci. Po tříleté spolupráci firma Bosch Diesel mocně expandovala a nechtěla již být „omezována“ Motorpalem.

Podíl od něj odkoupila a začala se orientovat na výstavbu nového moderního areálu v jihlavské čtvrti Pávov. Motorpal patřící dnes výhradně do českých rukou tedy tvoří v současné době čtyři výrobní závody umístěné v Jihlavě, Jemnici, Batelově a ve Velkém Meziříčí. Firma je jedním z nejvýznamnějších zaměstnavatelů v kraji Vysočina. Kromě toho má podíly v dceřiných společnostech v Rusku a Indii. Výrobky podniku našly své uplatnění zejména v zemích západní Evropy. Mezi klíčové zákazníky patří renomované firmy jako John Deere, Steyr, Škoda VW, Tatra, Wabco. Zhruba 80 % produkce určené na export směřuje do zemí EU. Zbytek tvoří společnosti v Rusku, Bělorusku a na Ukrajině. Probíhající hospodářská krize zasáhla Motorpal velmi intenzivně. Podle výroční zprávy společnosti klesly tržby o plnou polovinu na 660 mil. Kč. Vedení je přes tuto skutečnost optimistické, jelikož během roku 2009 ani jeden z klíčových odběratelů spolupráci neukončil. Společnost se dostala se do ztráty čítající 161 mil. Kč. Především platební morálka odběratelů z východních zemí a Ruska se zhoršila. I přes snížení počtu pracovníků o 300 v roce 2008 a o 400 v roce 2009 bylo přistoupeno ke čtyřdennímu výrobnímu programu a snížení mezd. Pro další roky směřuje svoji pozornost k trhům v Indii a Číně. Ke 31. prosinci 2009 zaměstnával podnik už jen 1 206 osob.

ŽĎAS a.s.

Akciová společnost ŽĎAS je již od roku 1951, kdy byl odlit ve žďárských slévárnách tradiční zvon, největším podnikem okresu Žďár nad Sázavou. V té době se jednalo o největší podnik na Českomoravské vrchovině vůbec. Ještě ke konci roku pracovalo ve žďárských strojírnách a slévárnách 5 560 zaměstnanců. Roku 2002 se stává součástí skupiny firem Železiarne Podbrezová Group s majoritním vlastníkem slovenskou společností Železiarne Podbrezová a.s., světovým výrobcem trubek. Firma získala za takřka šedesát let svojí existence 22 zlatých medailí z Mezinárodního strojírenského veletrhu v Brně, tu poslední v roce 2007 za svoji expozici hydraulických paketovacích nůžek na šrot. Hlavní prvky výrobního programu ŽĎAS a.s. představuje výroba tvářecích strojů, kovacích lisů, zařízení na zpracování šrotu, válcovaných výrobků, odlitků, výkovků, ingotů a nástrojů. Stěžejním odběratelem je především automobilový průmysl. Zájmový rok 2008 byl hospodářsky nejúspěšnějším rokem v historii akciové společnosti, tedy od roku 1992. Úspěšně realizovala své zakázky hlavně v Evropě, ale také v Indii, Číně či Rusku. Obrat podniku se v tomto roce přehoupl přes hranici 5 miliard na 5,1 mld. Kč s celkovým výsledkem hospodaření 404 milionů korun. Díky těmto tržbám byl ŽĎAS klasifikován v žebříčku Czech TOP 100

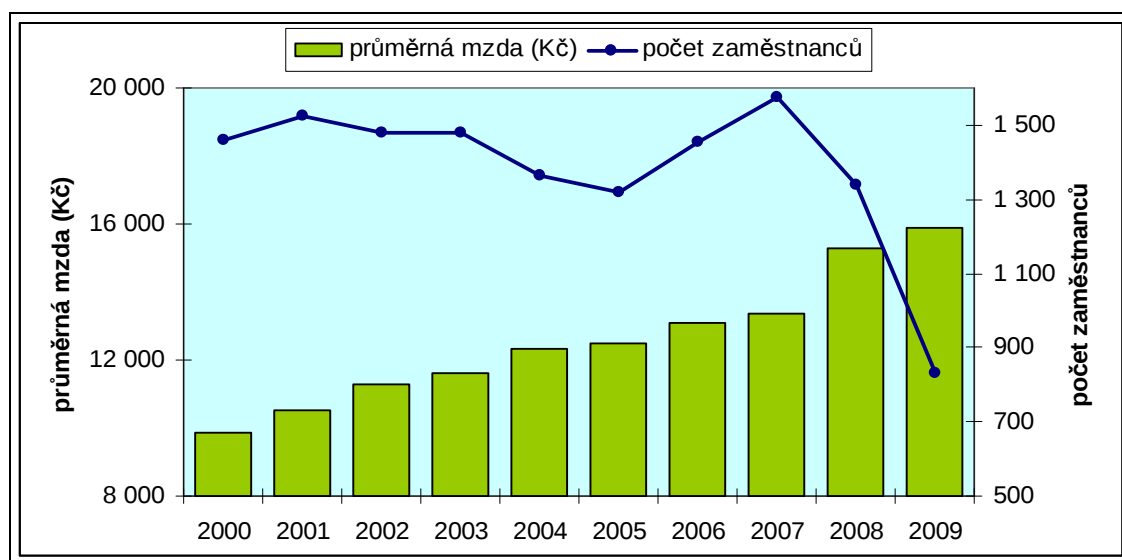
nejvýznamnějších firem na 101. místě.¹⁴ V porovnání s předešlým rokem 2007 se jedná o nárůst tržeb o 52 % a hospodářského výsledku o 31 %. Dominantním prvkem v tržbách byla již tradičně produkce metalurgie s 2,3 mld. korun, před produkcí válcoven představující tržby v hodnotě 1,5 mld. korun. Počet zaměstnanců dlouhodobě koreluje s modernizací výroby a zefektivněním hospodaření. Od roku 2005 tento pokles představuje 157 pracovníků. I přesto se jedná o největšího zaměstnavatele okresu a druhého nejvýznamnějšího na Vysočině. Za prací sem dojíždí mnoho osob z dobře dopravně napojeného Nového Města na Moravě, ale i z periferně ležícího a hospodářsky slabého ORP Bystřice nad Pernštejnem. Osobní náklady na jednoho zaměstnance však vzrostly, a to z 274 tis. na 382 tis. Stejně tak přidaná hodnota podniku na jednoho zaměstnance, jež činila 393 tis. v roce 2005 a v roce 2008 již 634 tis. Průměrná mzda vzrostla meziročně o 9 % na 23 298 Kč. Export dosáhl 58 % z celkového objemu tržeb. Cílovými destinacemi exportu se staly země jako Rusko, Německo, Indie, Španělsko, Velká Británie, Slovensko, Norsko, Rumunsko či Nizozemsko. V roce 2008 firma investovala do výzkumu a dalšího rozvoje 320 milionů korun, z toho celých 262 mil. na podporu nových technologií a modernizaci stávajících výrobních postupů. Vedení společnosti si uvědomuje význam, který podnik pro celý region Žďárska představuje a snaží se také angažovat v každodenním životě místních obyvatel. Finančně podporuje okresní nemocnici v Novém Městě na Moravě, je partnerem několika sportovních oddílů i horolezce Radka Jaroše, díky němuž se značka ŽĎAS dostala až na nejvyšší místo naší planety. Na celosvětovou krizi se ŽĎAS připravil několika opatřeními již v plánech na rok 2009. I přes pokles tržeb o 45 % se tak společnosti podařilo zůstat v kladných číslech, zisk činil 82 mil. Kč, oproti profitu 404 mil. Kč v roce 2008 pokles představuje plných 80 %. Počet zaměstnanců se snížil meziročně o 371 na 2 358 a průměrná mzda se zredukovala o 9 % na 21 183 Kč. V roce 2011 slévárna oslaví 60. výročí svého vzniku.

Pleas a.s.

Již v roce 1873 založil Josef Mahler firmu na umělé barvení a výrobu bavlny ku pletení a tkaní v tehdejší Německém Brodě. Od čtyřicátých let podnik působí pod značkou Pleas. Po II. světové válce se stal jedním z největších textilních koncernů v tehdejší ČSSR. Roku 1994 vzniká akciová společnost a o rok později získává

¹⁴ <http://www.ct100.cz/cz/nejvyznamnejsi-minule-rocniky/2008>

většinový balík akcií švýcarský textilní holding Schlessner. Funkce Pleasu uvnitř holdingu byla hlavně ve mzdové práci pro zákazníky švýcarského vlastníka. Po rozsáhlých investicích do výroby v pletárně a barvírně se po roce 2000 společnost vrací k plnovýrobové produkci vlastních konfekčních produktů, od prvovýrobků až po balení hotové konfekce.

Obrázek č.12: Vývoj zaměstnanosti a průměrného výdělku (mzdy) v Pleas a.s. v posledních deseti letech.
Zdroj: výroční zprávy Pleas a.s. 2000-2009

Pod vlastní značkou Pleas společnost působí na českém a slovenském trhu v kategoriích pánského, dámského a dětského denního a nočního prádla. V roce 2008 byl Pleas podle specializovaného časopisu Textilžurnál klasifikován jako osmý nejvýkonnější textilní podnik podle obrátu. Z tabulky č.42 je však patrné, že lze i s nízkým počtem zaměstnanců dosáhnout vysokých tržeb jako v případě znojemské textilky Pegas Nonwovens. Třináctá ve stejném žebříčku skončila další textilka z Vysočiny, ždírecká Dekora-Jeníček šijící především pro švédskou nábytkářskou společnost IKEA. S nastupující celosvětovou recesí se do existenčních problémů dostala sesterská společnost Schliesser AG, největší odběratel Pleasu. Během roku 2008 došlo k postupnému rušení výrobních závodů v Milevsku, Boskovicích, v Lukách nad Jihlavou, Chotěboři a Čáslavi. Dohromady zde dostalo výpověď 520 lidí. Výroba se soustředila pouze do Havlíčkova Brodu a Polné. Rok 2009 byl rokem úsporných opatření a optimalizace výroby. S personálního hlediska šlo o propuštění 131 pracovníků především z nevýrobních a administrativních pozic. Za posledních deset let byl stav zaměstnanců nejvyšší v roce 2007, kdy zde průměrně pracovalo 1 574

pracovníků. Poté se jejich počet začal drasticky snižovat až k fyzickému počtu 788 osob k 31. prosinci 2009.

Tabulka č.42: TOP 15 největších textilních podniků v ČR podle obratu v roce 2008.

název podniku	sídlo	obrat (mil. Kč)	počet zam.
Juta a.s.	Dvůr Králové n/Labem	4 095	1 887
Pegas Nonwovens s.r.o.	Znojmo	3 561	381
Kordárna a.s.	Velká n/Veličkou	2 745	626
Nová Mosilana a.s.	Brno	2 555	1 108
Veba, textilní závody, a.s.	Broumov	1 681	1 332
Fezko Thierry a.s.	Strakonice	1 374	451
Schoeller Litvínov k.s.	Litvínov	1 093	682
Pleas a.s.	Havlíčkův Brod	1 063	1 340
Mehler Technologies s.r.o.	Lomnice n/Popelkou	950	210
Lanex a.s.	Bolatice	723	620
Svitap J.H.J. s.r.o.	Svitavy	553	715
Technolen, technický textil, a.s.	Lomnice n/Popelkou	516	254
Dekora - Jeníček a.s.	Ždírec n/Doubravou	492	225
Toray Textiles Central Europe s.r.o.	Prostějov	481	262
Mileta a.s.	Hořice v Podkrkonoší	467	533

***Zdroj:** Textilžurnál, ATOK ČR, vlastní průzkum, 2010*

V roce 2010 se počítá už jen s kosmetickou redukcí pracovních míst. Zisk v roce 2009 činil 5,8 mil. Kč, což je značné zlepšení vzhledem k roku předešlému, který byl zakončen ztrátou představující -172,6 mil. Kč. Pokles tržeb meziročně představoval 15 %. Koncem roku 2010 bylo vedením firmy přislíbeno po několikeročném propadu navýšení mzdových nákladů, a to jak paušálně o 1 %, tak v rámci zaměstnaneckých benefitů.

Futaba Czech s.r.o.

Další havlíčkobrodský podnik je zatím posledním projektem mateřského japonského konsorcia Futaba Industrial Co., která má pobočky v Číně, USA, či v Anglii. Jde o první závod Futaby vybudovaný v kontinentální Evropě. Do obchodního rejstříku byla zapsána v roce 2002, o dva roky později dokončila výstavbu výrobní haly a zahájila zkušební provoz, v březnu následující roku byla spuštěna sériová výroba. Firma se zabývá výhradně produkcí lisovaných karosářských a podvozkových dílů a

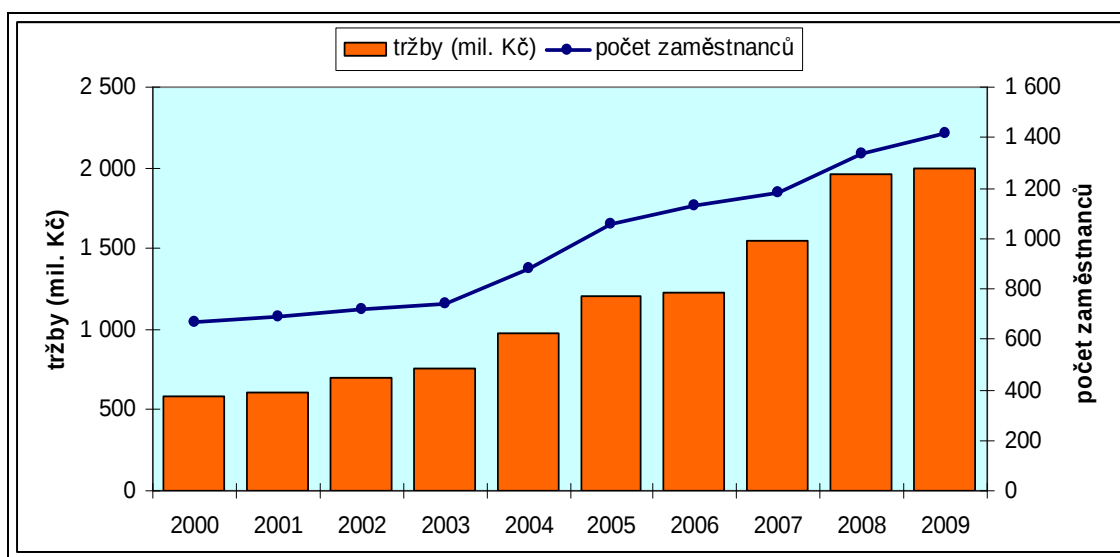
výfukových systémů pro automobilovou výrobu, dále potom povrchovými úpravami a svařováním kovů. Jejím hlavním odběratelem je kolínská automobilka TPCA, díky jejíž vzniku se rozhodli Japonci k výstavbě havlíčkobrodského závodu. Podle agentury Czech Invest, která se o investici Futaby od počátku starala, vložila společnost do vybudování výrobních kapacit v Havlíčkově Brodě cca 2 mld. Kč. V roce 2008 se poprvé zařadila mezi podniky zaměstnávající více než 1 000 lidí. Jakožto dodavatel komponentů pro zástupce hospodářskou recesí silně postiženého odvětví (výroby dopravních prostředků), se i Futaba Czech potýkal s poklesem tržeb i pracovních míst. Tržby se během roku 2009 snížily meziročně o 17 % na 4,0 mld. Kč a ztráta se prohloubila z -1,4 mil. Kč v roce 2008 na -60,4 mil. Kč. Zaměstnanost poklesla z 1 064 pracovníků na 951 osob. Významné procento však tvořili zahraniční dělníci najatí přes pracovní agentury, především ze Slovenska a Mongolska. Mongolská menšina se během posledních let v Havlíčkově Brodě zabydlela, díky možnosti uplatnění v místních společnostech Pleas a Futaba Czech. Ve Futabě jich v roce 2008 pracovalo 160. (DENIK.cz, 2008)¹⁵ S těmi byla pracovní smlouva rozvázána jako s prvními. Společnost však zahájila přípravy na novém projektu výroby lisovaných dílů pro nový typ vozidla francouzské automobilky soustředující Peugeot a Citroen v Kolíně. Zahájení výroby je plánováno na konec roku 2010 a březen roku 2011.

I & C Energo a.s.

Vznik společnosti se datuje do roku 1993. V tomto roce se také divizi Morava se 174 zaměstnanci podařilo získat první velkou zakázku v lokalitě JE Dukovany. Tržby tvořily 26 mil. Kč. Postupně se I & C Energo začalo specializovat na vývoj a dodávky systémů řízení technologických procesů a jejich optimalizaci. Později jsou zakládány další divize u významných energetických zdrojů ČR, u JE Temelín, v Prunéřově a v Tisové u Sokolova. Mezi další zákazníky patřily teplárna v pražských Michlích, elektrárny v Tušimicích, Prunéřově, Tisové, Mělníku. Tržby realizované pro ČEZ a.s. se na konci devadesátých let pohybovaly okolo 70 % celkových tržeb. V roce 2000 se společnosti podařilo proniknout i k uhelným firmám, šlo o montáž ovládacího zařízení pro Sokolovskou uhelnou a.s.. Postupem času se firmě podařilo expandovat i do zahraničí, instalovala skříně řídicích systémů do elektráren v Litvě, ve Španělsku,

¹⁵ http://havlickobrodsky.denik.cz/zpravy_region/20080904mongolove.html

Argentině, ve Spojených Arabských Emirátech. Přesto zůstává český trh zdrojem 95 % jejího obratu.

Obrázek č.12: Vývoj zaměstnanosti a tržeb v I & C Energo a.s. v posledních deseti letech.

Zdroj: výroční zprávy I & C Energo a.s. 2000-2009

V roce 2008 se 100% vlastníkem akcií stává maďarský energetický subjekt MOL (největší středoevropská společnost zabývající se ropou a zemním plynem), na kterou je převedl ČEZ. V roce 2009 bylo dosaženo stejného kladného výsledku hospodaření (101,8 mil. Kč) jako v roce předešlém (102,3 mil. Kč). Nebýt krachu ve smlouvě s ruským zákazníkem, který je dnes řešen u arbitráže, jednalo by se o zisk pro společnost rekordní. Tohoto úspěchu bylo dosaženo při 2% růstu tržeb, to znamená i růst přidané hodnoty meziročně o 8 % na 992 mil. Kč. Zakázky pro ČEZ tvořily dvě pětiny z utržených prostředků, v roce 2006 to bylo ještě 60 %. K 31. prosinci 2009 v I & C Energo pracovalo 1 418 zaměstnanců, z nichž pětina měla vysokoškolské technické vzdělání. Jde o jediného velkého zaměstnavatele na Vysočině, který během krizového roku 2009 navýšil počet zaměstnanců a udržel tržby a hospodářský výsledek na úrovni roku 2008.

Agrostroj Pelhřimov a.s.

Největším průmyslovým podnikem na Pelhřimovsku je dlouhodobě Agrostroj Pelhřimov. Společnost se specializuje na výrobu zemědělských strojů a v tomto segmentu jde o největší podnik v ČR. Prodej zemědělské techniky zákazníkům v České republice však tvoří pouze něco mezi 10-20 % každoročního obratu společnosti. Dalším odvětvím výroby je produkce prvků pro automobilový průmysl a pro manipulační

techniku. Základní kapitál je tvořen ze 100 % českým vkladem. Na odbytové potíže způsobené ztrátou východních trhů po roce 1989 reaguje firma rozšířením vyráběného sortimentu o modernizované řezačky, drtiče slámy a kukuřice, mulčovače a zametací stroje. Roku 1998 probíhá zásadní restrukturalizace společnosti. Je významně investováno do výrobního vybavení a modernizace jednotlivých technologií. Tyto změny jsou provázeny změnami ve vnitřní organizaci a snížením počtu zaměstnanců. Rozvoj firmy je v poslední době poměrně intenzivní. Rok 2005 byl plný investic. Byla dokončena nová montážní hala v Pelhřimově s osmi montážními linkami o délce 100 m. Navíc se podařilo zrekonstruovat areál v Počátkách, kde práci našlo 60 svářečů. O rok později byla vystavěna další pelhřimovská výrobní hala (B) za 130 mil. Kč, která bude svou plochou 10.000 m² sloužit linkové výrobě komponentů pro užitková vozidla. Koncem téhož roku byla zprovozněna lakovna skládající se z obrovských van pro práškové a mokré lakování za 260 mil. Kč. Společnost do vlastního výzkumu a vývoje ročně investuje zhruba 3,5 mil. Kč. Tržby pro zahraniční odběratele představovaly v posledních letech více než 90 % celkového obratu, v roce 2008 to bylo 93 %. Dlouhodobé kontrakty jsou uzavřeny s renomovanými společnostmi z oblasti zemědělské techniky (Claas – 30 % celkového obratu, Krone – 20 % celkového obratu, John Deere), stavebních strojů a nákladních automobilů (Daf, Volvo) a vysokozdvizných vozíků (Jungheinrich). Hlavní vývozní destinaci představuje Německo, kam směřuje cca 60 % výrobků. V roce 2009 byl podnik nucen zredukovat počet zaměstnanců o 60 osob. Oživení by mohl představovat podpis smlouvy s japonským výrobcem travních sekaček Chikusui Canycom v dubnu 2009, kdy se Agrostroj zavazuje dodat sekačky na trávu v objemu až 1 000 kusů ročně. Agrostroj Pelhřimov je také 100% vlastníkem podniku Humpolecké strojírny Humpolec a.s., která v Humpolci při výrobě čelních nakladačů zaměstnává cca 330 osob.

8. Závěr

Cílem práce bylo provést analýzu základních ekonomických ukazatelů průmyslových podniků se sídlem v Kraji Vysočina zaměstnávajících více než dvacet zaměstnanců. Pozornost byla soustředěna na odvětvovou strukturu podniků podle klasifikace CZ-NACE a na regionální disparity plynoucí z lokace jednotlivých průmyslových podniků na Vysočině. Z veřejně dostupných zdrojů, především ze Sbírky listin Obchodního rejstříku Ministerstva Spravedlnosti ČR, se mi podařilo získat 363 výročních zpráv a účetních závěrek jednotlivých podniků z celkového počtu 450 potenciálně dosažitelných. Tento podíl představuje podíl reprezentativnosti 80,7 %, což dokládá vysokou míru vypovídající schopnosti nashromážděné databáze. V řešených průmyslových podnicích pracovalo dohromady v roce 2008 průměrně 60 609 osob, z toho ve 128 subjektech se 100 a více zaměstnanci 49 239 pracovníků. Průměrný průmyslový podnik na Vysočině zaměstnává 167 zaměstnanců. Z databáze a z tabulek vytvořených na základě těchto údajů dále vyplývá jasná dominantní pozice v kraji pro společnost Bosch Diesel. Tento podnik vévodí většině zkoumaných indikátorů absolutního výkonu podniku v této práci. Bosch Diesel poskytoval v zájmovém roce 2008 zaměstnání ve svých třech jihlavských závodech průměrně 6 173 lidem. Společnost se orientuje na produkci vstřikovacích systémů do dieselových motorů, v současné době je vlajkovou lodí výrobního programu model CP4 pro systém přímého vstřikování Common Rail. Podnik se dá již označit za nedílnou součást regionu Vysočiny, především Jihlavska, který svou přítomností ovlivňuje v podstatě každodenní život místních obyvatel. Také na Bosch jako na reprezentanta automobilového průmyslu dolehla globální finanční a následně hospodářská recese. Zaměstnanost poklesla na 4 770 osob během roku 2009 a nyní se stav stabilizoval na necelých pěti tisících pracovnících. Průmyslové výrobě na Vysočině dominuje okres Jihlava, kde sídlí řada nejvýkonnějších podniků a pracuje zde plná třetina (19,7 tis.) osob. Vyšší obrat než 1 mld. Kč vygenerovalo 34 podniků. Ze zkoumaných 363 podniků jich 99 (27 %) zakončilo rok 2008 ve ztrátě. Jediným odvětvím, které jako celek zakončilo rok 2008 v červených číslech bylo agregované odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. Při přepočtených hodnotách na jednoho zaměstnance dosahovaly nejvyšších výkonů společnosti orientující se na dřevozpracující výrobu, především potom podniky jihlavské skupiny Kronospan (Kronospan CR, Kronospan OSB). Toto odvětví také

nejlépe obstálo při porovnání s průměrnými hodnotami ČR, kde dosahovalo 2x-4x vyšších hodnot zkoumaných indikátorů. Z regionálního hlediska má mezi dvaceti největšími průmyslovými zaměstnavateli kraje nejčastější zastoupení okres Žďár nad Sázavou se sedmi podniky, následuje Jihlavsko s pěti. Celková specializace na výrobu komponentů a podkompletů pro sektor výroby dopravních prostředků na Vysočině představuje 30 % výkonu průmyslu. V tomto odvětví pracuje každý čtvrtý zaměstnanec působící v sekunděru. Tato vysoká hodnota specializace byla do značné míry komplikací při nastupující hospodářské recesi, kde právě průmyslová výroba byla postižena nejvíce.

9. Summary

The purpose of this work was to analyse basic economical indicators in industrial enterprises located in the region of Kraj Vysočina where more than 20 employees are employed. Attention was paid to branch structure of enterprises in conformity with CZ-NACE classification as well as to regional disparity resulting from location of single industrial enterprises in Vysočina. Openly available sources, first and foremost Commercial Register of Department of Justice, Czech Republic enabled me to reach 363 end of year reports and statements of accounts in particular enterprises from a total number of 450 plants within reach. These 363 plants represent 80,7 % which proves high informative value of accumulated database. Referred industrial enterprises included 60 609 persons altogether in the year of 2008 whereas 128 enterprises with 100 and more employees had 49 239 workers. An average industrial enterprise in Vysočina employs 167 employees. There is a clear dominant position of Bosch Diesel Company based on the database and appropriate charts. The company leads in most studied indicators of this work as for absolute output of the enterprise. In 2008 Bosch Diesel employed 6173 people on average in its 3 plants located in Jihlava. The company directs its attention to production of injectors in diesel engines, the flagship product of these days is CP4 model destined for the system of direct injection Common Rail. The enterprise can be classified as part and parcel of Vysočina Region, mainly Jihlavsko, where it really influences every day life of local people. Nevertheless Bosch Diesel Company as a representative of car industry has been hit by global financial and following economical recession. The level of employment fell down to 4770 people in 2009 and the numbers have become stable to current almost 5000 workers. Industrial production in Vysočina Region is dominated by the district of Jihlava where you can find lots of highly efficient plants and where full third of people (19,7 thousand) work. 34 enterprises proved turn over higher than 1 billion Czech crowns. Among 363 studied enterprises 99 plants (27 %) made a loss in 2008. The only branch that ended the year of 2008 in red numbers as a whole was aggregate branch comprising of textile, clothing and leather manufacture. The highest outputs (per an employee) were reached in companies directed to woodworking industry, mainly Jihlava Kronospan group (Kronospan CR, Kronospan OSB). This branch was the best when comparing with average values in ČR, where it gained 2x – 4x higher values in studied indicators. When

discussing the level of employment in regional manufacture, Žďár nad Sázavou with 7 plants and Jihlavsko with 5 plants are the most frequent employers. Total specialization in production of components and complements dealing with production of means of transport in Vysočina Region represents 30% of industrial output. Every fourth employee works in this branch. To a large extent this high specialization was a complication when economical recession appeared because it was just industrial production that was struck by most.

Seznam literatury:

BLAHA, Zdenek Sid; JINDŘICHOVSKÁ, Irena. *Jak posoudit finanční zdraví firmy*. Praha : Management Press, 2006. 196 s.

ČSÚ - oddělení regionálních analýz a informačních služeb Jihlava. *Statistická ročenka kraje Vysočina 2009*. Jihlava : Český statistický úřad, 2009. 408 s. ISBN 978-80-250-1981-8.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Audit podniku a jeho operací*. 1.vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. 168 s.

FIKÁČEK, Jaroslav. Těžba uranu v České republice v současnosti a možnosti jejího dalšího pokračování. *Jaderná energetika* [online]. 2010, 1/2010, [cit. 2010-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.allforpower.cz/UserFiles/files/2009/uran.pdf>>.

KISLINGEROVÁ, Eva. *Oceňování podniku*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. 368 s.

KISLINGEROVÁ, Eva; HNILICA, Jiří. *Finanční analýza : krok za krokem*. 2.vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. 146 s.

KISLINGEROVÁ, Eva; HNILICA, Jiří. *Měření výkonnosti podniku : případová studie*. Praha : Oeconomica, 2004. 96 s.

KONEČNÝ, Ondřej; OSMAN, Robert. *Hospodaření průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina v roce 2006 : Analýza a syntéza finančních ukazatelů*. Brno : Masarykova univerzita v Brně - Centrum pro regionální rozvoj, 2008. 70 s.

KOVANICOVÁ, Dana; KOVANIC, Pavel. *Poklady skryté v účetnictví : Finanční řízení rozvoje podniku*. Praha : Polygon, 1997. 230 s.

Krajský úřad kraje Vysočina. *Profil kraje Vysočina : prosinec 2009*. Jihlava : Krajský úřad kraje Vysočina, 2009. 177 s.

NEUMAIEROVÁ, Inka; NEUMAIER, Ivan *Výkonnost a tržní hodnota firmy*. Praha : Grada Publishing, 2002. 216 s.

NOVÁK, Václav. Bosch Diesel - nejvýznamnější zaměstnavatel v Kraji Vysočina. In *Sborník příspěvků z kolokvia : X. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno : Masarykova univerzita, 2007. s. 95-102.

NOVÁK, Václav. *Dojížděka za prací a pracovně podmíněné migrace v Kraji Vysočina*. Brno, 2009. 194 s. Dizertační práce. Masarykova Univerzita.

ŘEŘICHA, Martin; ŘEŘICHA, Radek; TOUŠEK, Václav. *Hospodaření průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina v roce 2004 : Analýza a syntéza finančních ukazatelů*. Brno : Masarykova univerzita v Brně - Centrum pro regionální rozvoj, 2006. 49 s.

SCHÖNFELD, Jaroslav; KISLINGEROVÁ, Eva. *Insolence*. Praha : Oeconomica, 2009. 24 s.

SVOBODA, Martin. *Geografické aspekty těžby uranu v ČR se zaměřením na lokalitu Dolní Rožínka*. Olomouc, 2009. 65 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

TOUŠEK, Václav; NOVÁK, Václav. *Jihlava – the centre of the Vysočina region and foreign investments*. In . AUPO Geographica. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. s. 45-66. Dostupné z WWW: <http://geography.upol.cz/soubory/vyzkum/aupo/Acta-40-1/AUPO_Geographica_40-1_Tousek-Novak.pdf>.

TOUŠEK, Václav; SMOLOVÁ, Irena; FŇUKAL, Miloš; JUREK, Martin; KLAPKA, Pavel. *Česká republika – portréty krajů*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2005. 136 s. ISBN 80-239-6305-8.

TOUŠEK, Václav; TONEV, Petr. *Jihlava: pól hospodářského rozvoje kraje Vysočina?* In . Regionální politika kandidátských zemí před vstupem do Evropské unie. Sborník referátů z mezinárodní konference. Ostrava : VŠB - TUO, 2002. s. 214-220.

ŠERÝ, Ondřej. *Český průmysl po roce 1989 : s důrazem na období globální ekonomické krize*. Brno, 2010. 108 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita.

VOSOBA, Pavel. *Řízení firemních financí*. Praha : Ekopress, 1998. 224 s.

Základní analýza vlivů existence Jaderné elektrárny Dukovany na své okolí. Jihlava : Odbor sekretariátu hejtmána Krajského úřadu kraje Vysočina, 2008. 22 s.

Internetové zdroje:

Business.center.cz [online]. c2010 [cit. 2010-12-14]. Zákon o účetnictví - Část III. - Účetní závěrka . Dostupné z WWW:
<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/cast3.aspx>>.

BusinessInfo.cz [online]. 20.10.2005 [cit. 2010-12-20]. Analýza účetní přidané hodnoty nefinančních podniků. Dostupné z WWW:
<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi-v-cr/analyza-ucetni-pridane-hodnoty/1000604/36651/#ucetni>>.

ČSÚ *Vysočina* [online]. 2010 [cit. 2010-10-31]. Charakteristika kraje. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>.

Demografická ročenka krajů 2000-2009 [online]. Praha : Český statistický úřad, 2010 [cit. 2011-01-12]. Dostupné z WWW:
<[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB124/\\$File/40271010.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/53002AB124/$File/40271010.pdf)>.

Ekonomické výsledky průmyslu ČR v roce 2008 [online]. Praha : Český statistický úřad, 2010 [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/8006-10>>.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 [online]. Praha : Český statistický úřad, 2006 [cit. 2010-12-08]. Dostupné z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/\\$File/13n106cd1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/$File/13n106cd1.pdf)>.

MSp ČR - Zadávání podmínek pro výběr subjektu [online]. 2010 [cit. 2010-10-25].

Dostupné z WWW: <<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/index?sysinf.@typ=or&sysinf.@strana=searchSubject>>.

RRA Vysočina [online]. 2011 [cit. 2011-01-13]. Průmyslové zóny. Dostupné z WWW:

<<http://www.rda-vysocina.cz/investori/zony.html>>.

Trh práce v ČR 1993 až 2009 [online]. Praha : Český statistický úřad, 2010 [cit. 2011-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/3103-10>>.